

εκεί που σκάει το κύμα

διηγήματα με θάλασσα

Λύο Καλοβυρνάς

ΜΙΚΡΟΙ ΟΥΡΑΝΟΙ.....	3
ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΣΚΑΕΙ ΤΟ ΚΥΜΑ.....	7
Η ΒΑΡΚΑ ΤΗΣ	13
ΣΤΡΩΣΕΙΣ ΑΓΑΠΗΣ	23
ΠΟΣΑ ΚΙΛΑ ΘΑΛΑΣΣΑ;.....	34
ΠΝΙΓΜΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ	47
ΜΙΑ ΚΟΜΜΕΝΗ ΘΑΛΑΣΣΑ.....	74
ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΙΑ ΘΑΛΑΣΣΕΣ ΚΑΙ ΑΔΕΙΑ ΧΕΡΙΑ.....	81

μικροί ουρανοί

Η Λένα ήταν μόλις οχτώ όταν έπεσε από το δέντρο. Δεν ήξερε ότι υπήρχε θάλασσα. Τα βουνά τριγύρω ήταν ψηλά, ασήκωτα στο βλέμμα, μια θωριά γιγάντων, η μόνη πρόσβαση ένας κακοτράχαλος δρόμος, που τον μισό χρόνο έκλεινε από τα χιόνια και τις βροχές.

Το χωριό της Λένα πέθαινε. Άγνωστο γιατί είχε καν χτιστεί χωριό στις απότομες πλαγιές ενός βουνού που δεν ανεχόταν τους επισκέπτες. Ακατάδεκτη περιοχή, μα όμορφη – ίσως τα δυο αυτά πάνε μαζί.

Μαζί με τη Λένα πέθανε κι η γειτονοπούλα, η Άννα. Πέντε χρόνια βάδιζε πάνω στο χώμα αυτής της γης, μα ήταν μικροκαμωμένη σαν πορσελάνινη κουκλίτσα, ένα τόσο δαπραματάκι, εύθραυστο, ποτέ δεν την αφήνανε να βγει να παίξει, μην κρυώσει, μην πέσει και σπάσει.

Η Λένα δεν ήταν χαζή, ήξερε ότι το δέντρο ήταν ψηλό και τα κλαδιά αραιά. Όμως ήθελε να δει πέρα απ' τα βουνά. Τα βουνά. Που δεν άφηναν παρά βαθιά ντεκολτέ ουρανού. Ο ορίζοντας κρυβόταν πίσω τους, αθέατος. Γεμάτος υποσχέσεις.

Μα μόνο η Λένα ήθελε να δει πιο πέρα; Όχι. Και οι γονείς της, οι γείτονες, όλο το χωριό επιθυμούσε να βγει παραέξω, απ' τη μικρή, σύντομη, κουτσουρεμένη ύπαρξή του, χωμένη μες στα βουνά, με τον ουρανό καπάκι να σε πιέζει, κάτω, κάτω στη γη. Κανείς όμως δεν τ' ομολογούσε.

Λάθος, δεν ήθελαν όλοι να φύγουν. Ο Γιώνος και ο Αλέξης κάναν τα βουνά σπίτι και τις κορφές κρεβάτι. Μα αυτοί ήταν άγριοι, σαν τα κατσίκια που σαλαγούσαν, μάλλον δεν μετράνε ανάμεσα στους ανθρώπους.

Η Λένα όμως, οχτώ χρονών κορίτσι, με μαλλιά σαν βάτα, ξεκάλτσωτη, σε κοιτούσε στα μάτια και δεν ήξερες αν σε κοιτά παιδί ή γιαγιά. Η σοφία φέγγριζε στο βλέμμα της, πήγαινε χέρι χέρι με το κακαριστό της γέλιο. Τις ερωτήσεις που τρυπούσαν κόκκαλα.

Η Άννα την κοιτούσε που σκαρφάλωνε. Κανονικά δεν έπρεπε να είχε βγει καν από το σπίτι, πόσο μάλλον ν' ανέβει εδώ πάνω που ο αέρας χόρευε. Αλλά η μάνα της κι η μεγάλη της αδερφή είχαν πάει επίσκεψη στην κυρα-Νίνα που δεν ήτανε καλά. Όταν είδε τη Λένα να περνά απ' έξω απ' το σπίτι της, έτρεξε να της μιλήσει.

«Πού πας;»

«Πάω πέρα, στου Μπίρου».

Μια στιγμή σιγής, η ζυγαριά της φρόνησης του δωματίου της και του πειρασμού της βόλτας.

«Να 'ρθω κι εγώ;» ρωτά η ελπίδα στη φωνή της Άννας.

«Ελα».

Τώρα η Άννα στέκεται κάτω από το πελώριο δέντρο και κοιτάζει τη Λένα που σκαρφαλώνει τα κλαριά. Τη ρώτησε, την ώρα που πήγαινε ν' ανέβει.

«Γιατί ανεβαίνεις στο δέντρο;»

Η Λένα την κοιτάζει και ψάχνει στο βλέμμα του μικρού κοριτσιού να δει αν θα την καταλάβει, αν μέσα της η Άννα έχει μια λαχτάρα να δει. Δεν λέει τίποτα. Δεν ξέρει αν θέλει να πει στην Άννα ότι ανεβαίνει στο δέντρο για να δει πέρα από τα βουνά. Κάπου ξέρει ότι είναι ανώφελο ν' ανέβει στο δέντρο, χαζό κιόλας, αλλά θέλει να σιγουρευτεί. Αν αποτύχει αυτό θα δοκιμάσει άλλον τρόπο να παραμερίσει τον τοίχο των βουνών.

«Ν' ανέβω κι εγώ;» ρωτάει η Άννα, αλλά η ελπίδα έχει εγκαταλείψει τη φωνή της. Δεν θέλει πραγματικά ν' ανέβει. Η μύτη της στάζει. Σε λίγο σουρουπώνει. Εδώ το σκοτάδι έρχεται τρεχάτο, προτού καν γείρει ο ήλιος. Τα βουνά κρύβουν το κρεβάτι του, αφήνουν μονάχα ένα αχνό φέγγος, μέχρι να το καταπιεί κι αυτό η νύχτα. Τα βουνά το βράδυ δεν φαίνονται. Η διαφορά είναι ότι η μαυρίλα τους δεν έχει αστέρια.

Τα δυο κορίτσια και το δέντρο στέκονται κάτω από τον μικρό ουρανό. Η Άννα ήδη νιώθει τα πρώτα τσιμπήματα της συνείδησής της, στα πέντε της ξέρει ότι υπάρχουν κανόνες που στην ουρά τους σέρνουν τιμωρίες. Δεν έπρεπε να φύγει από το σπίτι.

«Λένα! Τι βλέπεις;» Η Άννα στέκεται με το κεφάλι στραμμένο ίσια πάνω.

Η Λένα ανεβαίνει κι άλλο. Είναι δύσκολο. Τα κλαριά δεν φύτρωσαν για να τη βοηθήσουν, αντιστέκονται. Σκαρφαλώνει μ' όλο της το κορμί. Αγκαλιάζει τα κλαριά, πόντο πόντο βάζει κι άλλο κενό ανάμεσα σ' εκείνη και το χώμα.

«Λένα, πες μου τι βλέπεις!» Η Άννα θέλει κι εκείνη από αυτό που κάνει η Λένα. Ζηλεύει χωρίς να ξέρει τι ζηλεύει. Τα δέντρα τα βλέπει μόνο απ' το παράθυρό της.

Το επόμενο κλαδί είναι ψηλά. Η Λένα στέκεται όρθια σ' αυτό που βρίσκεται τώρα και πάλι δεν το φτάνει. Αναστενάζει. Κοιτάζει γύρω της: τα βουνά δεν έχουν χαμηλώσει. Κοιτάζει πάνω: Το δέντρο έχει ακόμα αρκετά πατώματα· ούτε στη μέση δεν έχει φτάσει. Κοιτάζει κάτω: το στρογγυλό πρόσωπο της Άννας ανοίγει σαν λουλούδι στο πράσινο χορτάρι τριγύρω.

Το φτάνει, το πιάνει, αλλά όχι καλά. Έπρεπε να πηδήσω πιο ψηλά, λέει την ώρα που πέφτει. Κάποιο κλαδί προσπαθεί να τη συγκρατήσει, αλλά την τσακίζει στη μέση και την αφήνει να συνεχίσει την πορεία της προς τη μητέρα γη.

Η Λένα έπεσε. Ο μόνος ήχος ήταν κάτι κλαδάκια που έσπασαν, η αναστάτωση των φύλλων, ο γδούπος όταν το χώμα υποδέχτηκε το κορμί της. Η Άννα την κοιτάζει, δεν κάνει τίποτα. Το κεφάλι της Λένα έχει γυρίσει την πλάτη του στα χέρια της. Η Άννα την κοιτάζει. Περιμένει να γίνει κάτι που να ξέρει τι είναι, ώστε να ξέρει τι να κάνει. Η Λένα δεν κάνει κάτι που να ξέρει η Άννα.

Σε λίγο σουρουπώνει, το σκοτάδι βιάζεται να πέσει. Πέφτει πιο μαλακά, πιο αθόρυβα απ' ό,τι έπεσε η Λένα.

Η μύτη της Άννας τρέχει, σκουπίζεται στο μανίκι της. Θα της βάλει τις φωνές η μάνα της, το ξέρει. Ξέρει επίσης πολύ καλά ότι δεν έπρεπε να είχε φύγει από το σπίτι έτσι, χωρίς να το πει σε κανέναν. Φοβάται τώρα τι θα γίνει σαν επιστρέψει. Μόνη της. Αν γυρνούσε και η Λένα, κάπως θα ήταν καλύτερα τα πράγματα. Ίσως η κατσάδα να μοιραζόταν στα δυο.

«Λένα;» ψελλίζει. «Θέλω να γυρίσω σπίτι.»

Η Άννα είναι πέντε χρονών. Στα πέντε της η Λένα είχε δει το πρώτο νεκρό γατί, την πρώτη μακελεμένη σαύρα, τον θείο της να σφάζει τη Μαυρούλα, που τη φάγανε μετά. Η Άννα όμως είναι χτικιάρικο, λέει η μάνα της, και δεν έχει βγει από το σπίτι σχεδόν ποτέ. Δεν έχει δει νεκρό γατί. Δεν ξέρει τη σιγή του θανάτου.

«Λένα;»

Κρυνώνει. Φοβάται να γυρίσει πίσω μόνη. Για μια στιγμή δάκρυα χτυπάνε την πόρτα των βλεφάρων της, αλλά δεν τους ανοίγει. Κάπου ξέρει πως δεν θα ωφεληθούν.

Ξαπλώνει πλάι στη Λένα. Της σηκώνει το χέρι, αυτό που είναι γυρισμένο πίσω από την πλάτη της, και το τυλίγει γύρω της. Δεν βολεύεται. Πιάνει και με τα δυο της χέρια το κεφάλι της Λένα και το γυρνά προς το μέρος της. Μετά χώνεται στην αγκαλιά του νεκρού παιδιού, τυλίγεται και κουρνιάζει και σε λίγο αποκοιμείται.

Το σκοτάδι σκεπάζει το χωριό με το βαρύ του χρώμα. Παραξενεύεται που βλέπει δυο παιδιά το 'να νεκρό, τ' άλλο στα μισά του δρόμου, εκεί, κάτω από το ψηλό το δέντρο, αγκαλιασμένα, μακριά από τις μανάδες τους. Ξαπλώνει να ξεκουραστεί. Εδώ, ανάμεσα στα βουνά, το σκοτάδι κοιμάται πιο πολύ, γιατί ο ήλιος αργεί να ξημερώσει. Πρέπει να σκαρφαλώσει το βουνό απέναντι για να το διώξει. Έχει ώρα ακόμα.

Το σκοτάδι ξαπλώνει πλάι στα παιδιά. Τα παίρνει στην αγκαλιά του.

εκεί που σκάει το κύμα

Στη θάλασσα υπάρχει μια μικρή περιοχή που δεν έχει όνομα. Είναι η ενδιάμεση φλοίδα χώρου, ανάμεσα στο κύμα και τον αφρό του. Ο Γιόνας το ξέρει, γιατί εκεί είναι που πέθανε, κι όπως θα ξέρετε, ο τόπος που πεθαίνουμε μας ανήκει γι' άλλη μια ζωή. Ίσως και παραπάνω.

Γεννήθηκα στην άλλη άκρη του ωκεανού. Το νησί μου δεν υπάρχει πια· για μένα τουλάχιστον. Μετακομίσαμε οικογενειακώς όταν εγώ ήμουν ακόμη σε τρυφερή ηλικία. Τρυφερή, γιατί οι πληγές τότε αφήνουν μόνιμες ουλές.

Τώρα ζω σε μια μεγάλη πόλη. Κι έχω μεγαλώσει. Έτσι μου λένε. Το νησί δεν το θυμάμαι. Όπως δεν θέλω να θυμάμαι τις πληγές.

Αν και τώρα ζω κοντά στη θάλασσα δεν είναι το ίδιο. Πίσω μου απλώνεται μια ατέλειωτη ξηρά, βουνά που την αγκυροβολούν και την κρατάνε σταθερή. Τα πόδια μου πατάνε γερά, έχω να κρατηθώ. Στο μικρό βόρειο νησί μου, σ' όλα τα νησιά, το νερό δεν σταματά στο περιγάλι· μπορεί τα κύματα να σκάνε στην παραλία, μα ο παφλασμός τους, η παλινδρομική τους κίνηση, στήνουν το σκηνικό για ολόκληρη τη ζωή του τόπου.

Ο Γιόνας κι εγώ μεγαλώσαμε μαζί, στην ίδια γειτονιά. Τα σπίτια μας γειτόνευαν στο αγριεμένο τοπίο, στα δυτικά του αφιλόξενου νησιού μας που βρεχόταν από τον παγωμένο ωκεανό. Απ' το παράθυρό μου αγνάντευα τη θάλασσα, όπως φούσκωνε, όπως γαλήνευε, τότε που με καλούσε και τότε που με απόδιωχνε, κι ένιωθα μόνος, πολύ μόνος. Η μάνα μου συνέχεια με παρότρυνε να βγω να παίζω με τον Γιόνας, τις ατέλειωτες δροσερές μέρες του καλοκαιριού, προτού έρθει το χειμερινό σκοτάδι και σφαιλίσει πόρτες, παράθυρα, καρδιές. Εγώ όμως δεν έκανα να βγω να φωνάζω στον Γιόνας να παίζουμε. Ήταν μεγαλύτερος, κάπου τον φοβόμουν. Ήταν πιο εύκολο να μένω μέσα, να κοιτάζω έξω. Εκείνος είχε πραγματική ζωή.

Καθόμουν συχνά στο παράθυρο, με ξεχνούσε η μάνα μου. Τι έκανα; Δεν θυμάμαι ακριβώς, μα δεν νομίζω πως βαριόμουν. Απλώς λαχταρούσα κάποιον να μοιραστώ τα εσωτερικά παιχνίδια μου. Το κοίταγμα της θάλασσας. Τη φλυαρία των κυμάτων.

Ο μπαμπάς μου ήταν ναυτικός, έλειπε συνέχεια. Υπήρχε μια εποχή που ατένιζα τα νερά και φώναζα στα κύματα να μου τον φέρουν πίσω. Κάποια στιγμή, αποκαρδιώθηκα και σταμάτησα να τον καλώ. Πια τα καλούσα να με πάρουν εμένα. Μακριά. Κάπου διαφορετικά, εκεί όπου, ήμουν σίγουρος, οι άνθρωποι ζούσαν αλλιώς, πιο ζωντανά, την αληθινή ζωή, που εμένα μου διέφευγε.

Ίσως δημιουργώ την εντύπωση μιας απέραντης πλήξης, μα δεν ήταν έτσι. Δεν έπληττα, ήταν το σχολείο, βοηθούσα και τη μάνα μου στις αγροτικές δουλειές, διάβαζα πολύ, έγραφα και κάτι παραπονιάρικα στιχάκια, σαν τραγούδια δίχως μουσική, συνήθως έπεφτα για ύπνο κουρασμένος και με σχέδια για την επομένη. Τα σχέδιά μου όμως αφορούσαν μονάχα εμένα. Αποζητούσα τον Γιόνας, έναν Γιόνας να του πω τα σχέδιά μου, να του διηγηθώ όσα μου διηγιόταν η θάλασσα, ν' ανοίξω το κουτάκι που έκρυβα σφιχτά στην καρδιά μου και που 'χε χίλια δυο χαζά όνειρα και παιδικές περιπέτειες.

Ο Γιόνας με περνούσε μερικά χρόνια. Πηγαίναμε μαζί σχολείο κάθε πρωί στο κοντινό χωριό, αλλά δεν μιλούσαμε πολύ. Εγώ δεν τολμούσα να του πω τίποτα κι εκείνος ήταν πάντα λιγομίλητος. Τα μεγάλα χείλη του ήταν σαν να φούσκωναν από ένα μόνιμο παράπονο, ένα πείσμα για κάτι που δεν γινόταν. Ένιωθα πάντα την ορμή να του πω, κάν' το!

Η μάνα μου έλεγε: «Είναι μονόχνοτο παιδί ο γιος μου, κουβέντα δεν του παίρνεις.» Κι εγώ θύμωνα και πονούσα μ' αυτά τα λόγια της, γιατί δεν ήταν αλήθεια. Είχα τόσα πολλά να πω, μα ποιος θα μ' άκουγε; Στο σχολείο όλοι φαίνονταν σαν να είχαν κάτι να κάνουν, λες και οι παρέες τους ήταν φτιαγμένες από τότε που φτιάχτηκε το χώμα κι οι πέτρες, παρέες ραμμένες κοντοβελονιά, φιλίες χτισμένες με αρμούς από τσιμέντο, κι εγώ δεν χωρούσα να χωθώ μέσα, να πω το δικό μου τραγούδι. Κι οι παρέες φώναζαν δυνατά, τα αστεία τους παραγέμιζαν την αυλή του

σχολείου, οι τάξεις κουδούνιζαν από τα γέλια τους, τις πλάκες τους. Κι εγώ σαν θεατής συμμετείχα στο βαθμό που μπορεί ένας θεατής να συμμετέχει χωρίς οι καλλιτέχνες επί σκηνής να ενοχληθούν.

Θυμάμαι, και κάτι μέσα μου αλυχτά σαν λαβωμένο ζώο που μάσησε με τα δόντια του το ίδιο του το πόδι για να ελευθερωθεί, πώς γυρνοβολούσα με μια επίφαση ενασχόλησης, ότι τάχα έκανα κάτι το πολύ σημαντικό και δεν είχα χρόνο, ότι δεν ήθελα ν' ασχοληθώ μαζί τους. Κι έτσι σιγά σιγά η μοναξιά μου έπαψε να είναι ο παγερός ξένος, ένα φόβητρο, έγινε θλιμμένη φίλη που μου κρατούσε συντροφιά παρέα με τη θάλασσα. Κάποτε, την απειλούσα, θα σε παρατήσω, γιατί θα βρω άλλους, πραγματικούς ανθρώπους, να κάνω παρέα. Κάποτε.

Ως τότε θα καθόμουν στο παράθυρό μου και θα κουβέντιαζα με τα κύματα. Γιατί δεν φεύγεις μακριά, με πειράζανε. Να πάω πού, δικαιολογιόμουν. Πώς να φύγω, ποιος μου λέει πως στην άλλη άκρη σας δεν θα βρω ένα ίδιο παραθύρι να κάθομαι σαν αντανάκλαση να σας αγναντεύω; Εσείς ελάτε πάρτε με, κάπου καλύτερα θα με πάτε. Μα εκείνα δεν ακούγανε τις παρακλήσεις μου· πιτσιλούσαν τη δειλία μου, κορόιδευαν τη φιλία μου με τη μοναξιά, και στις καταγίδες πάνω έστηναν χορό μανιασμένο και με χλεύαζαν: δεν ζεις, δεν ζεις, δεν ζεις. Πότε θ' αρχίσεις να ζεις;

Μια φορά μόνο, θυμάμαι, ρώτησα τη μάνα μου: Μαμά, όλοι έτσι ζούνε; Πώς έτσι; με αντιρώτησε. Τι να της έλεγα; Πώς να της ξεδίπλωνα την προσεκτικά διπλωμένη μοναξιά μου, κι απ' το κουτί της να έβγαζα ένα ένα τα μοναχικά απογεύματα, τις κούφιες ώρες, όπου η φωνή μου αντίλαλο δεν είχε σ' άλλου αυτιά; Σώπασα. Εκείνη μου χάιδεψε τα μαλλιά και συνέχισε τη δουλειά της.

Το κάποτε ήρθε σαν αυγή την ώρα που κοιμάσαι, δίχως τυμπανοκρουσίες. Μια μέρα, η μητέρα μου μου ανακοίνωσε ότι θα φεύγαμε απ' το νησί, ο πατέρας είχε βρει δουλειά σε μια πόλη, πολύ μακριά, σ' ένα άλλο, μεγαλύτερο νησί, που δεν πιανόταν για νησί. Άκουσα τα νέα με συναισθήματα ανάκατα, τρεις μεζούρες φόβο μήπως

εκεί που πηγαίναμε δεν θα' χα ούτε τη θάλασσα για συντροφιά, και μόνο ένα πασπάλισμα ελπίδας μήπως εκεί που πηγαίναμε δεν θα τη χρειαζόμουν.

Δεν χαιρέτησα κανέναν. Δεν είχα κανένα ν' αποχαιρετήσω. Μόνο το τελευταίο πρωί, μόλις πριν φύγουμε, πήγα και στήθηκα έξω από την πόρτα του Γιόνας λίγο πριν την ώρα που ήξερα πως έφευγε για το σχολείο. Του είπα πως φεύγω. Μου είπε πως το ξέρει. Του είπα γεια. Γεια σου, μου είπε κι εκείνος. Έφυγα.

Ήθελα να δηλώσω σε κάποιον την απουσία μου.

Τώρα ζω σε μια μεγάλη πόλη κι έχουν περάσει πολλά χρόνια από τότε που η μοναξιά είχε όνομα κι υπόσταση και σώμα που μ' αγκάλιαζε τις νύχτες. Οι ουλές ακόμα κεντούν το δέρμα μου, μα δεν τις ξύνω πια.

Δεν έγινε κανένα θαύμα όταν ήρθα στην πόλη από το νησί. Ούτε ξάφνου απέκτησα πολυάριθμους φίλους ούτε σταμάτησα να νιώθω ότι η ζωή φορές φορές με προσπερνά. Ίσως ο καλύτερος τρόπος που ξέρω να το περιγράψω είναι σαν να μεταφέρθηκα από τις πίσω θέσεις του ακροατηρίου πάνω στη σκηνή και βρέθηκα να παίζω κι εγώ ένα ρόλο στη ζωή, τα λόγια μου μετράνε σε όσα έχουν να πουν κατόπιν μου οι άλλοι συμπαίκτες, η είσοδος και έξοδός μου από το προσκήνιο δεν περνά απαρατήρητη... Κάπως έτσι.

Βέβαια, ακόμη αγναντεύω τη θάλασσα από το παράθυρό μου και μιλάω με τα κύματα, σε μια γλώσσα που έμαθα μικρός για να επιζήσω στο ερημικό, εσωτερικό νησί μου.

Κι ο Γιόνας; Μια μέρα, πρόσφατα, μια θεία της μάνας μου μας επισκέφτηκε από το νησί και μας είπε τα νέα: ο Γιόνας αυτοκτόνησε. Πρώτη φορά έδειξα ενδιαφέρον για κάτι που αφορούσε το νησί. Πώς; Γιατί; Κάθισα στο τραπέζι της κουζίνας και τη ρώτησα, τα μάτια μου εκτόξευαν ερωτηματικά.

Δεν ήξερε να μου πει το γιατί. Όσο για το πώς... Πνίγηκε. Έτσι λένε τουλάχιστον, γιατί πώς μπορεί κάποιος να πνιγεί σ' ένα μέτρο νερό είναι

άλλο θέμα, κι ιδίως όταν ξέρει τόσο καλό κολύμπι όσο ο Γιόνας, αλλά να που πνίγηκε, ξεβράστηκε στα βότσαλα έξω απ' το σπίτι του.

Δεν ήξερε άλλα να μου πει. Εκείνο το βράδυ ήτανε να βγω με την παρέα μου να πάμε σινεμά και μετά για φαγητό. Ακύρωσα. Κατέβηκα κάτω στην ακτή και κάθισα στη νοτισμένη άμμο. Ήμουν θυμωμένος, θύμωνα – γιατί, γιατί ήμουν τόσο θυμωμένος; Ο Γιόνας είχε πεθάνει, πνίγηκε. Τα κύματα σκάγανε στα πόδια μου αμίλητα. Εγώ δεν άκουγα παρά την αντάρα της ψυχής μου, που βούβαινε τα πάντα γύρω μου. Είναι δυνατόν;

Ήταν δυνατόν όσο καιρό εγώ ένωνα τα δάκρυά μου μ' εκείνα της κρύας θάλασσας, αποζητώντας ένα πρόσωπο να με κοιτάξει στα μάτια, ένα χέρι να με μ' αγγίξει φιλικά, να με τσιμπήσει πειραχτικά, να με χτυπήσει πάνω στο θυμό του, όλα εκείνα τα βράδια και τ' απογέματα και τα κρύα πρωινά που στιχοπλοκούσα για να δώσω ζωή στην ασάλευτη ζωή μου, όλες τις ώρες που ζήλευα, πώς ζήλευα τους πάντες, τον Γιόνας πότερο απ' όλους, γιατί είχανε παρέες, ζούσανε, ζούσανε πραγματικά, είναι δυνατόν η μοναξιά μου να με είχε τυφλώσει μπρος στη μοναξιά του Γιόνας; Και σαν του Γιόνας ολωνών; Μήπως εκεί που με θεωρούσα αμέτοχο θεατή στη συναρπαστική παράσταση της ζωής όλων των άλλων, δεν φρόντισα ποτέ να κοιτάξω παραδίπλα μου και να δω την πλατεία γεμάτη από τόσους άλλους, άλλους τόσους σαν κι εμένα; Ή έστω τον Γιόνας; Γιατί αλλιώς ν' αυτοκτονήσει;

Ξέθαπα απ' τα σκονισμένα σεντούκια των παιδικών μου αναμνήσεων εκείνο το τελευταίο γεια του Γιόνας, κι ίσως, λέω ίσως, αν ο δικός μου πόνος που απ' τα ριζά της ύπαρξής μου θεμελιώνει το είναι μου δεν ήταν τόσο ολοκληρωτικός, ίσως να είχα παρατηρήσει στο δικό του βλέμμα, στο δικό του αντίο, κομματάκια μιας δικής του μοναξιάς.

Μήπως τα κύματα με πειράζανε γιατί τόσες φορές πάσχιζαν να μου πουν πως όταν μ' αντίκριζαν στο παράθυρο μου να τους σιγοτραγουδώ τραγούδια δίχως μουσική, έτσι συνομιλούσαν και με τον Γιόνας στο δικό του παραθύρι, τριάντα βήματα πιο πέρα, απ' όπου τους σφύριζε σκοπούς δίχως λόγια, δυο μάτια που αγνοούσαν το ένα την ύπαρξη του άλλου κι

ήταν συνεπώς τυφλά. Με μόνο στόμα, με μόνη γλώσσα τη γλώσσα των κυμάτων.

Ο Γιόνας δεν πνίγηκε. Καθώς καθόμουν στη νοτισμένη άμμο, με την αρμύρα να ποτίζει τα ρούχα, τα μαλλιά μου, τα κύματα μου μίλησαν κι ίσως για πρώτη φορά τα άκουσα καθαρά, γιατί η δική μου φωνή είχε σπαώσει, γιατί η δική μου μοναξιά είχε πια γαληνέψει:

Εδώ, στον αφρό μας, εδώ που πνίγονται και γεννιούνται όνειρα, που χτίζεις ό,τι θέλεις και γκρεμίζεις άλλα τόσα, εδώ που σμίγει η γη και το νερό, εδώ διαλέγεις πού θες να ζήσεις. Η ροή μας μαγεύει, θέλγει η αέναη κίνησή μας, προσηλυτίζει η ρευστότητά μας. Μα δεν μπορείς να 'σαι για πάντα ζυμάρι, άψητο κι ασχημάτιστο, δίχως να πατάς στη γη, έστω και με το 'να ποδάρι.

Εσύ διάλεξες. Στην πόλη που 'ρθες, η λαλιά μας μιλά πιο σιγανά. Ο Γιόνας έμεινε στο νησί. Μην κάνεις υποθέσεις για τα πώς και τα γιατί. Δεν είχε τις εσωτερικές δυνάμεις, τις εξωτερικές συνθήκες. Κι έτσι μας παραδόθηκε. Εκεί που σκάει το κύμα και προτού αφρίσει ο αφρός του. Δεν πνίγηκε. Διάλεξε να ζήσει στο μόνο μέρος όπου ένιωσε πως κάποιος τον άκουγε.

Δάκρυσα, σκεφτόμενος όλ' αυτά, φταίει και η περίσσια δόση μελοδράματος που συνοδεύει τέτοιες περιοδείες στο παρελθόν. Όμως περισσότερο δάκρυσα, θαρρώ, γιατί ξέρω βαθιά μέσα μου πως, κι εγώ, δεν ήμουν ποτέ μακριά από το να παραδοθώ στα κύματα. Αυτό ανέκαθεν το ήξερα, πάντα με τρόμαζε. Γι' αυτό τ' αγνάντευα απ' το παράθυρό μου αντί να κατέβω στην ακρογιαλιά.

Υπήρχε όμως και κάτι άλλο που ποτέ μου δεν είχα σκεφτεί, ποτέ δεν είχε περάσει απ' το μυαλό μου: Έψαξα ποτέ να μάθω πόσοι άλλοι ταλαντεύονται εκεί που σκάει το κύμα;

η βάρκα της

Δεν ήταν μεγάλη. Δυο ξύλινα μέτρα με πίσσα να συνομιλεί με τα υφάλμυρα νερά και να τα πείθει να μείνουν απ' έξω, στη μεγάλη λίμνη που ήταν και θάλασσα μαζί, σαν να μην ήξερε τι απ' τα δυο προτιμούσε να γίνει.

Δεν ήταν μεγάλη, αλλά την έκανε τη δουλειά της. Όταν ροδοξυπνούσε ο ήλιος κι έβγαινε ροζ και παιχνιδιάρης, η Ασπασία ήδη κατηφόριζε το φιδογυριστό μονοπάτι που οδηγούσε στα κοιμισμένα νερά της λίμνης. Το μονοπάτι – πόσο της άρεσε, κάθε μέρα το λάτρευε εξίσου με την προηγούμενη, και κάθε μέρα φαντασιωνόταν τη στιγμή που δεν θα σταματούσε να περπατά, ακόμη κι όταν έφτανε στην άκρη του, εκεί που ξαφνικά βυθιζόταν στο βαθυπράσινο νερό. Γιατί γι' αυτό το αγαπούσε: το μονοπάτι δεν τέλειωνε, ήταν σαν να συνέχιζε, κάτω απ' το νερό, σαν να του άρπαζε η λίμνη τη συνέχεια και την κουκούλωσε με τα βαριά νερά της. Κι η Ασπασία ονειρευόταν το πρωινό που θα συνέχιζε να το βαδίζει ακόμη κι όταν τα πόδια της ένιωθαν το παγωμένο χαστουκόχαδο των νερών και μετά πιο ψηλά, στα γόνατα και τους μηρούς και το ορόσημο της ήβης που σαν το περάσεις είσαι ελεύθερη πια να παραδοθείς ολοκληρωτικά κι αγόγγυστα, και θα συνέχιζε να περπατά στο μονοπάτι κάτω απ' το νερό, γιατί ήταν σίγουρη πως δεν τέλειωνε στις ψεύτικες όχθες της λίμνης, πως συνέχιζε και οδηγούσε-

Εκεί που τέλειωνε η καθημερινότητά της κι άρχιζαν τα όνειρα. Εκεί που πια, μόλις έφτανε στην όχθη, τύλιγε τρυφερά τη φαντασίωσή της και την καταχώνιαζε, γιατί ήταν ώρα να πιάσει δουλειά.

Η βάρκα δεν ήταν κάθε μέρα η ίδια. Σήμερα να, η Ασπασία ήταν σίγουρη πως η βάρκα βγήκε πιο έξω για να την προϋπαντήσει, λικνιζόταν πιο ζωηρά και παιχνιδιάρικα, σαν να της έλεγε: άντε βρε Ασπασία, μπες στην αγκαλιά μου κι ας βγούμε στα πράσινα νερά να παίξουμε! Θα πάμε στη δίνη σήμερα; έλεγε με το χοροπηδητό λαχάνιασμα του παιδιού που ζητά να του κάνεις τη χάρη. Άλλες φορές πάλι η βάρκα της δεν ήθελε να

παίξει, δεν ήθελε να πάει πουθενά. Το έβλεπε η Ασπασία ξεκάθαρα πως αντιστεκόταν στο κάλεσμα των νερών, τραβιόταν ή ακολουθούσε φάλτσα τον ρυθμό τους. Κείνες τις μέρες ούτε η Ασπασία ήθελε να πάει στη δίνη, δεν ήθελε καν να μπει στη βάρκα και να τη λύσει και ν' αφήσει τα νερά να τις παρασύρουν μέσα, βαθιά, προς το νησί, πρώτα, και μετά προς τη δίνη, αν δεν έπιανες τα κουπιά για να παλέψεις με το πεισματάρικο ρεύμα.

Σήμερα όμως η βάρκα λικνιζόταν όλο κέφι, ζύπνια κι έτοιμη για βόλτα. Κι έδωσε λίγο απ' το κέφι της στην Ασπασία, που σαν την αντίκρισε ξέχασε λιγάκι το χτεσινό το βάσανο και τον ανήμερο ύπνο που κούρασε παρά ξεκούρασε το κορμί της.

Χαμόγελο ήταν αυτό που αχνοζωγραφίστηκε στα χείλια της Ασπασίας καθώς αντίκρισε τη βάρκα της. Όμως δεν ήταν χαμόγελο χαράς, μόνο, είχε μέσα και την πίκρα που κουβαλούσε, πόσα χρόνια τώρα, πάντα; Όχι δεν ήταν πάντα. Θα ήταν πολύ δυσβάσταχτο να είναι από πάντα, αν κι όσο περνούσε ο καιρός, έτσι φαινόταν.

Έπιασε το νοτισμένο караβόσκοινο με τα σίγουρα χέρια της κι έλυσε τον κόμπο που έπνιγε τη λυγαριά. Μ' ένα, μόνο, μαλακό τράβηγμα η βάρκα υπάκουσε και βγήκε ίσαμε τη λεπτή, άστατη γραμμή που τα νερά κι η γη παλεύουν να πουν δικιά τους. Η Ασπασία έβαλε πρώτα μέσα τα έξι ημιδιαφανή μπιτόνια που 'χε δεμένα με σκοινί κι ύστερα μπήκε κι εκείνη. Η βάρκα χοροπήδησε καλημερίζοντάς την. Έκανε το σκοινί κουλούρα και το ακούμπησε κάτω από το στενό ξύλο που κάλυπτε την πλώρη. Και περίμενε.

Είπαμε. Σήμερα η βάρκα της ήθελε παιχνίδια και βόλτες. Έτσι, σιγά-σιγά, αργά σαν τη μακάρια πρόοδο του σαλιγκαριού, αργά που κάνει το βασίλειμα του ήλιου να μοιάζει αγώνας ταχύτητας, αργά σαν σταματημένο ρολόι, η βάρκα ξεκόλλησε από τον βούρκο της όχθης, αποχαιρέτισε τον δεσμοφύλακα της λυγαριάς και απαλά, σχεδόν ανεπαίσθητα, γλίστρησε προς τα μέσα, βρήκε το υδάτινο μονοπάτι του ρεύματος, μπήκε στις νερένιες ράγες του κι αφέθηκε να παρασυρθεί, μέσα.

Η λιμνοθάλασσα ήταν γνωστή για τα ρεύματά της, όμως ήταν μια φήμη εγκλημάτων, χαμών και πένθους. Τα απατηλά ατάραχα πράσινα

νερά της που έμοιαζαν τόσο αθώα και άκακα, τόσο ασήμαντα, τόσο παιδικά, ήταν ακριβώς αυτό: παιδιά ανεύθυνα, έτοιμα έτσι, χωρίς ιδιαίτερο λόγο, από καπρίτσιο, από βαριεστιμάρα ή κακία, να σε δέσουν στο ρεύμα τους και να σε γυροβολήσουν τόσο που, αν δεν ήξερες, δεν θα μπορούσες ποτέ να ξαναβρείς την όχθη, θα χανόσουν, κάποια στιγμή, καταπονημένος απ' το κουπί και εξαντλημένος απ' τη δίψα και τη ματαιότητα των προσπαθειών σου, θα σ' έφτυνε έξω το νερό, στη μεγάλη μάνα θάλασσα κι ύστερα αντίο.

Είχαν πολλοί χαθεί έτσι. Άντρες οι περισσότεροι, γιατί οι άντρες ήταν συνήθως εκείνοι που πίστευαν ότι είχαν τη ρώμη και την κατασοσύνη να παραβγούν τη λίμνη και να νικήσουν τα ρεύματά της αντί να συνδιαλεχτούν μαζί της. Αυτούς έβρισκαν πνιγμένους ή αφυδατωμένους και τρομαγμένους, χαμένους στη μεγάλη θάλασσα, μέρες μετά. Αλλά και τότε δεν ήταν σωμένοι. Γιατί όταν γύριζαν στο χωριό κουβαλούσαν την ντροπή της ήττας τους, που τους ήταν πιο βαριά κι απ' τον πνιγμό, και σάλευαν οι περισσότεροι, ή ξανάβγαιναν στη λίμνη, αποφασισμένοι αυτή τη φορά να τη νικήσουν, την πουτάνα! Αν την πρώτη φορά γίνονταν παράτολμοι από τσαμπουκά και αντριλίκι, τη δεύτερη το έκαναν για να επιβιώσουν, σε τούτο το χωριό που δεν συγχωρούσε, δεν χωρούσε αδύναμους άντρες.

Η αλλιώτικες γυναίκες.

Η Ασπασία ένωσε το τράβηγμα και το άφημα των νερών πάνω στην ξύλινη επιδερμίδα της βάρκας, ένωσε το ρεύμα να τις οδηγεί με ολοένα αυξανόμενη ταχύτητα προς τα μέσα, προς το νησί που τρεμόπαιζε στο πρωινό πούσι, στη μέση της λιμνοθάλασσας. Άφησε τους ώμους της να χαλαρώσουν μόλις συνειδητοποίησε ότι οι χτεσινές έγνοιες την είχαν τσιτώσει, *πάλι*. Αγνάντεψε το νησί που, καθώς ζύγωναν, άρχιζε ν' αποκτά στερεότερες γραμμές και πηχτότερα πράσινα, να τώρα κι η καλύβα. Η Ασπασία έγερνε μπροστά, έπιασε τα κουπιά κι ετοιμάστηκε να τα βυθίσει στο νερό. Τα ρεύματα της λίμνης ήταν αδίστακτα και μοχθηρά, αδιάφορα στις προσπάθειες του ανθρώπου να τους ξεφύγει και περιπαιχτικά στο πάσχισμά του να τα δαμάσει, όμως είχαν κι αυτά την αχίλλειο πτέρνα

τους, περάσματα λεπτά κι αόρατα, γνωστά μόνο σε λίγους, απ' όπου μπορούσες, αν ήξερες, να δραπετεύσεις απ' το γράπωμά τους. Και να φτάσεις στο νησί.

Πλησίαζαν. Η βάρκα της, που μέχρι τώρα κατευθυνόταν γοργά προς το νησάκι, άρχισε να στρίβει αριστερά και μέσα σε δυο κλεισίματα ματιού έπλεε πλέον παράλληλα με το νησί, κατευθυνόμενη ολοταχώς προς τα έξω. Η Ασπασία έχωσε τα κουπιά στο νερό, πρώτα το δεξί, μετά τ' αριστερό. Άξαφνα, χωρίς βιάση μα και χωρίς χρονοτριβή, με το που ήρθαν στην ευθεία του μεγάλου πλατάνου, γύρισε απότομα το δεξί κουπί και με όλη της τη δύναμη άρχισε να λάμνει, παροτρύνοντας τη βάρκα να γυρίσει πλώρη ξανά προς το νησί. Μόνο εκεί το ρεύμα χαλαρώνει τη μέγγενή του και μπορείς, αν ιδρώσεις, να ξεκόψεις απ' το υδάτινο μονοπάτι και να στραφείς προς τη λασπωμένη όχθη του νησιού.

Η βάρκα χτύπησε στα ρηγά κρόκαλα και σταμάτησε. Η Ασπασία βγήκε έξω και πιάνοντας το σκοινί το έκανε θηλιά γύρω απ' τον κομμένο κορμό μιας ιτιάς. Τα πρόβατα την περίμεναν· βέλαζαν την καλημέρα τους και την πείνα τους, περιμένοντας την Ασπασία, όπως κάθε πρωί, να τους βγάλει σανό απ' το παράπηγμα, ανταλλάσσοντας το γάλα τους που σύντομα γέμιζε ίσαμε πάνω τα τέσσερα από τα έξι μπιτόνια, ζεστό, αφριστό γάλα με παχιά μυρωδιά που κολλούσε πάνω σου όλη μέρα.

Μόλις τέλειωσε το τάισμα και το άρμεγμα, η Ασπασία πήγε ν' αρμέξει την αγελάδα. Η μεγάλη καφετιά Λόλα, που ποτέ δεν θα 'φευγε ζωντανή απ' το νησί. Τα πρόβατα μπορεί να πουλιόντουσαν και ζωντανά, και δεμένα χεροπόδαρα να τα περνούσε απέναντι, μα η αγελάδα ποτέ δεν θα χωρούσε στη βάρκα παρά μόνο σφαγμένη. Θυμάται ακόμη την ημέρα που την έφεραν μοσχαραάκι η Ασπασία κι η μάνα της, πώς λίγο έλειψε να πέσουν κι οι τρεις μέσα στα πράσινα νερά και να χαθούν για πάντα.

Της έλειπε η μάνα της. Της έλειπε η καρτερική παραίτησή της που η ίδια ποτέ δεν θα κατακτούσε. Τώρα, χωρίς τη μάνα της, δεν είχε αντίβαρο η πραγματικότητα, και ήξερε, το 'ξερε πολύ καλά η Ασπασία, ότι κάθε μέρα που περνούσε ο νους της μπάταρε επικίνδυνα.

Απόθεσε τα δυο μπιτόνια γελαδίσιο γάλα πλάι στα υπόλοιπα και κάθισε ξεφυσώντας στην πέτρα όπου καθόταν συνήθως. Κανονικά είχε τελειώσει. Μπορούσε να φύγει. Να φορτώσει το βαρύ γάλα στη βάρκα της και να επιστρέψει στο χωριό, με χέρια βαριά και βαριά καρδιά. Για να περάσει κι αυτή τη μέρα χωρίς ζωή, χωρίς ούτε ένα, έστω ένα σημάδι, κάτι να της δείξει πως είναι ζωντανή. Πως μετρά.

Δεν ήταν εύκολο να πηγαίνεις ενάντια στο ρεύμα. Όποιο ρεύμα κι αν είναι αυτό. Κι αν η Ασπασία είχε κάνει τέχνη την κόντρα πορεία στα πεισματικά νερά της λίμνης, η κανονική ζωή του χωριού είχε ρεύματα που συνήθως την νικούσαν, την αναποδογύριζαν και την πετούσαν στα κοφτερά βράχια των συμβάσεων, ματωμένη κι εξαντλημένη.

Δεν ήταν εύκολο να πηγαίνεις ενάντια στο ρεύμα. Κι η Ασπασία είχε αίσθηση ενός τόπου στην καρδιά της που ολοένα μεγάλωνε, αργά και σταθερά, σαν το ατάραχο, αιώνιο μεγάλωμα ενός σταλακτίτη, που σταγόνα σταγόνα, μία τώρα κι η αδερφή της κάποια στιγμή του χρόνου, μακραίνει, φαρδαίνει και πετρώνει. Είχε αίσθηση κείνου του τόπου στην καρδιά της, που έλεγε: παραδόσου, Ασπασία, παραιτήσου. Άσε το ρεύμα να σε παρασύρει. Ως πότε θα χτυπιέσαι με τα κύματα, ως πότε θα γκρεμίζεσαι και θα γυρνάς σπίτι ματωμένη; Μεγάλωνε κείνη η φωνή.

Ο αναστεναγμός της έκανε την αγελάδα να γυρίσει να την κοιτάξει. «Χίλιες φορές να πάλευα με τη δίνη της λίμνης όλη μέρα, μέχρι να μου βγουν τα χέρια απ' τους ώμους, χίλιες φορές» μονολόγησε η Ασπασία, κι η φωνή της ξάφνιασε το ήσυχο τοπίο, που δεν ήταν συνηθισμένο σε ανθρώπινες φωνές.

Όταν γεννιέται ένα παιδί, αγόρι για κορίτσι, φαντάζει γυμνό, μα δεν είναι. Ήδη φορά τα ρούχα που θα φορά μια ζωή, ήδη κουβαλά την ιστορία του, την εικόνα του σαν ενήλικα. Πώς πρέπει να είναι. Πώς πρέπει να γίνει. Κι αν τολμήσει να λοξοδρομήσει από κείνη την εικόνα, από το στενό, ετοιμοπαράδοτο κάδρο που ορίζουν οι κοινωνικές επιταγές, λίγο να βγει απ' το σωστό το μονοπάτι και να παίζει σε ξένα χωράφια, είναι... ας μην, ας μη πούμε πώς είναι. Το ξέρει βαθιά στην ψυχή της η Ασπασία πώς

είναι να 'σαι διαφορετική και να μην περπατάς στο μονοπάτι που γεννήθηκες να περπατάς. Άλλη, παράξενη, διαφορετική. Ανώμαλη.

Στην πόλη θα ήταν αλλιώς τα πράγματα, το ξέρει. Εκεί μπορεί να μπορούσε να είναι καμία μέσα σ' ένα πλήθος από απρόσωπους κανένες, γιατί εκεί τα μονοπάτια μπερδεύονται, είναι πολλά και διασταυρώνονται, μισοσβήνονται. Όχι όπως εδώ, στο απόμακρο χωριό, όπου ο καθένας κι η καθεμία έχει το δικό του, μοναδικό αυλάκι κι αν κοτάς για κάνε να βγεις.

Δεν ήταν εύκολο να πηγαίνεις ενάντια στο ρεύμα. Κι η Ασπασία κουράστηκε να κολυμπά συνεχώς ενάντια σε όλα τα πρέπει που πλημμύριζαν τη ζωή της. Μα στα τριάντα εφτά κι ακόμη ανύπαντρη; Και να πεις ότι δεν τηνε ζήτησαν; Κι ο Μάνος κι ο ξάδερφός του ο... πώς τον λένε μωρέ, ο...– γεια στο στόμα σου, ο Θωμάκης. Κι εκείνος ο έμπορος, δεν θα τον θυμάσαι εσύ, πάνε χρόνια τώρα, ήταν τσούπρα ακόμα. Και τι δεν της έταξε για να την πάρει, αλλά αυτή τίποτα. Ανώμαλη, παιδί μου. Σαλεμένη!

Σαλεμένη. Επειδή η στρατιά αντρών που παρέλασαν μπροστά της απ' τα δεκαεφτά και μετά έφυγε άπρακτη. Και κανείς ποτέ δεν σκέφτηκε ότι ίσως αυτοί ήταν οι χαλασμένοι κι όχι η Ασπασία που τους απέρριψε ευγενικά μα αμετάκλητα και προτίμησε να μείνει ανύπαντρη, όχι μόνη της, ανύπαντρη, όχι κάτω από κάποιον άντρα.

Σφίγγει τα δόντια της και στερεύει η αναπνοή της όταν θυμάται τον πατέρα της, που, μια πιθαμή άνθρωπος, κι όμως ηγεμόνευε το σπίτι και τη μάνα της λες κι ήταν όλοι υποτακτικοί του.

Τη λυπόντουσαν, το 'νιωθε στο δέρμα της, στην πλάτη τα μαχαίρια των ματιών τους της χάραζαν ουλές. Όμως χίλιες φορές τα βλέμματα κι οι βαριές κουβέντες παρά υπόδουλη, να ταΐζει, να πλένει και να κάθεται σ' έναν άντρα και τα δικά του χούγια. Χίλιες φορές.

Σηκώθηκε απ' την πέτρα κι έπιασε από ένα μπιτόνι σε κάθε χέρι. Τέτοιες σκέψεις τη βασάνιζαν – όχι! την εξόργιζαν, η εικόνα της μάνας της να υπομένει καρτερικά τις διαταγές του πατέρα, να της κάνει νόημα να σωπάσει κάθε φορά που η Ασπασία πνιγόταν απ' το δίκιο. Η μάνα της ήξερε τη θέση της και δεν περνούσε καν απ' το μυαλό της να κάνει ένα

βήμα παραπέρα. Κι ανησυχούσε για την κόρη της, γιατί ήξερε πως η Ασπασία ήταν φοράδα ανήμερη, δεν σήκωνε σαμάρι, και θα 'ρχόταν η στιγμή που θα το μετάνιωνε πικρά.

«Τα ζα που δεν μερώνουνε τα σκοτώνουνε, κόρη μου. Αν ένας σκύλος ή ένας γάιδαρος παρακάνει του κεφαλιού του και δεν γνωρίζει αφέντη, θα τονε σαπίσουνε στο ξύλο. Κι αν πάλι δεν γροικήσει ποιος έχει το πάνω χέρι ε τότες θα τονε σκοτώσουνε.»

Είχε δίκιο η μάνα της. Κι ας την έβγαζαν απ' τα ρούχα της τα κοφτερά της λόγια, ήξερε πως είχε δίκιο. Η ίδια κουβάλαγε το ριζικό ενός ανήμερου γαιδάρου, του σκυλιού που δεν γνωρίζει αφέντη: πεταμένο στο ρέμα, μ' ανοιγμένο το κεφάλι, ή ένα βόλι κάπου στο άψυχο κουφάρι του. Δεν έκανε καμία διαφορά που ήτανε γυναίκα. Καμία. Ή θα τηνε λυγίζανε ή θα τηνε σκοτώνανε.

Βαριά κουβάλησε τα δυο μπιτόνια ίσαμε με την όχθη και τ' απίθωσε δίπλα στ' άλλα. Δεν ωφελούσαν τέτοιες σκέψεις. Θα γυρνούσε στο χωριό κι αφού πουλούσε το μισό γάλα στον Ασημάκη θα πήγαινε στο μεγάλο, κούφιο σπίτι της και θα καθόταν να διαβάσει. Στον δικό της κόσμο. Στη μεγάλη κάμαρα, τη νότια, που είχε τοίχους φτιαγμένους από βιβλία, στοιβαγμένα το 'να πάνω στ' άλλο. Κρατούσανε και ζέστα τον χειμώνα, μια μόνωση από σελίδες και λόγια ανθρώπων για άλλους κόσμους.

Τα μισά λεφτά που έβγαζε, ίσως και παραπάνω, σε βιβλία τα ξόδευε. Ο ταχυδρόμος μονάχα για την Ασπασία ερχόταν στο χωριό, με πέντε κι έξι βιβλία τη φορά, τυλιγμένα σε κίτρινο τραχύ χαρτί δεμένα με σπάγκο, ή τώρα τελευταία σε μαλακούς λευκούς φακέλους, με φυσαλίδες, σαν φασκιωμένα μωρά. Σπανιότερα, κατέβαινε κι εκείνη στην πόλη κι αγόραζε, όμως σιχαινόταν τη βουή, τη βρώμα, την απίστευτη βιασύνη που είχε τους πάντες στο κατόπι. Την απέφευγε την πόλη.

Ναι, θα γύριζε πίσω να διαβάσει, να ξεκινήσει άλλο βιβλίο. Αυτό που τελείωσε χτες βράδυ την τάραξε. Όλη νύχτα γυρόφερνε στο μυαλό της βάσανα που έζησε μες στις σελίδες του.

Προτού όμως γυρίσει θα πήγαινε στη δίνη να παίξει.

Η δίνη. Ήξερε γιατί της άρεσε. Της την είχε δείξει ο αδερφός της, προτού φύγει και ρίξει μαύρη πέτρα πίσω του. «Θα σε πάω κάπου που με πήγε ο πατέρας, μα μη το πεις γιατί θα μας λιανίσει και τους δυο», της είπε, κι ήταν αυτός στα δεκαεννιά κι αυτή μόλις είχε μπει στα δεκαεφτά. Δυο χρόνια την περνούσε, ο πανέμορφος Μάνος. Και κατέβηκαν κάτω στη λίμνη και μπήκανε στη βάρκα, τραβήξανε προς το νησί αλλά δεν το πλευρίσανε, κι αμέσως η Ασπασία πήγε να διαμαρτυρηθεί, σκιάχτηκε, τις ήξερε τις ιστορίες για τη μεγάλη θάλασσα και πως πνιγότανε ο κόσμος. Μα ο Μάνος την καθησύχασε κι η Ασπασία σώπασε, γιατί τον αγαπούσε τον Μάνο και τον εμπιστευόταν.

Τους παρέσυρε το ρεύμα, όλο και πιο γοργά, απομακρύνθηκαν απ' το νησί και ξάφνου, αφού περάσανε τον μεγάλο βράχο, λίγο πριν φύγουν τελείως απ' το νησάκι, ο Μάνος βάλθηκε να κάνει κουπί σαν λυσσασμένος κι έστριψε τη βάρκα δεξιά, προς το νησί και ξάφνου, η βάρκα τραντάχτηκε, μα προτού η Ασπασία προλάβει να κάνει φωνή την αγωνία της, άρχισε να περιδινείται. Η βάρκα διέγραφε έναν μεγάλο κύκλο με κάμπωση ταχύτητα, γύρω γύρω περιστρεφόταν, γύρω από ένα αόρατο κέντρο. Οι ομόκεντροι κύκλοι που σχεδίαζε η βάρκα στα ταραγμένα νερά όλο και μίκραιναν, όλο και στένευαν, κι η ταχύτητα όλο κι αυξανόταν, καθώς σίμωνε στο κέντρο. Ο Μάνος χαμογελούσε πλατιά στην αδερφή του καθώς της έκανε τη δίνη δώρο. Η Ασπασία τον αγκάλιασε.

Έλυσε τη βάρκα απ' τον κομμένο κορμό και μπήκε μέσα. Θα πήγαινε να παίξει στη δίνη σήμερα. Την είχε ανάγκη. Είχε ανάγκη και την κούραση, γιατί το να βγεις απ' τη λυσσασμένη περιδίνηση και να γυρίσεις σιγά σιγά προς την όχθη ήταν μεγάλος κόπος, σου ξεριζώνονταν τα μπράτσα απ' το κουπί.

Καλύτερα κουρασμένη σήμερα που δεν ήταν στα καλά της. Που το χθεσινό βιβλίο της θύμιζε τα δικά της αντί να τα σκεπάσει. Σήμερα που η αγιάτρευτη ανάμνηση του Μάνου είχε νεκραναστηθεί και μάτωνε. Ο Μάνος, ο όμορφος, τρυφερός αδερφός της που της είχε πει μια μέρα Φεύγω. Κι έφυγε. Γιατί ο τόπος τον έπνιγε πιο θανάσιμα κι από τη λιμνοθάλασσα.

Κείνη η μέρα έχει καρφωθεί σαν αγκίστρι κάπου στα σωθικά της και την πονούσε βαθιά, κι ας είχαν στεγνώσει τα δάκρυα πια, είκοσι χρόνια είναι αυτά – αλίμονο αν έκλαιγε ακόμα. Όμως ακόμη της έσφιγγε την καρδιά η μέρα που ο Μάνος της είπε: Φεύγω γιατί εδώ πεθαίνω. Κι εσύ πεθαίνεις, της είπε σιγανά, στην κάμαρά του, να μην τους ακούσει η μάνα τους μέσα. Κι εσύ πεθαίνεις. Έλα να φύγουμε μαζί.

Μα έφυγε μόνος του. Για τη μεγάλη πόλη. Για κάποια πόλη, μεγάλη και σπλαχνικά ανώνυμη, ανακουφιστικά μεγάλη κι αδιάφορη. Μακριά από την αποπνιχτική περιέργεια του μικρού χωριού.

Ήταν σχεδόν επιλογή για την Ασπασία, τότε. Όχι όμως η επιλογή που νόμιζε ο αδερφός της – μεταξύ μιας κουτσουρεμένης ζωής στο χωριό, ανίκανοι ν' απλώσουν τα κλωνάρια τους όπως διάολο θέλανε αυτοί κι όχι να τους κλαδεύουν καθημερινά τα λόγια και τα βλέμματα των χωριανών, μεταξύ μιας τέτοιας κατσιασμένης ζωής και της τρομακτικής ελευθερίας της πόλης.

Για την Ασπασία δεν υπήρχε τέτοια επιλογή. Είχε κατέβει στην πόλη, σε δυο πόλεις ίσαμε τότε, κι ήξερε καλά όσο ήξερε και τον εαυτό της πως η ζωή στην πόλη ήταν σαν κούφιο καύκαλο, ένα πιθάρι που δεν θα μπορούσε ποτέ να το γεμίσει. Δεν της έφτανε η ελευθερία, όσο πολυπόθητη κι αν ήταν. Κι αν εκεί της δινόταν η δυνατότητα ν' απλώσει τα κλωνάρια της ποτέ δεν θα κατάφερνε ν' απλώσει ρίζες, να στεριώσει. Τη φύση, τη λιμνοθάλασσα, τη βάρκα της, πέρα το περβόλι με τις λεμονιές που μοσχοβόλαγαν κάθε άνοιξη κι ήταν λες και πάθαινες απανωτούς οργασμούς μες στα μπουμπούκια, ήθελε να πεθάνει με το άρωμα στα ρουθούνια, τα αηδόνια τις νύχτες να την ξυπνούν με το τσιρ τσιρ τους, τη σιωπή που κουβέντιαζε με τον αέρα, τα άδεια μονοπάτια στο δάσος που τα γέμιζε η ίδια με ιστορίες, τ' αμπέλια που πέταγαν καινούργια φυλλαράκια, τρυφερά σαν δαχτυλάκια μωρού κι εξίσου λατρευτά, κι ύστερα ο τρύγος, με τα παχιά, ζουμερά τσαμπιά που 'ταν δώρο θεϊκό, τόσο μικροί θεοί τριγύρω, στα πάντα, όποια πέτρα κι αν σήκωνες η έκπληξη και το δέος κι ένας έρωτας ατέλειωτος, όλα αυτά δεν πέρασε ποτέ απ' το μυαλό της να τ' αφήσει, να τ' ανταλλάξει με τι; Την

ελευθερία της πόλης; Τι να την έκανε; Μπιγλιμπίδι όμορφο, μα άχρηστο στα χέρια της.

Όχι, δεν ήταν εκείνη η επιλογή που κλήθηκε να κάνει, κείνη τη μέρα στην κάμαρα, όταν ο αδερφός της τής είπε Φεύγω, γιατί το χωριό τον έπνιγε κι αν δεν έφευγε θα τρελαινόταν. Ο ίδιος της ο αδερφός ήταν η επιλογή της: μεταξύ εκείνου και του τίποτα, του κανενός συμμάχου, της μοναξιάς που ήξερε πως την περιμένει μόλις της γύριζε την πλάτη και χανόταν για πάντα. Ήταν κι οι δυο τους αλλιώτικοι, παράταιροι στο χωριό, ο συνεχής καημός της μάνας και το βάσανο του πατέρα τους, που δυο παιδιά τους έμειναν απ' τα τέσσερα κι αυτά τους βγήκανε χαλασμένα, η μικρή μην πω τι σκατά έχει στο κεφάλι της κι είναι σαν αλλοπαρμένη, αλαφροϊσκιωτη, κι όσο για τον μεγάλο, αρχίδια δεν έχει αυτό το παιδί; σαν κοριτσόπουλο κάνει, θα τονε καθαρίσω, στη λίμνη θα τον πνίξω!

Τη μοίρα της μοναξιάς διάλεξε κείνη τη μέρα. Σχεδόν γνώριμη, σχεδόν αποδεκτή, κάπου ήξερε μέσα της ότι κάποτε θα ξυπνούσε κι η μέρα αυτό θα είχε να της προσφέρει, κι αυτή η μέρα κι η άλλη, κι άλλη, για πάντα μέχρι που δεν θα ξύπναγε μια μέρα. Προετοιμαζόταν από κοριτσάκι γι' αυτό το ριζικό, κι είχε φτιάξει τη γωνιά της μες στη μοναξιά, βολευόταν. Κι είχε τους μικρούς θεούς να τη συντροφεύουν.

Όμως καταλάβαινε τον αδερφό της. Και τον είδε να γυρνά την πλάτη του και να εξαφανίζεται. Κάπου κάπου, μαθαίνει ότι είναι καλά, εκεί, σε κάποια μεγάλη πόλη πέρα απ' τον ορίζοντα, ευτυχής, ο εαυτός του δεν είναι σάβανο και θηλιά γύρω απ' τον λαιμό. Χαίρεται για τον Μάνο, κι ας λυπάται που 'ναι μόνη, εδώ στη βάρκα της, και τώρα τρέχει πάνω στο ρεύμα προς τη δίνη, τώρα χώνει τα κουπιά κι ανταριάζει τα νερά, μπήκε στον ρου της δίνης, γυρνά, αργά, ευγενικά στην αρχή, γυρνά πιο γρήγορα, προς το αόρατο κέντρο των πραγμάτων, κι ο κόσμος γύρω, το νησί κι η όχθη και πέρα η μάνα της ανοιχτής θάλασσας, το γαλάζιο και το πράσινο, όλα περιστρέφονται και χάνουν το περίγραμμά τους, οι γραμμές μπερδεύονται αναμεταξύ τους κι όλα γίνονται ένα καθώς η βάρκα της περιδινείται, γύρω γύρω προς το κέντρο των πραγμάτων.

στρώσεις αγάπης

Η ιστορία δεν έχει τέλος. Είναι σαν να φτιάχτηκε από παιδικές φωνές και πρωινούς καφέδες, βραδινές μουρμούρες και όλα όσα γεμίζουν τη ζωή, ίσα πριν αδειάσει μια αναπάντεχη στιγμή στην άκρη του δρόμου.

Τη Λίτα τη γνώρισε από μια ακρίδα. Το καινούριο διαμέρισμά του ήταν όμορφο κι ευρύχωρο και θα είχε ωραία θέα, αν δεν υψωνόταν μια άλλη πολυκατοικία ακριβώς απέναντι. Ήξερε όμως ότι από πίσω της απλωνόταν το λιμάνι ξαπλωμένο με τα τεντωμένα χέρια των μόλων του, όπου έρχονταν να τσιμπολογήσουν χιλιάδες βάρκες και καράβια.

Ήταν γείτονες με τη Λίτα και μάλιστα όχι αγαπημένοι. Μια γνωριμία που πρώτα έβαλε τις φωνές και μετά πρωτόπε καλημέρα. Ήταν ενοχλητική, σίγουρα. Κι αυτό ήταν κάτι που δεν άλλαξε ποτέ, ακόμη και τώρα που την αγαπούσε.

Η Λίτα ζούσε από πάνω του, και ίσως αυτή η χωροταξική περιγραφή να συνόψιζε ολόκληρη τη σχέση τους. Η Λίτα ήταν πάντα από πάνω. Δεν ξέρει αν την έβαλε εκείνος ή μπήκε από μόνη της, πάντως ήταν σίγουρο ότι η Λίτα είχε το πάνω χέρι. Όχι πως τον κακομεταχειριζόταν, μα να, ένιωθε σαν να είναι εκείνος ο εξαρτημένος, σαν να υπήρχε ένα έλλειμμα στο ισοζύγιο αγάπης και ανάγκης, τα δυο αυτά πάντοτε τα μπέρδευε.

Η Σούλα, η πρώτη του κοπέλα, του είχε πει, κάμποσο καιρό αφού τα είχαν χαλάσει, ότι σε κάθε σχέση πάντα ο ένας αγαπά περισσότερο από τον άλλο. Αυτός είναι που υποφέρει περισσότερο. Δεν ήξερε αν η Σούλα το είχε διαβάσει κάπου ή το είχε σκεφτεί από μόνη της.

Αγαπούσε τη Λίτα περισσότερο απ' ό,τι εκείνη εκείνον; Το πιθανότερο. Η αγάπη τού ξέφευγε μέσα από τα χέρια σαν σπασμένο αυγό, σαν ζελέ, σαν πέστροφα που σπαρταρά, αναζητώντας ακόμα το νερό της ζωής. Έτσι του έμοιαζε η αγάπη, κάτι που έχει υπόσταση μα συνάμα φευγάτη, και δεν ξέρει αν ποτέ την έχει αδράξει για να μπορεί να φωνάξει: ναι, αγαπώ!

Ανάγκη είχε όμως. Η ανάγκη ήταν σαν τράβηγμα των σωθικών, μια πείνα που σου τσαλακώνει το στομάχι. Και σαν λιμασμένος απαιτούσε να την καλύψει. Συνήθως την καλόντуне και την ευπρέπιζε με μια επίστρωση αγάπης, ίσως να είναι το ένα και το αυτό, ίσως όλοι έτσι αγαπάνε. Ίσως η αγάπη να μην ήταν παρά μια ανάγκη, μια αρχέγονη δύναμη, σαν την πείνα.

Πώς πεινούσε για τη Λίτα! Τα βλέμματά της ήταν μπουκίτσες, το χαμόγελό της λιχουδιά, η αγκαλιά της ένα λίγωμα και μια χόρταση. Μερικές φορές μπούκωνε, είναι αλήθεια, και δεν ήθελε άλλο –δεν ήταν και μαθημένος σε τόσο φαΐ– μα ο κορεσμός ήταν προσωρινός, και γρήγορα στεκόταν και πάλι με το πιάτο προτεταμένο, ζητιανεύοντας την προσοχή της. Όταν δε εκείνη για τους αναρίθμητους και ακατανόητους λόγους της απομακρυνόταν... πώς τρώμαζε! Πώς λιμοκτονούσε!

Η Σούλα του είχε πει και το άλλο: όταν αγαπάς ανησυχείς. Αν αυτό αληθεύει τότε σίγουρα την αγαπούσε τη Λίτα. Ανησυχούσε μήπως τον βαρεθεί, μήπως την κουράσει, μήπως το ενδιαφέρον της γι' αυτόν ξεθυμάνει. Και στις μοναχικές φάσεις της, όταν αποσυρόταν και μετά βίας του πετούσε ένα βλέμμα, καθόταν σαν κουτάβι και την κοίταζε, καρτερώντας ένα μήνυμα, μια απόδειξη πως όλα ήταν εντάξει και δεν είχε εκταμιεύσει όση αγάπη είχε για κείνον.

Θα 'θελε να μπορούσε να τρύπωνε στο μυαλό της. Να ξέρει τι σκέφτεται για κείνον, αν τον αγαπάει. «Υποχόνδριε», του φώναζε ο Αντρέας, αλλά ο Αντρέας είχε κάθε λόγο να το λέει. Εκείνος ανέκαθεν περιτριγυριζόταν από απίθανες κοπέλες, μυγάκια γύρω από λάμπα μεγάλων βατ. Ενώ ο ίδιος...

Γι' αυτό η Λίτα του πάνω ορόφου ήταν σχεδόν ανάγκη. Υποχρέωση, αν θέλετε. Δεν του την έπεφταν τόσο συχνά κοπέλες για να έχει την πολυτέλεια της απόρριψης. Είπε ναι στη Λίτα όπως θα δεχόταν ένα ποτήρι νερό μετά από ανηφοριά στην κάψα του μεσημεριού. Η Λίτα όμως τι ήθελε; Ειλικρινά αναρωτιόταν τι να έλεγε η Λίτα στον εαυτό της για τον ίδιο. Δεν ήθελε να το συλλογίζεται. Δεν έκανε ευχάριστα σενάρια.

Το Χόλλυγουντ έχει ήδη γυρίσει κάμποσες ταινίες με την ιστορία αγόρι-συναντά-κορίτσι, έρωτας, πάθος, ευτυχία, φορέβερ εν έβερ, εϊμέν. Η δική του ιστορία δεν ήταν έτσι. Η δική του ιστορία ήταν κολοβή. Μάλλον έτσι θα την περιέγραφε, αν καθόταν ποτέ να περιγράψει τη ζωή του. Κολοβωμένη, όπως και ο ίδιος.

Είχε κάποτε διαβάσει ένα βιβλίο για ένα παιδί που το παρατούσε η μάνα του από βρέφος σ' ένα δωμάτιο, κι αυτό μεγάλωσε ολομόναχο, χωρίς καμιά ανθρώπινη επαφή. Το μόνο που έβλεπε ήταν οι φορτωτικοί γερανοί του λιμανιού, που φαίνονταν από το παράθυρό του. Μην έχοντας κανέναν να μιλήσει, το αγόρι έμαθε τη γλώσσα των γερανών – κουνούσε τα χέρια του αργά, πάνω κάτω, μιμούταν τους ήχους τους. Αυτοί του έμαθαν να μιλά, τη βουβή, μηχανική γλώσσα τους.

Είχε αναπτύξει κι αυτός μια γλώσσα. Αφουγκραζόταν τα βήματα της Λίτας από τη στιγμή που έμπαινε στο διαμέρισμά της, το τικ τοκ των τακουνιών της, όταν φορούσε ψηλοτάκουνα, το μουντό πατουσάρισμα όταν φορούσε αθλητικά· αν έμπαινε με φούρια ή ηρεμία, τότε έβγαζε τα παπούτσια... Μετρούσε τις σιωπές ανάμεσα στους ήχους, το τρεχαλιτό από τη μια γωνιά του ταβανιού στην άλλη – ένα τηλέφωνο που χτυπά; Τα πιο σπάνια αλλά όχι τόσο σπάνια μπραφ! των ζημιών που έκανε. Τα χέρια της είχαν πολλές τρύπες για να της πέφτουν πράγματα.

Το πάτωμά της φιλούσε το ταβάνι του, και το τσιμεντένιο φιλί τους μετέφραζε κάθε ήχο στη δική του ερμηνευτική γλώσσα. Οι κρότοι διωλίζονταν, κι αυτός έβγαζε απόσταγμα τις πιθανές πράξεις της. Κι όσο για τις σιωπές, τεντώνονταν σαν καμβάς, όπου ελλείπει στοιχείων, ζωγράφιζε εκείνος ελεύθερα – τώρα βάφει τα νύχια της, τώρα γράφει στο ημερολόγιό της, τώρα μιλά στο τηλέφωνο, τώρα χαϊδεύεται.

Ντρεπόταν για τη γλώσσα του. Ήξερε ότι δεν ήταν φυσιολογικό αυτό που έκανε. Κάποια ψυχασθένεια θα υπήρχε να περιγράψει αυτή την εμμονή του. Περνούσαν απ' το μυαλό του τέτοιες σκέψεις, εκεί που καθόταν στον καναπέ και ατένιζε το ταβάνι, σαν να ήταν οθόνη κινηματογράφου, με μοναδικό έργο τη Ζωή της Λίτας.

Διότι η Λίτα είχε ζωή, πλούσια μάλιστα, στην οποία εκείνος ήταν μια μικρή υποσημείωση, αυτές που βλέπεις στα βιβλία κάτω κάτω και συνήθως βαριέσαι να διαβάζεις. Είχε μαζέψει μερικά στοιχεία για τη ζωή της, τους οχτώ μήνες που τη γνώριζε. Τα είχε συλλέξει όπως ο φυσιδίφης ψάχνει σπάνια είδη κολεόπτρων και μετά τα καρφίτσωνει σε προθήκες, με τρυφερή φροντίδα και σκληρή αποστασιοποίηση. Η Λίτα μιλούσε πολύ, αλλά έλεγε ελάχιστα για τον εαυτό της. Για να μάθει πράγματα για εκείνη έπρεπε να ξεσκαρτάρει το σκραπ των άσχετων πληροφοριών και να ξεδιαλέξει το πολύτιμο μετάλλευμα που αφορούσε την ίδια. Ήξερε ότι η Λίτα εργαζόταν σε μια εταιρεία (ποια;), όπου δούλευε ως _. Ήξερε ότι είχε μια αδελφή, που την έλεγαν Ασημίνα κι έναν αδελφό, τον _. Ήξερε ότι καταγόταν από _, και το όνομά της ήταν υποκοριστικό του Εμμανουέλλα. Και πάνω απ' όλα, ήξερε ότι φοβόταν τις ακρίδες. Αυτές είχαν γίνει το δικό του αγαπημένο έντομο, γιατί ήταν οι προξενήτρες τους.

Πριν η Λίτα αποκτήσει όνομα και πρόσωπο, δεν ήταν παρά μια πηγή ασταμάτητης ενόχλησης: τα τικ-τοκ των τακουνιών της δεν ήταν μουσική στ' αυτιά του, αλλά στρατός σ' επέλαση· οι κρότοι των συχνών ζημιών της που στο μέλλον θα μεταμορφώνονταν σε χαριτωμένες ατζαμοσύνες, προς το παρόν ήταν χαστούκια στην ηρεμία του· το ποδοβολητό της να προλάβει το τηλέφωνο, κομπρεσέρ στ' αυτιά του. Ανακοίνωνε κάθε άφιξη και αναχώρηση κοπανώντας την εξώπορτά της, λες και ήθελε να την πονέσει.

Ούτε μία ούτε δύο φορές, ήταν στο τσακ να βάλει τα παπούτσια του, ν' ανέβει τη μια σκάλα που τους χώριζε και να χτυπήσει την κακοποιημένη πόρτα της, για να της παραπονεθεί για την ηχορύπανση. Ποτέ δεν το έκανε, ή μάλλον το έκανε άπειρες φορές, στο μυαλό του, εκεί που έκανε τα περισσότερα στη ζωή του. Αυτό που συνήθως έκανε στην πραγματικότητα, ήταν να φορέσει τα παπούτσια του και να κατέβει τους τέσσερις ορόφους μέχρι το ισόγειο. Έβγαινε στο δρόμο, παράκαμπε την πολυκατοικία που τον χώριζε από το λιμάνι και πήγαινε στην προκουμαία. Χάζευε με τις ώρες τα πλοία, τα πλήθη, τη βίαιη βαβούρα. Χιλιάδες ιστορίες εξελίσσονταν μπροστά στα μάτια του: κόσμος βιαζόταν, κόσμος

βαριόταν, κόσμος έτρεχε ή σουλάτσαρε, πήγαινε ή επέστρεφε, κουραζόταν ή στεκόταν να ξεκουραστεί. Πάντα κάποιος τσακωμός, μικρός ή μεγάλος, συνήθως μεταξύ αγνώστων, αλλά και γνωστών. Εκείνος προτιμούσε τους τσακωμούς των ζευγαριών. Οι ξένοι όταν τσακώνονταν αναγκάζονταν να στηριχτούν σε ετοιματζίδικες βρισιές και κατηγορίες – ανάγωγε, βλάκα, αγενή, άντε το πολύ μαλάκα, κερατά ή αρχίδι. Τα ζευγάρια, απεναντίας, είχαν πλουσιότερο ρεπερτόριο από αποθηκευμένες κακίες, με συμπυκνωμένο δηλητήριο. Του άρεσε να τα βλέπει να τσακώνονται, να τεντώνουν μέχρι τέρμα την κλωστούλα που τους συγκρατούσε από το να εκραγούν αλλιώς θα γινόταν το σώσε πριν το ταξίδι, και μετά με τι όρεξη να ταξιδέψουν; Βλέμματα ξέχειλα από λόγια, χείλια σφιγμένα για να μη βγουν λέξεις που δεν μαζεύονται. Πού και πού, γυρνούσαν το κεφάλι να δουν αν τους έχει πάρει κανείς χαμπάρι και γίνονται ρεζίλι. Τότε αυτός χαμήλωνε το βλέμμα, έκανε πώς κοιτάζει το ρολόι του ή το κινητό του, το οποίο δεν είχε ποτέ τίποτα να δείξει, εκτός από την ώρα και τα καγκελάκια της κεραίας.

Γυρνούσε σπίτι του μετά από ώρα, έχοντας ξεχάσει τον λόγο που βγήκε. Μερικές φορές η αποπάνω σιγούσε, άλλες πάλι συνέχιζε να θορυβεί, αλλά ήταν αργά πια, αποσυρόταν εκείνος στην κρεβατοκάμαρα, εκεί που το ταβάνι του ερωτοτροπούσε με τη βεράντα της κι οι ήχοι ήταν λιγοστοί. Μόνο μία φορά, όταν ο θόρυβος επεκτάθηκε και στη βεράντα, άνοιξε το παράθυρο και φώναξε μες στο σκοτάδι: «Σταματήστε!» Τρόμαξε ο ίδιος με τη φωνή του.

Ήταν απόγευμα όταν γνωρίστηκαν. Η Λίτα είχε ανακοινώσει τον ερχομό της από τη δουλειά βιαιοπραγώντας στην πόρτα της. Εκείνος διάβαζε στον καναπέ του. Οι θόρυβοι από το πάνω διαμέρισμα παρέμεναν ακόμη θόρυβοι, χωρίς την προσθήκη της δικής του τρυφερής ερμηνείας. Λίγα λεπτά αργότερα ακούστηκε ένας δυνατός κρότος και μια στριγκλιά. Έπειτα ποδοβολητά. Η εξώπορτα που πάλι τις έτρωγε. Και μετά –το αναπάντεχο– χτυπήματα στη δική του πόρτα. Μια πόρτα που ήταν

αμάθευτη σε ξένα χέρια, άνοιγε και έκλεινε χωρίς να επηρεάζει τη ζωή κανενός πλην τη δική του.

Σηκώθηκε και άνοιξε και την είδε. Τη θυμάται ακόμη, σαν να την πήρε φωτογραφία: τα κοντά, καστανά μαλλιά με το ζελέ να τα μαρμαρώνει σε όρθιες γωνίες· το πράσινο μπλουζάκι, με τις μπλε πεταλούδες να χορεύουν πάνω στο στήθος της, το στενό ξεπλυμένο τζην της, τα πράσινα σταράκια (μια λέξη που έμαθε αρκετό καιρό μετά) στα πόδια που στο μέλλον θα του μάθαιναν μια νέα γλώσσα.

«Σόρρυ που ενοχλώ αλλά →» δίστασε. Εκείνος συνέχισε να την κοιτάζει. Ήταν όμορφη. Πολύ όμορφη. Η πόρτα του ήταν εντελώς απροετοίμαστη ν' ανοίγει σε τέτοιες όμορφες γυναίκες.

«Ακούγομαι γελοία, αλλά... έχει μπει μια ακρίδα στο σπίτι μου και φοβάμαι. Ντρέπομαι, κοτζάμ μαντράχαλη, αλλά... φοβάμαι!». Είχε επίγνωση πόσο χαζό ακουγόταν αυτό που έλεγε. Είχε κοκκινίσει μέχρι τ' αυτιά της. «Έχω φοβία όμως!» εκλιπάρησε.

«Μισό λεπτό», της είπε και πήγε ν' αφήσει το βιβλίο του, το οποίο ακόμη κρατούσε στο χέρι. Έπειτα όμως άλλαξε γνώμη· ίσως το χρειαζόταν. Για την ακρίδα.

Έτσι έγινε η γνωριμία τους. Πάνω από το πτώμα μιας ακρίδας (Να τη σκοτώσεις! Να τη σκοτώσεις! Για να μην ξανάρθει!). Είπαν τα ονόματά τους, έδωσαν τα χέρια, αντάλλαξαν πολλά ευχαριστώ-παρακαλώ, κι ήρθε η στιγμή που η κακοποιημένη πόρτα της έκλεισε πίσω του.

Ίσως όλα να είχαν τελειώσει εκεί. Εκείνο το βράδυ δεν ένωσε διαφορετικά. Η κοπέλα ήταν όμορφη, αλλά δεν ήταν η πρώτη όμορφη κοπέλα που αντίκριζε. Κι είχε αναπτύξει πολλούς προμαχώνες μέσα του, ώστε οι όμορφες κοπέλες να μην ξυπνάνε την επιθυμία του. Την επομένη όμως, η ωραία κοπέλα με το παράξενο όνομα, χτύπησε πάλι την πόρτα του. Κρατούσε ένα γλαστράκι.

«Πού με βοήθησες χτες», είπε και του το έδωσε. Έκανε μεταβολή και έφυγε.

Το γλαστράκι ήταν από αυτά τα μικρά, τα επισμαλτωμένα, απρόσωπα δώρα για κάθε περίπτωση, με φυτά καταδικασμένα να πεθάνουν. Πέθανε,

όντως. Αλλά μέχρι να μαραθεί, κάτι άλλο φύτρωσε: η γνωριμία του με την αποπάνω.

Εκείνη ερχόταν, συνηθίζοντας την πόρτα του σε κοινωνικές συναναστροφές. Μετά το γλαστράκι, εμφανίστηκε ένα κουτί γλυκά. «Για τη γιορτή μου», του εξήγησε, άνοιξε το κουτί, πήρε ένα και έφυγε, αφήνοντας πίσω το χαμόγελό της. Μια άλλη μέρα, ήρθε και δεν έμεινε στην πόρτα. Μπήκε μέσα μόνη της, χωρίς να περιμένει πρόσκληση. «Ωραίο το έχεις φτιάξει», είπε περιεργαζόμενη τον χώρο. Κάθισε στον καναπέ, που παραξενεύτηκε από τα ξένα οπίσθια.

Οι επισκέψεις έγιναν συχνότερες, αλλά πάντα άτακτες. Αυτό του προξενούσε μια βασανιστική προσμονή: να μην ξέρει πότε –αν– θα εμφανιστεί. Ή γιατί. Κυρίως γιατί.

Τη Σούλα την είχε ρωτήσει κάποτε γιατί ήταν μαζί του. Είχε περάσει πολύς καιρός βέβαια, και δεν φοβόταν την απάντηση. «Επειδή είσαι καλός άνθρωπος», του είχε απαντήσει, μια φιλοφρόνηση που στόμωνε κάθε περαιτέρω διείσδυση. Ήταν καλός; Δεν είχε πολλές ευκαιρίες να μην είναι, έτσι απομονωμένα που ζούσε. Ο Αντρέας του έλεγε ότι πάσχει από κοινωνιοφοβία, αλλά ο Αντρέας έλεγε πολλά. Ο ίδιος δεν ένιωθε ότι φοβόταν να βγει έξω ή να γνωρίσει κόσμο. Δεν ήταν φόβος. Αδιαφορία ήταν.

Εντάξει, ήταν και φόβος. Όχι συνολικά του κόσμου, αλλά του κάθε μεμονωμένου ατόμου· το πώς θα τον έβλεπε, αυτόν. Ναι, φοβόταν. Τι θα περίμεναν από κείνον. Πώς θ' αναγκαζόταν να βρει λόγια που να ταιριάζουν στα δικά τους λόγια, χωρίς να σηκώσει κανείς το φρύδι του. Δεν απέφευγε ακριβώς τους άλλους, όσο δεν τους προσκαλούσε. Αν κάποιος διεκδικούσε χώρο κοντά του, του τον παραχωρούσε. Όπως ο Αντρέας από τη δουλειά, λόγου χάρη. «Πάμε για μπύρες;» τον ρωτούσε, κι αυτός πήγαινε. «Πάμε γήπεδο την Κυριακή;» του πρότεινε, κι αυτός δεχόταν. Μόνος του δεν πρότεινε κάτι. Δεν ήθελε την ευθύνη.

Κι η Σούλα έτσι είχε μπει στη ζωή του. Μόνη της άνοιξε, μπήκε και βολεύτηκε. Ταμίας στο σουπερμάρκετ, τον ρώτησε μια μέρα αν είναι νόστιμα τα φιλέτα καταψυγμένου κοκκινόψαρου που αγόραζε. Η ερώτησή

της τον έπιασε εξ απήνης. Πάγωσε με το εικοσαεύρω στο χέρι. «Ναι», της απάντησε ξεροκαταπίνοντας. «Πώς τα φτιάχνεις;» «Στον ατμό». «Ναι ε; Να μου δείξεις καμιά μέρα». Εκείνο το βράδυ τα κοκκινόψαρα στον ατμό είχαν άλλη γεύση, καρυκευμένα με τη δική της τσαχπινιά.

Η Λίτα εισχωρούσε στη ζωή του λίγο λίγο, σαν εποχή που μπαίνει και δεν ξέρεις πότε τέλειωσε η προηγούμενη και ήρθε η επόμενη, απλά μια μέρα ξέρεις ότι αυτό που έχει έξω είναι καλοκαίρι. Έτσι κι η Λίτα έγινε μια μέρα κομμάτι της ζωής του, μόνη της.

«Είσαι παράξενος εσύ», του είπε ένα βράδυ, κοιτάζοντάς τον να μαγειρεύει και για τους δυο τους, στο γεύμα που είχε αυτοπροσκληθεί μόνη της. Η κουτάλα κοκάλωσε στην κατσαρόλα. Είχε γυρίσει και την είχε κοιτάξει σχεδόν έντρομος.

«Για καλό το λέω!» έσπευσε να τον καθησυχάσει και πετάχτηκε όρθια απ' τον καναπέ. Τον πλησίασε και του ανακάτεψε τα μαλλιά. «Μου αρέσουν οι παράξενοι άνθρωποι».

Ήταν η πρώτη φορά που τον άγγιξε. Το απρόσμενο άγγιγμά της τον συντάραξε και συνάμα μια άλλη σκέψη, πεζή αλλά εξαιρετικά αγχωτική, του καρφώθηκε στο μυαλό: τώρα που του ανακάτεψε τα μαλλιά, μήπως έπεσε καμιά τρίχα μες στο φαγητό; Το υπόλοιπο βράδυ αυτό σκεφτόταν. Η Λίτα φλυαρούσε για ένα ταξίδι της στην Ιταλία, τους φαφλατάδες Ιταλούς άντρες που ήταν πολύ κομψευόμενοι, το κινητό που της έκλεψαν μπροστά στα μάτια της. Εκείνος σκεφτόταν την τρίχα που θα εμφανιζόταν στο πιάτο της για να τον καταποντίσει στα Τάρταρα της ντροπής.

Δεν θυμόταν τη δεύτερη ή την τρίτη φορά που τον άγγιξε. Πότε έγινε; Ούτε θυμόταν πότε ακριβώς άρχισε ν' αφουγκράζεται τους ήχους στο αποπάνω πάτωμα. Θυμόταν όμως που στους μακρινούς περιπάτους του στο λιμάνι, συχνά δεν παρατηρούσε τα πλοία που βρυχιόνταν σαν προϊστορικά θηρία, τους φορτικούς κουλουρτζήδες και τους τρομαγμένους τουρίστες, αλλά χανόταν κάπου μέσα του. Έφτανε στην προβλήτα Ε8 και δεν θυμόταν τα βήματά του. Ο νους ήταν αλλού, σ' εκείνη.

Εκείνη που μια μέρα δεν τον άγγιξε μόνο. Τον φίλησε. Πεταχτά φιλιά στο μάγουλο του 'χε ξαναδώσει, μπαίνοντας ή βγαίνοντας από το διαμέρισμά του. Ένα βράδυ, όμως, πριν από τρεις μήνες, κάθονταν στον καναπέ του και έτρωγαν φιστίκια Αιγίνης που είχε φέρει εκείνη («μου τα 'δωσε η αδελφή μου, δεν της αρέσουν») και έβλεπαν κάτι στην τηλεόραση, όταν γύρισε και του 'σκασε ένα φιλί στο μάγουλο. Εκείνος σάστισε. Από πού ήρθε αυτό; Γύρισε και την κοίταξε. Και τότε τον φίλησε στο στόμα.

Τα υπολείμματα από τα φιστίκια ανακατεύτηκαν με τα σάλια τους, μικρά πράσινα χαλικάκια να χορεύουν από γλώσσα σε γλώσσα – η δική της σίγουρη και επιτακτική, η δική του υποδεκτική, συνεσταλμένη. Η Λίτα μισοσηκώθηκε και πέρασε το πόδι της από πάνω του, καβαλώντας τον. Φιλιόντουσαν με τις ώρες. Όλα αυτή τα έκανε, και τα πριν και τα μετά. Κι αυτό του το είχε πει η Σούλα κάποτε: «Καραγουστάρω μαζί σου γιατί εγώ...» «Τι εσύ;» τη ρώτησε, αλλά η Σούλα δεν ήθελε να συνεχίσει. Την υπόλοιπη πρόταση του την είπε αφού τον χώρισε: «Στη σχέση μας εγώ ήμουν που σε πηδούσα».

Η Λίτα ερχόταν και έφευγε σαν ξεχασιάρα παλίρροια. Υπήρχαν φορές που εμφανιζόταν το απόγευμα και έφευγε το επόμενο πρωί, ίσα να πεταχτεί πάνω για ν' αλλάξει ρούχα πριν πάει στη δουλειά. Ή έκανε τρεις μέρες να φανεί, η σιγή του πάνω ορόφου βαριά σαν θανατικό. «Πού ήσουν;» τη ρώτησε μια φορά. Το βλέμμα της του απάντησε καλύτερα από τα λόγια της. «Στην αδελφή μου», του είπε, αλλά τα μάτια της σήκωσαν συρματοπλέγματα σε μελλοντικές ερωτήσεις.

Εκείνος σιγά σιγά άρχισε να νιώθει σαν λουλούδι σε γλάστρα – ανίκανο να κάνει το παραμικρό πέρα από το να περιμένει πότε θα το ποτίσει η ιδιοκτήτριά του. Κι όταν τον ξεχνούσε, μαραινόταν. Μια δυο φορές, ανέβηκε τη σκάλα που τους χώριζε και κουκούβισε μπροστά στην πόρτα της, ξέροντας ότι δεν ήταν μέσα. Δεν είχε μπει ποτέ στο διαμέρισμά της, πέρα από εκείνη την πρώτη, ακριδένια φορά, και μια άλλη, εφτά

μήνες αργότερα, για να τη βοηθήσει να γυρίσει το στρώμα ανάποδα. «Πρέπει να το αλλάζεις κάθε χρόνο», του είχε πει, κι εκείνος το άκουσε σαν επιστημονική αλήθεια ή πατροπαράδοτο έθιμο.

Η Λίτα είχε πει ότι της αρέσουν οι παράξενοι άνθρωποι. Κι η ίδια ήταν παράξενη. Μερικές φορές που κάθονταν μαζί, σπίτι του πάντα, χωνόταν στην αγκαλιά του κι έβαζε τα κλάματα, έτσι, χωρίς λόγο. Πολύ σιγανά κλάματα, σαν να έκλαιγε σε άλλο δωμάτιο. Έπειτα σηκωνόταν χωρίς προειδοποίηση, πήγαινε στο μπάνιο κι όταν επέστρεψε, με το πρόσωπό της ακόμα βρεγμένο εδώ κι εκεί, φορούσε ένα χαμόγελο που έβαζε ταφόπλακα σε κάθε κουβέντα για το τι είχε συμβεί λίγα λεπτά νωρίτερα.

Και στο σεξ ήταν παράξενη – αν κι εκείνος είχε τόσο λίγη πείρα, που δεν μπορούσε να είναι σίγουρος για το τι θεωρείται παράξενο και τι όχι. Της άρεσε να του σφραγίζει το στόμα με τη χούφτα της καθώς τον καβαλούσε, να του ανοίγει τα χείλια με τα δάχτυλα κι ύστερα να χώνει τη γλώσσα της μέσα ή να του χώνει τα δάχτυλα στο στόμα, δοκιμάζοντας μέχρι που αντέχει προτού πνιγεί. Της άρεσε να του σφίγγει τον λαιμό, να του μαγκώνει τα χέρια πίσω από το κεφάλι. Γινόταν βίαια, ξαφνικά μαζεύοταν σαν να καταλάβαινε τι έκανε, μετά παρασυρόταν και του ξανάσφιγγε τον λαιμό. Πάντα εκείνη τον καβαλούσε, ξαπλωμένοι ή καθιστοί, αντικριστά ή με την πλάτη γυρισμένη σ' αυτόν.

Μια μέρα τον έδεσε. Την άφησε. Πάντα την άφηνε. Τον σαγήνευε η βεβαιότητα της επιθυμίας της. Η δική του επιθυμία ήταν τυφλή – δεν έβλεπε πού να πάει μόνη της. Του άρεσε να μη χρειάζεται να πάρει αυτός κάποια απόφαση, μονάχα την απόφαση να αφεθεί, μια μη απόφαση. Αυτό τον χαλάρωνε, έφευγε από πάνω του η ευθύνη. Δεν χρειαζόταν να κάνει κάτι άλλο πέρα από αυτό που τον έβαζε εκείνη. Τον ξαλάφρωνε αυτό. Με τη Σούλα δεν ήταν έτσι· εκείνη του έλεγε τι να κάνει, του έδινε ρόλο, ατάκες, κινήσεις. Τον έπιανε άγχος μη δεν τα κάνει καλά. Ενώ με τη Λίτα αφηνόταν. Περνούσε καλά. Κι αν τύχαινε και τέλειωνε νωρίτερα, παρά τη θέλησή του, η Λίτα ξεκαβάλαγε και στρογγυλοκαθόταν πάνω στο πρόσωπό του. Κανένα άγχος.

Με εξαίρεση την άμπωτή της. Αποσυρόταν, χανόταν, εξαφανιζόταν. Το ταβάνι σώπαινε. Οι γερανοί μαρμάρωναν.

Έβγαινε έξω τότε. Δεν τον χωρούσε το σπίτι χωρίς εκείνη από πάνω. Μόνο που το λιμάνι δεν ήταν το ίδιο πια. Η κοσμοσυρροή, η φασαρία, τα σούρτα-φέρτα των караβιών συνέβαιναν σαν σε ταινία, μπορούσε να κατεβάσει την ένταση και να τα περάσει σε δεύτερο πλάνο. Ίσως έτσι κάνουν όσοι έχουν ζωή που να τους απασχολεί.

Πολλά φυτά μαθαίνουν να ζουν με λιγότερο νερό. Φυλάνε ζουμάκι στα κύτταρά τους, να 'χουν να πίνουν όταν κάνει καιρό να βρέξει. Κι εκείνος έμαθε. Αποθήκευε τις στιγμές τους, φυλάκιζε τις φορές που η Λίτα τον επισκεπτόταν, για να 'χει γι' αργότερα, στις αναβροχίες των απουσιών της. Δεν τον πείραζε πολύ. Αρκεί να 'ξερε ότι θα συνεχίσει να βρέχει, έστω και σποραδικά.

Δεν το ήξερε.

πόσα κιλά θάλασσα;

«Ανέκαθεν ήμουν χοντρή. Αλλά είμαι πολύ ευλύγιστη».

Η Κατερίνα έβγαζε και έβαζε το δαχτυλίδι της στο δάχτυλό της. Ήθελε πάρα πολύ να τη δεχτούν.

Η υπεύθυνη ήρθε σε δύσκολη θέση. Η Κατερίνα όμως είχε συνηθίσει στην αμηχανία των άλλων μπροστά στο πάχος της, την αγωνία τους να δείξουν ότι δεν το έκαναν θέμα, ήταν υπεράνω. Ενίοτε, η Κατερίνα εκμεταλλευόταν αυτή την αμηχανία.

«Ευλικρινά μπορώ!» πρόσθεσε, πριν προλάβει η υπεύθυνη του Κέντρου να πει κάτι. «Δεν ξέρω αν σ' το 'χω πει, αλλά κάνω οχτώ χιλιόμετρα κολύμπι την εβδομάδα στο κολυμβητήριο».

Προσπάθησε να μην ενοχληθεί από το ανεβασμένο φρύδι της υπεύθυνης.

«Δεν είναι θέμα... ε... σωματικής διάπλασης, Κατερίνα. Θα δω και τους άλλους εθελοντές που θέλουν να συμμετάσχουν και θα δούμε ποιος θα πάει. Εσύ είπαμε μπορείς αυτές τις ημερομηνίες ε;»

Και να μην μπορούσε, θα έφερνε τον κόσμο ανάποδα για να μπορέσει. Μία βδομάδα με ιστιοπλοϊκό από νησί σε νησί στο Αιγαίο ήταν όνειρο ζωής. Θα έδινε τα πάντα να συμμετάσχει. Φυσικά θα προτιμούσε να μπορούσε να το κάνει μόνη της, αλλά δεν είχε λεφτά να νοικιάσει σκάφος.

Να όμως που μερικές φορές η ζωή δεν ρίχνει μόνο χαστούκια· ποιος θα το φανταζόταν ότι έτσι ξαφνικά, στον σύλλογο υποστήριξης ατόμων με HIV όπου εργαζόταν εθελοντικά μερικές ώρες την εβδομάδα, θα γινόταν μια εκστρατεία ενημέρωσης πληθυσμού για την αντιμετώπιση του AIDS στα νησιά του Αιγαίου, χάρη στην προσφορά μιας εταιρίας ενοικίασης σκαφών και άλλους χορηγούς. Το σκεπτικό ήταν να επισκεφτούν με το ιστιοπλοϊκό διάφορα νησιά, όπου θα μοίραζαν φυλλάδια και προφυλακτικά και θα έκαναν ενημερωτικές ομιλίες στους ντόπιους, σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς.

Την Κατερίνα την ένοιαζε απλά να είναι στο σκάφος. Λάτρευε τη θάλασσα. Της άρεσε να ταξιδεύει ακόμα και με τα μεγάλα πλοία της γραμμής, αλλά φανταζόταν ότι σ' ένα μικρό σκαρί θα ήταν μαγική εμπειρία. Η ιδέα και μόνο τη ζάλιζε με ενθουσιασμό.

«Οκέι, θα περιμένω λοιπόν», είπε η Κατερίνα και σήκωσε τα ενενήντα εφτά κιλά της από την καρέκλα.

Οχτώ εθελοντές και εθελόντριες, με μέγιστη ηλικία τα είκοσι εννιά, και ο σκίπερ, σ' ένα σκάφος δώδεκα μέτρων, για μια βδομάδα, με ρότα από Ρόδο για Αθήνα με ενδιάμεσους σταθμούς σε έξι νησιά. Αυτό ήταν το σχέδιο.

Το ήθελε τόσο πολύ να συμμετάσχει, που φοβόταν μην το γρουσουζέψει αν το ευχόταν πολύ· η πραγματικότητα σπάνια ευθυγραμμιζόταν με τις επιθυμίες της. Όταν την πήραν τηλέφωνο και της είπαν ότι επιλέχτηκε, η χαρά ήρθε παρέα με τον φόβο ότι στο τέλος κάτι θα πήγαινε στραβά. Δεν πήγε τίποτα στραβά. Εξάλλου, ήταν λογικό που την επέλεξαν, αφού πληρούσε τις προϋποθέσεις: ήταν παλιά εθελόντρια, συνεπής στο έργο της, με πείρα στην ενημέρωση πληθυσμού. Αλλά ήταν και χοντρή. Κι όταν είσαι χοντρή, κάποια πράγματα απλώς δεν τα κάνεις. Όχι επειδή δεν μπορείς, αλλά επειδή όλοι πιστεύουν ότι δεν μπορείς. Ή δεν είναι ωραίο. Να χορεύεις, λόγου χάρη. Να κυκλοφορείς με μαγιό. Να κάνεις ιστιοπλοΐα.

Πριν από τρία χρόνια τόλμησε να κυνηγήσει το όνειρό της. Πήγε σε μια σχολή. Ο υπεύθυνος δεν κράτησε ούτε τα προσχήματα.

«Είναι δύσκολο πράγμα η ιστιοπλοΐα. Θέλει... γερή σωματική κατάσταση».

Η Κατερίνα κατάλαβε αμέσως πού το πήγαινε· δεν ήταν η πρώτη φορά που την έβγαζαν ανίκανη λόγω του πάχους της. Θα περίμενε κανείς να είχε συνηθίσει πια, όμως κάθε φορά την πλήγωνε. Από μικρό παιδί, στις κούνιες, που την κορόιδευαν ότι θα τις σπάσει, στα καταστήματα ρούχων, που άκουγε τα χάχανα πίσω απ' την πλάτη της, ή τα βλέμματα

λύπης των ανθρώπων που θεωρούσαν τον εαυτό τους συμπονετικούς. Ψέλλισε ότι είχε καλή σωματική κατάσταση, κολυμπούσε οχτώ χιλιόμετρα την εβδομάδα, κάθε βδομάδα. Ο τύπος την κοίταζε για μια στιγμή, πασπάτευε κάτι χαρτιά στο γραφείο του για να μην την κοιτάζει στα μάτια και της είπε μουρμουριστά ότι δεν γινόταν λόγω βάρους.

Δεν πήγε σε άλλη σχολή.

Τα παιδιά στο σκάφος τα ήξερε. Δεν ήταν ακριβώς φίλοι, αλλά γνωρίζονταν από τις δραστηριότητες του Κέντρου. Δεν είχε πολλούς φίλους η Κατερίνα. Λίγο η προκατάληψη των άλλων, λίγο η δική της αμυντική στάση που είχε αναπτύξει, δεν ευνοούσαν τις φιλίες. «Μόνη σου απομονώνεσαι», της είχε πει κάποτε μια κοπέλα. Η Κατερίνα δεν μπήκε καν στον κόπο να της εξηγήσει ότι το έκανε από αυτοπροστασία· όταν δέχεσαι από μικρή χλεύη και επιθέσεις, είναι φυσιολογικό να τα περιμένεις και να φυλάγεις. Πού και πού, κατάφερνε να ονοματίζει αυτή πρώτη το «πρόβλημα», προλαβαίνοντας τους άλλους. Αν γελούσε πρώτα η ίδια με τον εαυτό της, τα γέλια των άλλων πονούσαν λιγότερο. Όμως δεν είχε πάντα την όρεξη. Την κούραζε να είναι συνέχεια εκείνη η αφορμή για γέλια. Άλλωστε, δεν ήταν τα γέλια που την ενοχλούσαν. Ήταν τα βλέμματα. Ακόμη κι αυτοί που δεν γελούσαν, είτε λόγω ευγένειας είτε λόγω συστολής, την έκριναν· φαινόταν στα μάτια τους.

Όπως σήμερα. Με το που την είδε ο σκίπερ, ένας Γάλλος γύρω στα σαράντα πέντε, την έβαλε στο κουτάκι των προβληματικών και τελείωσε. Η Κατερίνα ήξερε να τα διαβάζει αυτά τα βλέμματα. Θα του έδειχνε...

«Θα κοιμηθώ στην κάτω κουκέτα», είπε η Κατερίνα στη Μαρία, την εθελόντρια με την οποία θα μοιραζόταν την ίδια καμπίνα. «Ωστε αν τη σπάσω και πέσω, να μη σε λιώσω». Η Μαρία και οι άλλοι που ήταν κοντά γέλασαν. Η Κατερίνα τσαντίστηκε με τον εαυτό της που άλλη μια φορά αυτοχλευάστηκε από συνήθεια. Τέλος πάντων, δεν πείραζε. Της αρκούσε που επιτέλους θα έβγαινε στο ανοιχτό πέλαγος.

Ήταν όπως το περίμενε. Σαν να έβρισκε τη φωλιά της. Ο αέρας στα μαλλιά, η αρμύρα που σχημάτιζε κρυστάλλους στις τριχίτσες στα μπράτσα, τα κύματα που φλυαρούσαν συνεχώς στ' αυτιά σου, ο ορίζοντας όπου η θάλασσα κι ο ουρανός αντάλασσαν διαφορετικές αποχρώσεις του μπλε. Ανήκε εδώ... Δεν την πείραζε ούτε το ταρακούνημα. Ήταν η μόνη, μαζί με τον Στέφανο και τον σκίπερ, που δεν τους έπιασε ναυτία, όταν έπεσαν σε θαλασσοταραχή πλέοντας για Πάτμο. Η Κατερίνα πηγαينوερχόταν στο μικρό σκαρί με σίγουρα βήματα, ενώ οι άλλοι είχαν μουλώξει όπου μπορούσαν, με κάτωχρα πρόσωπα, προσπαθώντας να κατευνάσουν το ανακάτεμα μέσα τους.

Λίγο πριν σουρουπώσει και φτάσουν στον προορισμό τους, η Κατερίνα κάθισε μπροστά-μπροστά στην πλώρη· ο αέρας πάλευε με τα κοντά μαλλιά της, σταγόνες έβρεχαν την πουκαμίσια της, κι η ίδια ένιωθε σαν να μην είχε σκάφος από κάτω, σαν να καβαλούσε τα κύματα μόνη της. Κάποιοι το έκαναν αυτό στ' αλήθεια: ιστιοσανίδα, θαλάσσιο σκι, σερφ με αετό... Για εκείνη αυτά ήταν απαγορευμένα. Ποτέ δεν θα 'βρισκε εκπαιδευτή να την αναλάβει και ποτέ δεν θα έμπαινε στην ταπεινωτική διαδικασία να αναζητήσει κάποιον. Εδώ, καθισμένη στην πλώρη, ήταν ο δικός της τρόπος να καβαλήσει τα κύματα.

Μετά την ενημέρωση σε μια αίθουσα του δήμου, πήγαν να φάνε σε μια ταβέρνα. Το να τρώει με άλλους πάντα ήταν μια δοκιμασία. Όλοι πίστευαν ότι κατέβαζε τεράστιες ποσότητες. Ό,τι και να παράγγελνε, όσο λίγο και να έτρωγε, ο κόσμος δεν πίστευε αυτό που έβλεπε αλλά αυτό που φανταζόταν για κείνη. Παλιότερα, έμπαινε στον κόπο να εξηγήει ότι το πάχος της ήταν θέμα ορμονικό, όχι διατροφής. Γρήγορα κατάλαβε ότι οι περισσότεροι επέλεγαν να ξεχάσουν αυτή την πληροφορία. Το να φταίει το φαγητό προσφερόταν για πειράγματα. Η ορμονική διαταραχή ήταν πολύ ιατρική, έκοβε κάθε διάθεση για αστεία.

Υπήρχε κάτι που την ενοχλούσε περισσότερο κι απ' τα πειράγματα. Αυτά τουλάχιστον μπορούσε να τ' αφήνει ασχολίαστα ή να ανταπαντά με κάποια δική της εξυπνάδα ή αντιπείραγμα. Το χειρότερο ήταν οι άνθρωποι που της άνοιγαν κουβέντα για το πρόβλημά της, θέλοντας να τη

βοηθήσουν να βρει λύση. Σαν να ήταν οι πρώτοι στον κόσμο που αντιλαμβάνονταν το πάχος της, της πρότειναν μια σακούλα τετριμμένων λύσεων, λες και μιλούσαν σε κάποιον πρωτόγονο ιθαγενή, που είχε πλήρη άγνοια ότι ο πολιτισμός είχε προχωρήσει και υπήρχαν τρόποι να αντιμετωπίσει την κατάστασή του. Της έλεγαν για τη σπουδαιότητα της καλής διατροφής, την τάδε ή δείνα διαίτα, τις θαυματουργές χειρουργικές επεμβάσεις και, το χειρότερο απ' όλα, τα *ψυχολογικά αίτια* που την έκαναν να θέλει να είναι χοντρή. Σαν μαθητευόμενοι ψυχίατροι, έβγαζαν γνωμάτευση κι ας την είχαν γνωρίσει μόλις την ίδια μέρα: «Από ανασφάλεια τρως». «Το πάχος κάτι σημαίνει ψυχολογικά τραύματα» και άλλες τέτοιες ψλικάτζίδικες γνωματεύσεις. Την παιδικότητα των πειραγμάτων την καταλάβαινε, τη συγχωρούσε. Την ανωτερότητα των φριχτών καλών προθέσεων την απεχθανόταν.

Το θλιβερό ήταν πως σ' αυτή την παγίδα έπεφταν ακόμα και άνθρωποι που κατά τα άλλα ήταν ευαισθητοποιημένοι. Η συγκεκριμένη παρέα, για παράδειγμα, όλοι τους άνθρωποι που εργαζόνταν εθελοντικά ενάντια στις διακρίσεις, κάποιοι τους κι οι ίδιοι αποδέκτες προκαταλήψεων. Ενώ το να είσαι γκέι, ας πούμε, ήταν ένα «πρόβλημα» που μπορούσες να το επεξεργαστείς, ώστε να πάψεις να το θεωρείς πρόβλημα και να το αποδεχτείς ως κάτι καλό, το να είσαι χοντρός ήταν πάντα κάτι που θα ήταν καλύτερο να μην είσαι. Καλύτερα λεσβία παρά χοντρή...

Μετά το φαγητό περπάτησαν στην περατζάδα. Ήταν όμορφα στο νησί, αλλά η Κατερίνα ήθελε να γυρίσει στο σκάφος, να σαλπάρουν αμέσως, να είναι μεσοπέλαγα το βράδυ, μονάχα η θάλασσα, ο ουρανός, το σκοτάδι και τ' αστέρια. Μισάκουγε τις κουβέντες τους, μέσα της ήδη λαχταρούσε το ξημέρωμα, όταν θα σάλπαραν για Αμοργό. Οι άλλοι μιλούσαν μ' ενθουσιασμό για τα νησιά που θα επισκέπτονταν· εκείνη σκεφτόταν τη διαδρομή.

«Έχεις σκεφτεί να κάνεις κάτι για το βάρος σου;»

Η Κατερίνα γύρισε και κοίταξε τον Στέφανο. Έκλεισε τα μάτια της μια στιγμή, τα ξανάνοιξε. Ζύγισε την υπομονή της.

Κάθονταν στην πλώρη οι δυο τους, ο Στέφανος μ' ένα τετράδιο όπου κάτι σημείωνε, η Κατερίνα κοιτάζοντας τα κύματα. Μόνο αυτοί οι δυο έρχονταν εδώ, οι άλλοι ζαλίζονταν ή φοβόντουσαν.

«Έχεις σκεφτεί να κάνεις κάτι για την ομοφυλοφιλία σου;» θα ήταν μια καλή απάντηση, όπως κι ένα απλό «δεν μας χέζεις;», αλλά πάνω απ' όλα αυτό που ήθελε ήταν να μη χρειαζόταν καν να μπει σ' αυτή τη διαδικασία, ν' αναγνωρίσει το νοιάξιμό του, να του επισημάνει πόσο άθλια το είχε εκφράσει. Ξαφνικά, το μόνο που ήθελε ήταν να βουτήξει στη θάλασσα.

«Ντανιέλ!» φώναξε. Ο σκίπερ δεν την άκουσε. Σηκώθηκε όρθια και φώναξε πιο δυνατά. «Ντανιέλ! Σταματάμε για μια βουτιά;»

Το σκάφος έκοψε ταχύτητα, ο βόμβος της μηχανής σώπασε, ακούγονταν μόνο τα κύματα, το ελαφρό σύριγμα του αέρα στ' αυτιά σου ανάλογα με το πώς έγερνες στον άνεμο.

«Α πα πα, εγώ δεν βουτάω εδώ! Το νερό είναι μαύρο!» τσίριξε μια κοπέλα.

«Δεν έχει καρχαρίες;» ρώτησε ο Παναγιώτης.

«Μόνο; Και φάλαινες και δεινόσαυρους έχει», είπε η Κατερίνα και φέρνοντας τα χέρια της ίσια μπροστά της έκανε μακροβούτι στα σκοτεινά νερά.

Την ακολούθησαν μόνο οι έξι. Μετά από λίγη ώρα πείστηκε και ο έβδομος, ο Τάκης, να βουτήξει, αλλά πολύ κοντά στο σκάφος και μόνο για να δροσιστεί.

Την Κατερίνα δεν την ενοχλούσε η πηχτή μαύρη θάλασσα. Το αντίθετο. Ένιωθε στο στοιχείο της εδώ. Κι όχι μόνο επειδή ήταν δεινή κολυμβήτρια, αλλά επειδή πολύ απλά μες στο νερό δεν φαινόταν. Κανείς δεν πρόσεχε ότι ήταν χοντρή. Κάπως εξισωνόταν μ' όλους τους άλλους, ως και τους ξεπερνούσε. Δεν της άρεσε η παρομοίωση, αλλά ένιωθε σαν τους θαλάσσιους ελέφαντες, που στη στεριά είναι άχαροι, σχεδόν

ανάπηροι, αλλά μόλις μπουν στο νερό μεταμορφώνονται σε υδροδυναμικά θαύματα.

«Ποιος θέλει να γίνει δόλωμα για ψάρια;» φώναξε ο Ντανιέλ.

Τα κεφάλια που επέπλεαν στο νερό τον κοίταξαν, αντάλλαξαν βλέμματα.

«Εγώ!» φώναξε η Κατερίνα.

Ο Ντανιέλ έσβησε το τσιγάρο του, πήρε ένα σωσίβιο, το έδεσε μ' ένα σχοινί, στερέωσε το σχοινί σε μια δέστρα κι ύστερα το πέταξε στο νερό.

«Άλλος;»

Μόνο ο Λεωνίδας δέχτηκε. Ο Ντανιέλ ετοίμασε κι άλλο σωσίβιο και το πέταξε στο νερό.

«Οι υπόλοιποι πάνω!» τους πρόσταξε. Μόλις ανέβηκαν, είπε στην Κατερίνα και τον Λεωνίδα να πιαστούν απ' τα σωσίβια. Έπειτα έβαλε μπρος τη μηχανή. Το σκάφος άρχισε να πλέει, τραβώντας από πίσω του τα δυο παιδιά, που κρατιούνταν από τα σωσίβια.

Η Κατερίνα ένιωσε το απότομο τράβηγμα στα μπράτσα της, το νερό ν' αντιστέκεται και να τη χαστουκίζει, αδυσώπητα. Κι ύστερα βούτηξε. Έχωσε το κεφάλι της μέσα κι ένιωσε να σκίζει τη θάλασσα! Ήταν σαν να γύριζε σπίτι της, δεν ήθελε να βγει, ποθούσε να μείνει για πάντα μέσα στο νερό, να κολυμπά έτσι αβίαστα.

Το παιχνίδι κράτησε κάνα δεκάλεπτο. Ο Ντανιέλ έκοψε ταχύτητα και κατέβασε τη σκάλα. Η Κατερίνα ανέβηκε τελευταία.

«Μπράβο σου!» της είπε την ώρα που περνούσε μπροστά του. Η Κατερίνα γύρισε και τον κοίταξε. Τέτοια βλέμματα δεν ήταν συχνά στη ζωή της.

Το βράδυ, στην κουκέτα της, στριμωγμένη αλλά ευτυχισμένη, η Κατερίνα συλλογίστηκε την πρωινή εμπειρία. Ο ύπνος ήρθε σαν απαλό βύθισμα σε ζεστό νερό. Ονειρεύτηκε ότι περπατούσε σ' ένα δρόμο χωρίς τίποτα τριγύρω, μόνο κενό. Ο δρόμος ήταν άχρωμος, όχι λευκός, περισσότερο ξεπλυμένο γκριζό ήταν, ένα τίποτα. Περπατούσε και κοίταζε τα πόδια της, το ένα μπροστά απ' τ' άλλο... Μπροστά της ο δρόμος συνέχιζε χωρίς να φτάνει κάπου. Δεν ήταν όνειρο αγωνίας. Θλίψη είχε.

Τις επόμενες δυο μέρες η Κατερίνα βάλθηκε να μάθει όσα μπορούσε για το σκάφος και την πλεύση του. Στην αρχή ο Ντανιέλ της απαντούσε ευγενικά αλλά βαρύθυμα, σαν να της κάνει απλώς τη χάρη, όπως σ' ένα παιδάκι που σου κάνει ερωτήσεις για κάτι που δεν πιστεύεις ότι θα καταλάβει. Η Κατερίνα όμως αποστήθιζε αυτά που της έλεγε, έκανε όλο και πιο διεισδυτικές ερωτήσεις, άρχισε να τον βοηθά με τα σχοινιά και τις υπόλοιπες δουλειές, και σιγά-σιγά ο Ντανιέλ έπιασε τον εαυτό του να της απαντά στα σοβαρά.

Ένα βράδυ, μετά την ομιλία και το φαγητό, οι εθελοντές ετοιμάστηκαν να βγουν στα μπαρ του νησιού. Η Κατερίνα το σκέφτηκε, αλλά τελικά αποφάσισε να μην πάει. Δεν ήθελε να περάσει κι άλλο βράδυ συμμετέχοντας στο άτυπο χρηματιστήριο σεξουαλικού ενδιαφέροντος της νυχτερινής διασκέδασης με μια παρέα που την ένοιαζε ακριβώς αυτό. Δεν τους κατηγορούσε, απλά δεν έβλεπε το λόγο να βάλει τον εαυτό της σε μια διαδικασία απογοήτευσης.

Ανέβηκε στην πλώρη με το εμπιθρί της και ξάπλωσε. Τ' αστέρια δεν ήταν τόσο λαμπερά εδώ, έφταιγε η φωταύγεια της χώρας. Ευχήθηκε να βρισκόταν καταμεσής στο πέλαγος τώρα, νύχτα, άπνοια, μόνος ήχος το νερό να γλουγλουρίζει στα ίσαλα. Αναστέναξε.

«Τι κάνεις εδώ;»

Σήκωσε το βλέμμα και είδε τον Ντανιέλ από πάνω της στα δεξιά.

«Ρεμβάζω».

«Δεν ξέρω τι σημαίνει αυτή η λέξη». Ζούσε πολλά χρόνια στην Ελλάδα και μιλούσε καλά ελληνικά, αλλά τη γλώσσα της πιάτσας.

«Σημαίνει σκέφτομαι», είπε η Κατερίνα κι ανασηκώθηκε στους αγκώνες.

«Σου αρέσει το σκάφος ε;»

Η Κατερίνα έγνεψε.

«Έχεις ξανακάνει ιστιοπλοΐα;»

«Ηθελα αλλά... δεν έκατσε».

«Μαθαίνεις γρήγορα».

Η Κατερίνα σήκωσε το βλέμμα και τον κοίταξε. Το δέρμα του φανέρωνε την ταλαιπωρία από τα στοιχεία της φύσης, ο ήλιος κι ο άνεμος είχαν σκάψει βαθιές ρυτίδες, αγριεύοντας το παρουσιαστικό του. Είχε ακόμη όλα του τα μαλλιά, κατάμαυρα, άγρια κι απεριποίητα σαν σύρμα. Αγριάνθρωπος.

«Γιατί δεν πήγες με τους άλλους;»

«Βαριέμαι».

Για λίγο έπεσε σιωπή. Ο Ντανιέλ έβγαλε το πακέτο του από το τσεπάκι του πουκαμίσου του κι άναψε τσιγάρο. Της πρόσφερε. Η Κατερίνα αρνήθηκε.

«Δεν καπνίζεις;»

Είπε όχι μ' ένα νεύμα του κεφαλιού. Τον κοίταξε κλεφτά. Τι γύρευε εδώ μαζί της;

«Θες να πάμε μια βόλτα με το σκάφος;»

Η Κατερίνα σήκωσε τα φρύδια της. Δεν πίστευε στ' αυτιά της. Άργησε ν' απαντήσει, κι ο Ντανιέλ πρόσθεσε:

«Οι άλλοι θ' αργήσουν. Είναι ευκαιρία να σου δείξω μερικά πράγματα στο σκάφος».

«Πάμε».

Την άφησε να λύσει μόνη της τους κάβους κι ύστερα της είπε να πιάσει το τιμόνι.

«Θα μας βγάλεις εσύ απ' το λιμάνι».

Η Κατερίνα γούρλωσε τα μάτια, αλλά δεν έκανε πίσω. Ο Ντανιέλ στεκόταν δίπλα της, δίνοντάς της οδηγίες, έτοιμος ν' αρπάξει το τιμόνι αν έκανε λάθος. Δεν έκανε.

«Βάλε ρότα αριστερά απ' την άκρη του μόλου».

Η Κατερίνα ευθυγράμμισε το τιμόνι. Με την καθοδήγησή του, κατόρθωσε να βγάλει το σκάφος από τους κυματοθραύστες. Μπροστά απλωνόταν το σκοτεινό πέλαγος.

«Για πού, καπετάνιε;»

«Συνέχισε βόρεια βορειοδυτικά», της απάντησε και κάθισε παραδίπλα, ανάβοντας τσιγάρο.

Συνέχισαν έτσι για κάμποση ώρα, χωρίς να μιλάνε. Το μόνο που ακουγόταν ήταν ο ρυθμικός βόμβος της μηχανής, τα απόνερα... Το νησί στα δεξιά τους ήταν θεοσκοτεινό απ' αυτή την πλευρά.

Μετά από ώρα της είπε να κόψει. Σε λίγο σηκώθηκε κι έπιασε αυτός το τιμόνι, σπρώχνοντάς την απαλά στο πλάι. Η Κατερίνα κάθισε, ξεκούρασε το βλέμμα της στο μαύρο νερό.

«Έχει ένα ωραίο κολπάκι εδώ. Ελπίζω να το βρω στο σκοτάδι», είπε ο Ντανιέλ. Σε λίγο σταμάτησε εντελώς. Μπροστά τους, ίσα που φαινόταν η ακτή, βράχια στις δυο πλευρές, μια αχνή αμμουδιά στη μέση.

Ο Ντανιέλ έριξε την άγκυρα. Έπειτα έβγαλε τα ρούχα του και βούτηξε στο νερό.

Η Κατερίνα τον είδε ν' απομακρύνεται με δυνατές απλωτές, το συνηθισμένο κολύμπι των περισσότερων αρσενικών, που κολυμπούν σαν να παλεύουν με τη θάλασσα. Δίστασε μια στιγμή, έπειτα έβγαλε τα ρούχα της και βούτηξε κι αυτή.

Η ακτή απείχε καμιά διακοσαριά μέτρα. Έφτασε την ώρα που ο Ντανιέλ έβγαινε από το νερό. Ίσα που τον διέκρινε στην αστροφεγγιά.

«Το είδες το φώσφορο;» της είπε μόλις κάθισε στην άμμο.

«Ναι», του απάντησε μονολεκτικά. Τις σκοτεινές νύχτες το πλαγκτόν φωσφόριζε όταν κουνούσες τα χέρια σου, εκατομμύρια πρασινωπά φωτάκια πιτσίλιζαν τα νερά. Το αγαπούσε από μικρή.

Η Κατερίνα παρέμεινε στο νερό, παίζοντας με τα φωτάκια. Εδώ μέσα ένιωθε ανάλαφρη. Αόρατη. Μόλις έβγαινε, τα παραπανίσια κιλά της θα έπιαναν χώρο, περισσότερο από τον αριθμό τους. Από την άλλη, ήταν σκοτεινά. Μόνο αυτό την έπεισε να βγει. Πήγε και κάθισε αρκετά μέτρα πιο πέρα.

Πέρασε κάμποση ώρα. Δεν ακουγόταν τίποτα παρά μόνο το κυματάκι που έγλειφε την άμμο. Η Κατερίνα ένιωσε παρά είδε τον Ντανιέλ μπροστά της. Άνοιξε τα μάτια της και τον αντίκρισε, όρθιο μπροστά της. Χωρίς να πει τίποτα, έκατσε δίπλα της. Το γόνατό του ακούμπησε το μηρό

της, λίγα εκατοστά δέρματος που ζωντάνεψαν. Έμειναν έτσι αρκετή ώρα. Έπειτα το χέρι του αναζήτησε τον ώμο της, κατέβηκε αργόσυρτα στη μέση της, μυρμηγκάκια στη ραχοκοκαλιά.

Στον γυρισμό δεν μιλούσαν. Η Κατερίνα ένιωθε την αρμύρα στο κορμί της, ανακατεμένη με τον στεγνωμένο ιδρώτα. Χαμογέλασε από μέσα της. Είχε συμβεί κάτι που δεν το περίμενε. Και δεν εννοούσε μόνο τη νυχτερινή βαρκάδα, το κολύμπι στα σκοτεινά νερά, τον έρωτα στην αμμουδιά· αυτό που περίμενε λιγότερο απ' όλα ήταν η τρυφερότητα του Ντανιέλ. Τα χέρια του ήταν σαν κυματάκια, τα φιλά του σαν την άμμο που παίρνει το σχήμα του πέλματός σου, σε υποδέχεται, σου κάνει χώρο. Δεν το περίμενε από έναν άντρα με τόσο άγριο παρουσιαστικό.

Γέλασε. Κι εγώ σαν όλους τους άλλους είμαι, μονολόγησε από μέσα της. Σε κουτάκια βάζω τον κόσμο. Κι εκπλήσσομαι όταν ασφυκτιά και θέλει να βγει.

Ήταν αργά όταν έφτασαν στο λιμάνι. Στην προκυμαία είδαν τον Στέφανο και τη Μαρία να περιμένουν βαριεστημένα. Η Κατερίνα κοίταξε τον Ντανιέλ ερωτηματικά. Την κοίταξε κι εκείνος, στιγμιαία· δεν μπόρεσε να διαβάσει το βλέμμα του.

Ο σκίπερ εξήγησε στα παιδιά ότι είχαν πάει μια βόλτα το σκάφος για να ελέγξει κάτι στη μηχανή. Ούτε η Μαρία ούτε ο Στέφανος ενδιαφέρθηκαν στο ελάχιστο· ήταν κουρασμένοι και το μόνο που ήθελαν ήταν να πέσουν για ύπνο.

«Οι άλλοι;» ρώτησε η Κατερίνα.

«Κάπου διασκεδάζουν. Τους αφήσαμε».

Εύπνησε το πρωί νιώθοντας ότι η ζωή δεν ήταν κάτι που υπομένεις. Σηκώθηκε ξεκούραστη, παρότι είχε κοιμηθεί πέντε ώρες σκάρτες. Την ξύπνησε η αλλαγή στο λίκνισμα του σκάφους, ο βόμβος της μηχανής. Οι υπόλοιποι κοιμούνταν. Μόνο ο Ντανιέλ ήταν σηκωμένος και πλοηγούσε.

Η Κατερίνα έφτιαξε καφέ κι ανέβηκε στο κατάστρωμα. Καλημερίστηκαν, αλλά η καλημέρα έμεινε ξεκρέμαστη. Δεν ήξερε τι να του πει· πώς να φερθεί. Να τον πλησιάσει; Να τον φιλήσει; Η δική του στάση δεν της έδινε πάτημα· καθόταν στο τιμόνι και κάπνιζε, κοιτάζοντας τη θάλασσα.

Η Κατερίνα κάθισε παραπέρα και σιγοήπιε τον καφέ της. Η μέρα ασχήμυνε, τόσο απότομα, τόσο νωρίς. Ήταν ψύχρα αυτό που αισθανόταν από κείνον ή μήπως είχε η ίδια τη μύγα και παρερμήνευε τη στάση του; Μήπως ο Ντανιέλ απλά δεν ήταν εκδηλωτικός; Του έριξε μια κλεφτή ματιά. Δεν την κοίταζε.

Της ήρθε να βουτήξει στη θάλασσα έτσι όπως ήταν, με τα ρούχα. Ν' αφεθεί στα νερά κι αυτά να τη βγάλουν κάπου μακριά, διαφορετικά, κάπου όπου η ίδια θα ήταν διαφορετική. Πιο όμορφη, λεπτή, επιθυμητή. Κάπου όπου δεν θα χρειαζόταν να κάνει ζιγκ ζαγκ ανάμεσα στις απορρίψεις. Αλλά τι την ένοιαζε τη θάλασσα η δυστυχία της;

Ένωσε μίσος ν' ανταριάξει μέσα της. Μίσησε τους άλλους που κοιμούνταν στις κουκέτες κάτω, κουρασμένοι από τη χτεσινοβραδινή διασκέδαση, τους έρωτές τους ίσως, σίγουρα έστω λίγο φλερτ. Ζήλεψε τις ζωές τους που έρρεαν ανεμπόδιστα από παραπανίσια κιλά. Μίσησε τον Ντανιέλ, που της ξύπνησε τη ναρκωμένη επιθυμία· που για λίγες ώρες της έδωσε μια γεύση πώς είναι να μην είσαι κομπάρσος στη ζωή.

Ξεροκατάπιε και έσφιξε τα μάτια δυνατά, ελπίζοντας όταν τα ξανανοίξει να μην είναι πια εδώ. Ούτε και πουθενά αλλού.

«Κοίτα! Δελφίνια!» άκουσε ξαφνικά πίσω της. Άνοιξε τα μάτια της χωρίς να το θέλει, γύρισε και είδε τον Ντανιέλ να δείχνει στην άλλη πλευρά του σκάφους. Τρία δελφίνια έπαιζαν στο νερό. Ακολουθούσαν τη βάρκα, έκαναν πήδους.

Η εικόνα τους έσβησε τα πάντα. Ακόμη κι ανάσα της έκανε μια παύση. Τρία δελφίνια έπαιζαν στο νερό, κι η ομορφιά τους ήταν από άλλο κόσμο. Η Κατερίνα ένωσε δάκρυα στα μάτια της, το μίσος της έλιωσε κι ενώθηκε με τη θάλασσα. Γύρισε και κοίταξε τον Ντανιέλ· χαμογελούσε, αλλά όχι σ' αυτήν.

Ξεκλείδωσε την πόρτα της και μπήκε στο διαμέρισμά της. Την υποδέχτηκε η γνώριμη ησυχία, η πνιγηρή ασφάλεια του χώρου της. Έκλεισε την πόρτα, έγειρε πάνω της. Μια βδομάδα πλέοντας στο Αιγαίο την έφερε ξανά εδώ, σ' ένα δωάρι του τρίτου στην Ηλιούπολη. Είχε γεμίσει εικόνες κι εμπειρίες, αλλά ένιωθε άδεια. Τι περίμενε ν' αλλάξει μ' ένα ταξίδι; Καμία θάλασσα δεν θ' αντιστάθμιζε το κενό μέσα της.

Πήγε και κάθισε στον καναπέ της. Ξάπλωσε πίσω και έκλεισε τα μάτια της. Τρία δελφίνια έκαναν βουτιές στο μυαλό της.

πνιγμοί και άλλες συνήθειες

Δεν είναι εύκολο να πνιγείς. Δεν εννοώ ότι απαιτούνται ιδιαίτερες ικανότητες ή κάποιο ταλέντο, αλλά δεν είναι εύκολο. Ακόμη κι όταν το θέλεις.

Το νερό ήταν βαθύ γαλάζιο. Το γαλάζιο που μένει στον πάτο του μελανοδοχείου. Άνοιξα το φινιστρίνι και μπούκαρε το φως πάνω μας. Εγώ κι η Τίνα. Εκείνη με τα μύρια συμπράγκαλα που της επιτρέπουν να ασκεί την τέχνη της. Εγώ με τα βιβλία μου. Σε ταξίδι... πώς το λένε να δεις, κάποια λέξη θα έχουν βρει οι Αμερικανοί για να ονοματίσουν και αυτή την πτυχή της ζωής, κάποιο βιβλίο αυτοβοήθειας θα έχουν γράψει: Πώς να σώσετε τη σχέση σας κάνοντας ένα ταξίδι... Όμως από μόνη της η λέξη σώνει προϋποθέτει ότι κάτι βρίσκεται σε κίνδυνο και χρήζει διάσωσης. Κι όλοι μας ξέρουμε ότι δεν σώνονται όλοι πάντοτε. Κάποιοι χάνονται. Απώλειες.

Ας μη μιλώ για απώλειες, είναι γρουσουζιά. Ίσως όμως να 'ναι απλός πραγματισμός, λέει η άλλη η φωνή, που κατοικεί στα δικά μου πιο γήινα, πεζά ίσως, επίπεδα. Ας αφήσω καλύτερα την ηττοπάθεια. Ίσως και να πετύχει. Στο κάτω κάτω, δική μου ιδέα ήταν. Ο πνιγμένος απ' τα μαλλιά του πιάνεται.

Το ταξίδι, όπως είπα, ήταν ιδέα δική μου. Πονάει να βλέπεις ένα γάμο να ξεψυχά. Αν αυτό το ταξίδι δεν τον αναζωογονούσε, τότε καλύτερα να του δίναμε μια χαριστική βολή και να σέρναμε ο καθένας στο καλό. Άλλος σε καλύτερο καλό, άλλος σε χειρότερο. Γνωρίζουμε πολύ καλά κι οι δύο τους προορισμούς μας.

Είκοσι τρία χρόνια είναι πολλές μέρες και πολλά λεπτά, σκέφτηκα καθώς κοιτάζα την πρωινή θάλασσα. Πολλά λεπτά γεμάτα, κι άλλα τόσα άδεια. Αν τα έχωνα όλα σ' ένα τσουβάλι και τα 'σερνα στην κορφή ενός απόμακρου βουνού και καθόμουν για μέρες και μήνες κι ένα ένα τα έβαζα

στη σειρά και τα διάβαζα, τα εξέταζα και τα ανέλυα, θα έγραφα μήπως το εγχειρίδιο της αγάπης; Θα μας έσωνε αυτό;

Έμμονη ιδέα αυτό το σώσιμο. Λογικό, αν σκεφτείς ότι εγώ ειδικά χρειάζομαι άμεση διάσωση. Ή πέταγμα στη χωματερή. Δεν ξέρω αν η Τίνα κάνει τέτοιες σκέψεις. Εκεί που κάθεται και ζωγραφίζει θαρρώ πως τη βλέπω να φεύγει κάπου βαθιά μέσα της, σ' έναν εσωτερικό τόπο, για τον οποίο εγώ δεν έχω διαβατήριο. Πότε υψώσαμε συνοριακούς ελέγχους;

Το καράβι μας δεν είναι μεγάλο. Δεκατρία μέτρα στεριάς στη μέση του πελάγους. Απορώ πώς το δέχτηκα. Ίσως επειδή εδώ, σ' αυτόν τον περιορισμένο χώρο, δεν θα μπορούσαμε να ξεφύγουμε από το να διαπραγματευτούμε μια εκχειρία· ίσως και μια επανένωση.

Πριν από τέσσερα χρόνια σημειώθηκε το πρώτο μεγάλο ρήγμα στις τεκτονικές πλάκες της σχέσης μας. Τη νιώσαμε τη σεισμική δόνηση. Άσχετα αν ο καθείς για τους λόγους του έμεινε βουβός. Τα μάτια μας κουράστηκαν να μιλούν. Έπειτα συνέχισαν μικρές καθημερινές ρωγμές, που διεύρυναν το χάσμα μεταξύ μας. Τρόμαζα με την απόσταση που άρχισε να μπαίνει ανάμεσά μας. Όμως δεν έκανα κάτι. Το να αγνοώ το πρόβλημα σήμαινε ότι δεν υπήρχε.

Όσο για την Τίνα, δεν ξέρω πώς το έζησε εκείνη. Αποφεύγαμε ν' αγγίξουμε αυτό το θέμα, λες κι είχαμε στήσει φάρο που μας φώτιζε τον δρόμο, ώστε να μην караβοτσακίσουμε το καρυδότσουφλο του γάμου μας πάνω σ' αυτόν τον ύφαλο. Μέχρι άξαφνα που η Τίνα άλλαξε ρότα. Άρχισε να μιλά. Ν' αναλύει διεξοδικά και επισταμένα, χωρίς περιστροφές. Τότε χαθήκαμε εντελώς, στον δικό της ωκεανό έκφρασης, στη δική μου άρνηση να μάθω κολύμπι.

Τέσσερα χρόνια ασυνεννοησίας είναι πολλά· απορώ πώς αντέξαμε. Έτσι αποφασίσαμε να κάνουμε αυτή την ύστατη προσπάθεια. Εγώ πρότεινα ένα ταξίδι, για να βγούμε από το τέλμα της καθημερινότητάς μας. Η Τίνα συμφώνησε και πρόσθεσε το μέσο: ένα ταξίδι με ιστιοπλοϊκό. Μεσ στα γκρεμίσματα της σχέσης μας έγινε και τούτο (αιτία ή αποτέλεσμα, ο καθείς μας δίνει διαφορετική ερμηνεία): η Τίνα ξεκίνησε και ολοκλήρωσε μαθήματα για δίπλωμα ιστιοπλόου. Άλλοι λύνουν το

άγχος μέσω φαγητού ή νηστείας, άλλοι μέσω καταθλιπτικού εγκλεισμού στο σπίτι, κι άλλοι μέσω ενεργούς δραστηριότητας. Η Τίνα ανήκει στην τελευταία κατηγορία. Εγώ; Ας τ' αφήσουμε...

Όταν πρόσθεσε στη δική μου πρόταση για ταξίδι τη δική της για το γιοτ, της επισήμανα πως η συγκεκριμένη επιλογή κάθε άλλο παρά θα συνέβαλε στη δική μου ψυχική ηρεμία, άρα και στην τελική λύση του προβλήματος. Η Τίνα αποφάνθηκε: «Το θέμα δεν είναι να επιστρέψουμε στο παρελθόν, Πέτρο. Το θέμα είναι να βρούμε έναν τρόπο να φτιάξουμε ένα άλλο μέλλον, μαζί». Για εκείνη το παρελθόν δεν είναι τόσο ειδυλλιακό. Εγώ γιατί το θυμάμαι έτσι;

Να 'μαστε λοιπόν σ' αυτό πλαστικό κατασκεύασμα δεκατριών μέτρων γεμάτο τμήματα κι εξοπλισμό βαφτισμένα με ονόματα ακατάληπτα σ' εμένα, πλην των προφανέστερων, όπως πλώρη, πρύμνη, κατάρτι· σ' ένα πλεύσιμο που από αυτή τη στιγμή και για επτά ακόμα μέρες θα είναι το μόνο που θα μας χωρίζει από τα νερά του Αιγαίου. Αν το καλοσκεφτεί κανείς, αυτό το πέλαγος δεν είναι παρά ένας απέραντος υγρός τάφος. Πόσες μυριάδες ψυχές έχουν σωρευτεί τόσους αιώνες τώρα στις υδάτινες κατακόμβες του; Από τα αρχαία χρόνια πνίγεται κόσμος σ' αυτά τα νερά.

Δεν είμαι κατά κανόνα τόσο μακάβριος. Όμως τα νεύρα μου έχουν πειραχτεί τελευταία. Κι η αλήθεια είναι ότι, ενώ συνήθως εμπιστεύομαι την επιδεξιότητα της Τίνας σχεδόν στα πάντα, διατηρώ κάποιες επιφυλάξεις ως προς την ικανότητά της να πλοηγήσει αυτό το σκαρί μ' επιτυχία. Ο λόγος, ο μόνος λόγος, θα μπορούσε να είναι ότι με κάποιο παράξενο τερτίπι του μυαλού μου έχω συνδέσει την ιστιοπλοΐα της με την όλη κρίση στον γάμο μας.

Συνεχίζω να την αποκαλώ «κρίση στον γάμο μας», παρόλο που συνεχώς με τριβελίζει σαν αλογόμυγα η ατιμωτική σκέψη πως είναι κρίση προσωπικά δική μου, ότι ο γάμος μας απλώς αναταράσσεται από τ' απόνερα των δικών μου προβλημάτων. Άλλες φορές πάλι, ρίχνω όλο το

φταιξίμο στην Τίνα. Το θέμα αναμφισβήτητα είναι πως έχουμε πρόβλημα κι ελπίζουμε με αυτό το ταξίδι να το ξεπεράσουμε. Έχουμε προσδώσει μαγικές ιδιότητες σε έννοιες όπως αλλαγή παραστάσεων, αναζωογονητική πνοή ενός ρομαντικού ταξιδιού· οι δυο μας, κάτω από τον χουβαρντά ήλιο του Αιγαίου, καθάλα στα χλιοτραγουδισμένα νερά του (όπου συνεχώς πνίγονται άνθρωποι).

Εμένα όλα αυτά μάλλον το αντίθετο αποτέλεσμα έχουν πάνω μου. Όσο περισσότερο ελπίζω και προσδοκώ, τόσο περισσότερο αγχώνομαι να πραγματοποιήσω τις ελπίδες και τις προσδοκίες. Χαλάρωσε, με προτρέπει συνέχεια η Τίνα, λες και μια τέτοια επαναλαμβανόμενη προσταγή θα μπορούσε να δράσει χαλαρωτικά σε κανέναν. Τελικά προχτές, την ώρα που φτάναμε με το αυτοκίνητο στη μαρίνα, της είπα, λίγο πιο έντονα απ' ό,τι σκόπευα, να πάψει να μου λέει να χαλαρώσω. Δεν απάντησε· όμως είδα στα μάτια της ότι κατάλαβε πόσο άτοπες ήταν οι προτροπές της.

Να τη. Η Τίνα. Η Χριστίνα Πάτση. Ή μάλλον πια Χριστίνα Κεδρινάκη-Πάτση, όπως προτιμά να αποκαλείται εδώ και ένα χρόνο περίπου, καταργώντας το υποκοριστικό της, αποκαθιστώντας το πατρώνυμό της. Η γυναίκα που όταν την παντρεύτηκα, όλοι οι φίλοι μου χάρηκαν τόσο πολύ με την τύχη μου, που για χρόνια μου άφησαν στοκ χαράς να έχω και να ξεοδεύω αλόγιστα. Διότι η Τίνα είναι αναμφισβήτητα περίτρανη ένδειξη καλοτυχίας. Τα είχε όλα: ομορφιά, λεφτά, πρόσχαρο, καλόκαρδο χαρακτήρα. Κι εγώ, τότε, δεν ήμουν παρά ένας ασκούμενος νεαρός δικηγόρος, άπειρος, άπορος, και όχι κανένα απαύγασμα ομορφιάς. Η Τίνα όμως μ' ερωτεύτηκε, με αγάπησε τόσο πολύ, που αφήφισε τις αντιρρήσεις των συντηρητικών γονιών της, που επιθυμούσαν διακαώς η κόρη τους να παντρευτεί εντός των αυστηρά καθορισμένων πλαισίων της τάξης τους και να μην ξεστρατίσει από τα συρματοπλεγμένα σύνορα των οικονομικών και κοινωνικών χωραφιών τους. Η Τίνα όταν είδε και απόειδε ότι δεν μπορεί να τους μεταπείσει, σήκωσε μπαϊράκι, έφυγε από το σπίτι της και με παντρεύτηκε.

Πώς να μην ευλογώ την τύχη μου; Είχα την Τίνα, μια γυναίκα ζηλευτή, και χάρη στον θείο της τον Ισίδωρο, που την υπεραγαπούσε και

αδιαφορούσε για τις αντιρρήσεις του ψωνισμένου πατέρα της και αδερφού του, έπιασα μια καλή δουλειά σ' ένα μεγάλο δικηγορικό γραφείο. Όλα ήρθαν κι έδεσαν τόσο ονειρικά, που για πολύ καιρό πίστευα ότι ο Θεός δέχεται παραγγελίες για πραγματοποίηση ονείρων και μάλιστα κάνει διανομές κατ' οίκον.

Κουνάει αυτό το πράγμα. Την Τίνα βέβαια δεν την πειράζει· έχει διανύσει άπειρα χιλιόμετρα, ή μάλλον μίλια, με τέτοια πλοιάρια τα τελευταία δύο χρόνια. Να τη, κάτι σχοινιά δένει, κάτι άλλα λύνει, πηδά με αιλουροειδή ευλυγισία από τη σκεπή της καμπίνας (αν λέγεται έτσι) στην πλώρη και κάτι στερεώνει στο πανί. Εμένα μου έχει ανατεθεί το τιμόνι. Να το κρατώ ίσια, να προσέχω να μη λοξοδρομήσω από το σημείο στην πυξίδα που μου έδειξε. Ομολογώ πως μ' αρέσει αυτή η αίσθηση, να κάθομαι εδώ και να κρατώ το τιμόνι στα χέρια μου. Κάνει κάτι σε κυβερνήτης. Θα μπορούσα να προσποιηθώ ότι εγώ είμαι ο κύρης του σκαριού κι η Τίνα είναι ο μούτσος, τα χέρια του πλοίου. Θα μπορούσα να προσποιηθώ πως ό,τι κι αν είναι αυτό που κάνει τώρα εκεί μπροστά το κάνει κατόπιν δικών μου προσταγμάτων.

Η Τίνα κάποτε υπάκουε σε προστάγματα. Προστάγματα ίσως είναι μεγάλη λέξη, σίγουρα ακατάλληλη. Ποτέ δεν την πρόσταζα. Πάντως, άκουγε όταν της έλεγες να κάνει κάτι. Έτσι μεγάλωσε. Παλαιών αρχών. Στο σπίτι της σηκώνονταν όλοι απ' το τραπέζι μόλις σηκώνόταν ο πατέρας, άσχετα αν είχαν προκάμει να φάνε. Τρεις αδερφάδες. Η Τίνα η μεσαία. Η μεγάλη, η Νίκη, οχτώ χρόνια μεγαλύτερη της Τίνας, παντρεύτηκε με προξενιό. Η μικρότερη, η Χαρά, παντρεύτηκε σχεδόν με προξενιό· απλώς έτυχε τελικά να ερωτευτεί εκείνον που της τάξανε.

Η Τίνα κάποτε άκουγε, λες και ήταν προγραμματισμένη κι εξόν από κείνη τη φορά που παράκουσε τον πατέρα της για να με παντρευτεί, δεν έδωσε δείγματα μεγάλων προσωπικών πρωτοβουλιών. Δεν την ένοιαζε. Ήμασταν πολύ ευτυχισμένοι. Εγώ με τη δουλειά μου, που επιτέλους πλήρωνε αρκετά καλά για να πάψω ν' ανησυχώ και να νιώθω σαν κατώτερος συγγενής· η Τίνα που έφτιαχνε το δικό της νοικοκυριό, επιτέλους μακριά από τον γκεσταπίτικο έλεγχο της μάνας της, τα

δικτατορικά φερμάνια του πατέρα της. Αναστενάζω με καημό τώρα που συλλογίζομαι εκείνο τον καιρό. Τώρα φαντάζει σαν προκατακλυσμαία εποχή αθώας ευτυχίας, χωρίς τις τωρινές πολυπλοκότητες που μοιάζουν να έχουν φυτρώσει σαν βάτα στη σχέση μας και δεν ξέρω πια από πού να διαβώ. Παλιά, η Τίνα ευχαριστιόταν να μ' ευχαριστεί. Κι εγώ με τη σειρά μου το ίδιο. Τα τελευταία τέσσερα χρόνια όμως περνά από κρησάρα κάθε τι που της λένε. Δυσκολεύομαι τρομερά να προσποιηθώ τον καπετάνιο.

«Πέτρο, άσε το τιμόνι κι έλα να με βοηθήσεις.» Η φωνή της Τίνας καβαλά τον άνεμο κι ύστερα χάνεται ανάμεσα στο μπλε τ' ουρανού και το μπλε της θάλασσας.

Πώς να μη δυσκολεύομαι, γαμώ τη μου; Αφού εδώ που ήρθαμε η Τίνα είναι εκ των πραγμάτων υπεράνω, στρατηγός και κυβερνήτης. Επιβάλλεται χωρίς να προσπαθήσει, χωρίς καν να το θέλει, αφού είναι η μόνη που γνωρίζει πώς να κυβερνήσει αυτό το σκαρί και προφανώς πρέπει να μου λέει τι να κάνω.

Καθώς κρατώ το σχοινί σε μια τροχαλία, έτοιμος να τη γυρίσω μόλις μου πει, αναλογίζομαι πόσο σαθρά είναι τα θεμέλια όπου χτίζουμε τις ζωές μας. Πόσο πλασματική είναι η ασφάλεια με την οποία περιβαλλόμαστε. Να, κάπως όπως κι αυτό το πλοιάριο. Δεν περίμενα ποτέ πως θα ερχόταν η μέρα που θ' άλλαζε η ζωή μου με την Τίνα. Γιατί άλλωστε; Δεν ήταν όλα τέλεια; Για μένα ήταν, κι ας λέει ό,τι θέλει η Τίνα με τις νέες ιδέες της. Δεν μπορώ παρά να νιώθω αβυσσαλέα αδικημένος· δεν έκανα τίποτα για ν' αξίζω τέτοια τιμωρία. Διότι είναι τιμωρία. Δεν φταίω εγώ ούτε για όσα έγιναν ούτε για όσα επακολούθησαν. Ναι, ναι, το ξέρω· ούτε η Τίνα μου ρίχνει κανένα φταιξιμο, η κοινωνία φταίει, ο δυτικός πολιτισμός και, κάτσε να δεις πώς μου το 'πε, η κοινωνικοποίησή μου. Κούφιας παρηγοριές.

«Τι;» Δεν την ακούω εκεί πάνω που έχει σκαρφαλώσει. Μα καλά, δεν φοβάται ανεβασμένη πάνω στο κατάρτι; Και μόνο που τη βλέπω ζαλίζομαι. Δεν το περίμενα ποτέ ότι ήταν ικανή για τέτοιες ταρζανιές. Όμως η Τίνα δεν σταματά να με εκπλήσσει τα τελευταία χρόνια. Πρώτα και καλύτερα η ζωγραφική της. Από πού ξεπήδησε το μαινόμενο πάθος

της να ζωγραφίσει; Κι η ίδια παραδέχτηκε ότι πέρα από τα καλλιτεχνικά του σχολείου ποτέ δεν είχε ενδιαφερθεί σοβαρά για τη ζωγραφική. Αυτό όμως άλλαξε άρδην, όπως τόσα άλλα. Τώρα μάλιστα είναι καλύτερα τα πράγματα, πιο ήρεμα. Στην αρχή δεν έβγαινε από το δωμάτιό της – ναι, έχει και δωμάτιό της τώρα. Περιστοιχίστηκε με μπογιές και χρώματα λες και δεκαπέντε ουράνια τόξα κατακρημνίστηκαν στο πάτωμά μας· πινέλα όλων των διαστάσεων και τεράστιους καμβάδες όπου χωράς άνετα να κοιμηθείς. Κλεινόταν στο δωμάτιο (της), έβαζε τη μουσική της και δεν έβγαινε από κει μέσα παρά μόνο για να φάει και να πάει τουαλέτα. Ή για ν' αγοράσει κι άλλα χρώματα. Και για να μου μιλήσει γι' αυτό που έκανε.

Την άκουγα. Προσπαθούσα να την ακούω. Δύσκολο όμως, γιατί ο φόβος δρα ανασταλτικά, εμποδίζει τη φροντίδα μας και την έγνοια μας για τον άλλον. Τσινούσα σαν ζώο που διαισθάνεται κάποιον επικείμενο κίνδυνο αλλά δεν μπορεί να τον εντοπίσει. Μου μιλούσε με τις ώρες για τον αέρα αλλαγής που φυσούσε μέσα της. Εγώ όμως φοβόμουν αυτές τις αλλαγές – με απειλούσαν. Όσο όμως και να τσινούσα, όσο κι αν δεν μου άρεσε η αλλαγή της, όσο κι αν ανησυχούσα για το πού θα οδηγούσαν όλα αυτά, δεν μπορούσα ν' αγνοήσω το γεγονός ότι η Τίνα ομόρφαινε. Ομόρφαινε και μεγάλωνε. Παρότι φρόντιζε τον εαυτό της λιγότερο –δεν βαφόταν, έκανε μήνες να πάει κομμωτήριο, τα κομψά ρούχα της αράχνιαζαν στην ντουλάπα της, τα χέρια της και τα νύχια της ήταν πάντα λερωμένα– η ίδια ομόρφαινε, λες γινόταν μια γονιδιακή αλλαγή εκ των έσω. Καταρχάς, η λάμψη. Με τρόμαζαν τα μάτια της όταν έλαμπαν έτσι! Με μάγευαν, παρά τη θέλησή μου. Καύλωνα όταν την έβλεπα έτσι απεριποίητη, με τα μαλλιά πιασμένα όπως-όπως ή ξέχειλα στους ώμους της· τα πασαλειμμένα με μπογιές μπλουζάκια και τις χουχούλικες μισοκουμπωμένες πουκαμίσες της. Στις ζέστες δούλευε φορώντας μονάχα την κιλότα της. Φούντωνα ερωτικά, αλλά ταυτόχρονα ήταν σαν να παρεμβαλλόταν μια διαφανής οθόνη πάγου ανάμεσά μας – και σαν έκανα να την πλησιάσω, έπεφτα πάνω και μεμιάς κρύωνα, γύριζα από την άλλη κι έφευγα. Κι ας με καλωσόριζε εκείνη, ας καλοδεχόταν και πολύ συχνά αποζητούσε τις ερωτικές θωπείες μου. Εγώ... πάγωνα.

Ας αφήσουμε καλύτερα αυτό το θέμα. Είπαμε να ξεκινήσουμε αυτό το ταξίδι με καλούς οiwονούς. Να σκεφτούμε το μέλλον μας, μαζί.

Πλέουμε με μεγαλύτερη ταχύτητα τώρα. Το σκάφος σκίζει τα νερά αφήνοντας πίσω θυμωμένους αφρούς. Η πλήρη χοροπηδά στα κύματα. Η Τίνα στερέωσε τα πανιά, ώστε να πιάσουν τον αέρα. Εκείνη μου τα εξηγεί, εγώ δεν συγκρατώ τους όρους. Ώρες ώρες, αντιστέκομαι σαν μικρό παιδί. Είναι σαν να της λέω, σου έκανα το χατίρι να ταξιδέψουμε με ιστιοπλοϊκό, μην περιμένεις να συμμαριστώ τον ενθουσιασμό σου. Η μαύρη αλήθεια είναι ότι γενικότερα η Τίνα έχει υπερπαραγωγή ενθουσιασμού τελευταία, σε άμεση αντιδιαστολή με την κραυγαλέα δική μου έλλειψη όχι μόνο ενθουσιασμού, αλλά στοιχειώδους εγρήγορσης. Η Τίνα ολοένα εμπλουτίζει τη ζωή της, ενώ η δική μου μοιάζει να φτωχαίνει. Χωρίς καμία αμφιβολία φταίει πρωτίστως το ότι έμεινα ξαφνικά άνεργος. Δεν είναι ό,τι καλύτερο, ειδικά στην ηλικία μου. Στα σαράντα οχτώ του ένας άντρας οφείλει να είναι πετυχημένος, ή αν όχι πετυχημένος, σίγουρα να βαδίζει σταθερά προς την επιτυχία.

Προσπαθώ να παραμερίσω τις ζοφερές σκέψεις. Θέλω να συγκεντρωθώ στο γαλάζιο της θάλασσας, στην κίνηση του σκάφους, στον ψεκασμό των κυμάτων. Θέλω να συγκεντρωθώ στο τώρα, σ' αυτήν ακριβώς τη στιγμή, σ' εμένα που κάθομαι και κοιτάζω τις αμέτρητες διαβαθμίσεις του μπλε, στο αλάτι που κρυσταλλώνεται στις τρίχες των μπράτσων μου, στον αέρα που ανακατεύει τα μαλλιά μου. Θέλω να συγκεντρωθώ στην Τίνα – όχι ως Τίνα αλλά ως γυναίκα, ως μια οποιαδήποτε ωραία γυναίκα, ναι μεν ήδη στα σαράντα τρία αλλά με μια ικμάδα και μια σφριγηλή ζωντάνια που πολλές νεότερες θα ζήλευαν. Θέλω να τη δω σαν γυναίκα και σαν γυναίκα να της φερθώ. Αλλά...

Αυτό το γαμημένο αλλά. Πώς είναι δυνατόν στο παρελθόν ο έρωτάς μας να συνέβαινε τόσο φυσιολογικά κι αβίαστα; Τώρα γιατί στα πάντα παρεμβάλλεται ο εγκέφαλός μου και οι αδιέξοδες διαδρομές του; Λένε

πως τους άντρες τους κυβερνά το κάτω κεφάλι, όμως εμένα εδώ και δύο χρόνια είναι το πάνω κεφάλι που έχει θέσει το κάτω σε αχρηστία. Δεν μπορώ να πάψω να σκέφτομαι.

Κοιτάζω την Τίνα που πιλοτάρει το σκάφος με αποφασιστικότητα. Μου χαμογελά. Πιστεύω ότι της ανταποδίδω το χαμόγελο, αλλά ίσως να είναι μορφασμός. Αν όλα ήταν καλά μεταξύ μας, αν ήμουν εγώ καλά, αν ήταν η Τίνα όπως πρώτα, τώρα θα σηκωνόμουν, θα πήγαινα κοντά της και θα την αγκάλιαζα από πίσω, πλέκοντας τα μπράτσα μου γύρω από το ψηλόλιγνο κορμί της. Θα τη φιλούσα στον λαιμό και θα χάιδευα τα στήθια της. Τώρα όμως ξέρω πως αυτό περιμένει από μένα, πως κι εκείνη θα μπορούσε να έρθει να κάνει το ίδιο σ' εμένα, το έχει κάνει επανειλημμένες φορές, και μεμιάς βγαίνω εκτός λειτουργίας. Μεμιάς θέλω να τη χτυπήσω αλύπητα και να σκοτωθώ. Αρκεί να μπει τέλος στον ορυμαγδό σκέψεων.

Σταμάτα, Πέτρο· αυτές οι σκέψεις δεν σε βγάζουν πουθενά. Το ξέρεις, τις έχεις ξανακάνει και έχεις φτάσει στα πρόθυρα του αλκοολισμού. Την ύστατη ξεφτίλα. Καλύτερα να σκοτωνόσουν μια ώρα αρχύτερα.

Τρίβω το πρόσωπό μου και συνειδητοποιώ τι κάνω. Σταματώ αμέσως, κοιτάζω κλεφτά να δω αν με πρόσεξε η Τίνα. Δεν θέλω να δει πως είμαι σκοτισμένος. Κάπου μέσα μου υπάρχει η κρυφή ελπίδα πως αν εκείνη πιστέψει πως όλα πάνε καλά, τότε όντως θα πάνε καλά. Λες και θα με κολλήσει υγεία.

Σιχαίνομαι όταν χρησιμοποιώ τέτοιες λέξεις γι' αυτό που νιώθω. Αρρώστια. Δεν είναι αρρώστια. Προσωρινό πρόβλημα είναι. Συμβαίνει στους καλύτερους. Εξάλλου, κατά τα λεγόμενά της, δεν φταίω εγώ. Φταίει η κοινωνία μας, που δεν μ' έχει προετοιμάσει. Έτσι όπως το λέει με κάνει όμως να νιώθω σαν να είναι δική μου υπαιτιότητα η παράλειψη της κοινωνίας να με προετοιμάσει. Αυτές οι ψυχοκοινωνιολογικές αναλύσεις της δεν με βοηθούν καθόλου, όσο σωστές κι αν είναι, πράγμα άλλωστε για το οποίο δεν μπορώ να είμαι σίγουρος. Τι σημαίνει ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό αντρών όταν μένουν άνεργοι για μεγάλο χρονικό διάστημα αντιμετωπίζουν προβλήματα σεξουαλικής φύσης, επειδή θεωρούν ότι

χάνουν το κύρος τους; Τι σημαίνει ότι οι περισσότεροι άντρες νιώθουν μειωμένοι και εμφανίζουν σεξουαλικές δυσλειτουργίες όταν βρίσκονται κοντά σε γυναίκες δυναμικές και ανεξάρτητες, που δεν συμπεριφέρονται όπως προστάζουν τα παραδοσιακά πρότυπα συμπεριφοράς των φύλων; Τι σημαίνουν όλες αυτές οι μαλακίες;

Αυτό που ξέρω εγώ είναι ότι τελείως ξαφνικά άλλαξε όλη η ζωή μου: έμεινα άνεργος· από τη μια στιγμή στην άλλη, αναγκάστηκα να ζω από τα εισοδήματα της γυναίκας μου – που δεν είναι καθόλου ευκαταφρόνητα, μετά που οι δικοί της αποκατάστησαν τις σχέσεις μαζί της και τη συμπεριέλαβαν στην πλουσιοπάροχη διαθήκη τους· ταυτόχρονα η γυναίκα μου, είτε από διαβολική σύμπτωση είτε από κάποια συμπαντική συνομωσία εναντίον μου, αποφάσισε να ξαναρχίσει τη ζωή της, όπως είπε, και να κάνει όλα όσα δεν έκανε τα είκοσι τρία χρόνια που είμαστε παντρεμένοι: ξεκίνησε να ζωγραφίζει, να κάνει εκθέσεις και να πουλά πίνακες, έμαθε ιστιοπλοΐα, τελειοποιεί τα αγγλικά της, σκοπεύει μάλιστα ν' αρχίσει σπουδές στο Ανοιχτό Πανεπιστήμιο. Τόσες αλλαγές μαζεμένες μ' έχουν αποσυντονίσει. Σε όλα τα επίπεδα· συμπεριλαμβανομένου του επίμαχου.

Τέλος πάντων, καλά όλα αυτά. Κάπως θα τα άντεχα, θέλω να πιστεύω. Εκείνη όμως η διαβουλευμένη, ολέθρια επιμονή της ν' αναπλάσουμε τον γάμο μας σε νέες βάσεις, που θα της επιτρέπουν κι εκείνης να παίρνει ερωτικές πρωτοβουλίες, αυτό ήταν το τελειωτικό πλήγμα. Όταν με πλησιάζει, χωρίς νάζια ή περιστροφές, και μου ζητά να κάνουμε έρωτα, όταν με πλησιάζει και μου τον πιάνει, νιώθω κάτι να νεκρώνει μέσα μου. Κι εκείνη τη στιγμή θέλω να τη χτυπήσω ή να κρυφτώ κάπου· ή και τα δύο.

Δεν φταίω εγώ, λέει η Τίνα. Δεν μου κρατά κακία, δεν με κοροϊδεύει. Όμως η συμπόνια της κι η κατανόησή της λαβώνουν εξίσου άγρια όσο κι ο πιο κακιασμένος χλευασμός.

Ξαφνικά παγώνω· συνειδητοποιώ πως ίσως αυτό το ταξίδι είναι λάθος. Ένα τεράστιο λάθος. Άλλες εφτά μέρες αποκλεισμένος στο πέλαγος παρέα με τη γυναίκα που αγαπώ και τώρα πια μισώ γιατί τη φοβάμαι.

Παρέα με το άγχος μου –ποιον γελάω;– τον τρόμο μου, που βλέπω τη ζωή μου να κατρακυλά και να μην μπορώ να τη σταματήσω. Παρέα με τη βία που τελευταία νιώθω ν' αποκτά σάρκα και οστά μέσα μου.

Σύνελθε, Πέτρο. Υποτίθεται ότι εδώ ήρθες για να βάλεις τις σκέψεις σου σε μια τάξη και να ξεπεράσετε τα προβλήματα σας. Αφού την αγαπάς. Ναι, την αγαπώ. Συνεχίζω ν' αγαπώ αυτόν τον άνθρωπο. Δεν ξέρω αν είναι συνήθεια, αγάπη ή έρωτας, όμως αισθάνομαι δεμένος μαζί της. Όταν ξαπλώνουμε το βράδυ ή σηκώνομαι το πρωί και τη βρίσκω ακόμα να κοιμάται, την αγαπώ, αλλά παράλληλα νιώθω πως εκείνη δεν με χρειάζεται πλέον. Μ' έχει καθησυχάσει ότι δεν ισχύουν οι φόβοι μου, ότι οι αλλαγές που κάνει στη ζωή της δεν σημαίνουν πως με αγαπά λιγότερο.

Δεν την πιστεύω. Ο ρόλος μου έχει τελειώσει και το να μένω επί σκηνης σαν κομπάρσος μου είναι οδυνηρό. Χίλιες φορές να βάλω τέλος σ' αυτό το έργο.

Τέλειωσα κι αυτό το βιβλίο. Το τρίτο. Έχω διαβάσει και τα τρία μυθιστορήματα που έφερα. Το τελευταίο προσπάθησα να το κάνω να κρατήσει πιο πολύ. Έβλεπα με αυξανόμενη ανησυχία τις σελίδες να λιγοστεύουν, ώσπου τελικά ήρθε η στιγμή που γύρισα το οπισθόφυλλό του. Τώρα μου μένουν μόνο τα δύο νομικά εγχειρίδια που έφερα να μελετήσω για την επιμόρφωσή μου στη διαμεσολάβηση. Προσπαθώ να γίνω ανταγωνιστικός στην αγορά εργασίας, μπας και καταφέρω να πιάσω ξανά μια μόνιμη, αξιοπρεπή δουλειά. Για να 'μαι ειλικρινής, ωστόσο, όσο περνά ο καιρός τόσο λιγότερο πιθανό μου φαίνεται. Τις έχω διαβάσει τις στατιστικές: οι χρόνια άνεργοι είναι πιθανότερο να παραμείνουν εκτός αγοράς εργασίας – ειδικά στην ηλικία μου. Όσο περισσότερο μένω άνεργος, το ενδιαφέρον μου εξατμίζεται. Υποψιάζομαι πως ήταν συμβολικό το να πάρω τα δύο εγχειρίδια στο ταξίδι.

Σήμερα η θάλασσα είναι ήρεμη, ξεκουράζεται. Ως χτες φυσούσε όλη μέρα κι όλη νύχτα. Ακόμη κι εκεί που αράξαμε κουνούσε. Τώρα πλέουμε

με τη μηχανή για Σέριφο, μόλις φαίνεται η λευκή αχνάδα της στον ορίζοντα. Λέμε να περάσουμε τη νύχτα εκεί.

Η Τίνα κάθεται και μελετά αγγλικά: θα δώσει εξετάσεις για το Proficiency κι αν περάσει, σκοπεύει να ξεκινήσει σπουδές. Η κινητοποίησή της να κάνει πράγματα είναι εκ διαμέτρου αντίθετη με τη δική μου στασιμότητα. Σταμάτησα ακόμα και στο γυμναστήριο να πηγαίνω, που για μένα ήταν η εκτόνωσή μου. Όταν δούλευα ήταν διαφορετικά: χρειαζόμουν τη γυμναστική μετά από μια μέρα δουλειάς, ένιωθα ότι το άξιζα. Τώρα νιώθω αργόσχολος για να πηγαίνω στο γυμναστήριο. Επίσης, είναι ένα έξοδο που κάνει αισθητή την παρουσία του στο συρρικνωμένο βαλάντιό μου. Και μόνο η ιδέα να μου πληρώσει η Τίνα και το γυμναστήριο μου ανεβάζει το αίμα στο κεφάλι, σχεδόν μ' αναγουλιάζει.

Τρεις μέρες μάς ανέχεται αυτό το σκάφος πάνω του. Τρεις μέρες βλέπω μόνο ουρανό και θάλασσα. Υπερβάλλω. Χτες αγκυροβολήσαμε σ' έναν έρημο όρμο, όμως δεν πιάνεται... Το βράδυ κοιμηθήκαμε αγκαλιά, στην τριγωνική, άβολη κουκέτα που βρίσκεται κάτω από την πλώρη. Από τον πλαστικό φεγγίτη κοιτούσα τ' αστέρια, που χωρίς τον άνισο ανταγωνισμό των φώτων της πόλης μπορούσαν να λάμπουν ανέμελα, ξεκούραστα.

Εγώ δεν ήμουν ανέμελος. Ούτε ξεκούραστος. Ήμασταν κι οι δυο ξεθεωμένοι μετά από μια ολόκληρη μέρα ιστιοπλοΐας, το παραδέχομαι. Ούτε στις ιδανικότερες συνθήκες, τις προ της κρίσης, δεν θα κάναμε έρωτα. Όμως καθώς ένιωθα την Τίνα να κοιμάται με το κεφάλι της ακουμπισμένο στη φωλιά της μασχάλης μου δεν μπορούσα να μη σκέφτομαι πως περίμενε κάτι περισσότερο από μένα. Περίμενε από τον άντρα της να της κάνει έρωτα. Το ξέρω ότι μου έχει καταστήσει οδυνηρά σαφές πως όταν θέλει σεξ το ζητά και πως είναι καλό να το ζητάμε κι οι δυο όποτε θέλουμε, ωστόσο εγώ ένιωθα σαν να μην έκανα κάτι που επιβαλλόταν – από τον γάμο μας, από τη φύση την ίδια! Ένιωθα σαν φυλακισμένο αγρίμι στην πνιγηρή κουκέτα, προσπαθώντας να το βγάλω απ' το μυαλό μου, μα ήταν αδύνατο. Τελικά, κάποια στιγμή αποφάσισα να

ενδώσω στην εμμονή μου και να προσπαθήσω. Δεν μου σηκώθηκε. Αποκοιμήθηκα περασμένες τρεις, με την ξεφτίλα για προσκεφάλι.

Προσπάθησα και μ' άλλες γυναίκες τα τελευταία τέσσερα χρόνια. Δυο φορές. Τη μία σ' ένα μπουρδέλο –τι εμπειρία κι αυτή, είχα να πάω από τον στρατό– ένα πισωγύρισμα που μ' έκανε να νιώσω χάλια. Η κοπέλα φαινόταν τόσο βαριεστημένη, που πρέπει να ήσουν πολύ καυλωμένος και αδιάφορος για τη δική της συμμετοχή για να κάνεις κάτι. Σκέτη καταστροφή. Όχι όμως τόσο επώδυνη όσο η δεύτερη. Τη δεύτερη φορά πήγα με μια πρώην συνάδερφο, που ήξερα από καιρό ότι με γούσταρε. Όλο υπονοούμενα και παρατεταμένα βλέμματα. Ήταν εύκολο να τη ρίξω, αν και τώρα πια δεν ξέρω ποιος έριξε ποιον. Βγήκαμε έξω για τον συμβολικό καφέ, σύντομα καταλήξαμε στο διαμέρισμά της. Παραλίγο να με πιάσει τρέμουλο από την ένταση. Προσπάθησα να την πείσω ότι είναι πρώτη φορά που μου συμβαίνει. Έφυγα κακήν κακώς και προσεύχομαι καθημερινά μην την ξαναδώ ποτέ όσο ζω.

Υπάρχουν τρόποι να κάνω κάτι για το πρόβλημά μου, δεν ξεχνά να μου επαναλαμβάνει η Τίνα. Έχει όλες τις λύσεις έτοιμες, στρωμένες στο τραπέζι σαν γεύμα και περιμένει απλώς να σερβιριστώ. Πήγαινε σε κάποιον ειδικό, διάβασε βιβλία: *χαλάρωσε*. Δεν καταλαβαίνει πόσο ανυπέρβλητα δύσκολα είναι αυτά που προτείνει. Όσο για τα χάπια, την ευκολότερη λύση, τα γαμημένα δεν λειτουργούν για στυτικά προβλήματα ψυχολογικής φύσης...

Μέσα σ' όλη την αγωνία μου είναι και αυτή: πόσο καιρό θα δείχνει ακόμα κατανόηση; Πόσους μήνες, χρόνια θ' αντέξει μέχρι να γυρίσει να μου πει ένα ωραίο πρωί: Πέτρο μου, σ' αγαπώ, σ' εκτιμώ αλλά θέλω κι έναν άντρα που κάνει όσα κάνει ένας άντρας. Τι θα κάνω εγώ τότε;

«Ουφ, βαρέθηκα,» ξεφυσά η Τίνα και με βγάζει από τις σκέψεις μου. «Θες να σταματήσουμε για καμιά βουτιά;»

Συμφωνώ, χωρίς ιδιαίτερη όρεξη. Δεν έχω όρεξη για τίποτα. Ήταν σφάλμα αυτό το ταξίδι. Δεν μπορώ να χαλαρώσω.

Αλλάζω γνώμη και της λέω να συνεχίσουμε μέχρι το νησί. Η Τίνα συμβιβάζεται και ξανασκύβει πάνω από τις ασκήσεις της για την παθητική φωνή.

Η νύχτα βάφει τη θάλασσα μαύρη. Λικνιζόμαστε νανουριστικά. Η Τίνα έχει ήδη αποκοιμηθεί εδώ έξω. Εγώ άνοιξα κι άλλο μπουκάλι κρασί. Το τρίτο. Πέρα μακριά βλέπω τα φώτα να με κοιτούν απ' την ακτή. Η Σέριφος ζει τη νησιώτικη, βραδινή ζωή της, στ' ανοιχτά της οποίας έχουμε αγκυροβολήσει. Νωρίς το βράδυ βγήκαμε έξω με το φουσκωτό, φάγαμε σε μια ψαροταβέρνα, κάναμε μια βόλτα στο λιμάνι, ανεβήκαμε και στη χώρα για να πιούμε ένα κρασί. Κι όλα αυτά με ακομπανιαμέντο το δικό μου άγχος, που δεν μ' άφησε στιγμή.

Η Τίνα αστεειεύοταν, προσπάθησε να με χαλαρώσει. Μου μίλησε για τις μελλοντικές σπουδές της. Θέλει να σπουδάσει ντιζάιν. Μιλά με ενθουσιασμό για τα σχέδιά της. «Νιώθω αναγεννημένη,» μου είπε. Κι όπως πάντα, μόλις το είπε μαζεύτηκε, λες και ντρέπεται για τη χαρά της, αφού γνωρίζει πως εγώ δεν είμαι στα καλύτερά μου. Όπως πάντα, έψαξε το χέρι μου κάτω απ' το τραπέζι του μπαρ, το έσφιξε και μου είπε, «Πέτρο, κάθε πρόβλημα εμπεριέχει τη λύση του.»

Τα τσιτάτα της με εξοργίζουν. Είναι εύκολο για εκείνη να αραδιάζει τέτοια βαρύγδουπα συνθήματα. Τι της συνέβη στο κάτω κάτω; Πέθανε η αδερφή της από καρκίνο. Αυτό ήταν όλο. Η ίδια είναι μια χαρά, έχει λεφτά, υγεία, ομορφιά, αποκτά σιγά-σιγά και καριέρα (η πρώτη της ζωγραφική έκθεση πήγε απρόσμενα καλά – οι πελώριοι πίνακές της με τα αμέτρητα λιλιπούτεια ανθρωπάκια που γεμίζουν απ' άκρη σ' άκρη τον καμβά, σ' έναν κυκεώνα δραστηριοτήτων κι ενασχολήσεων, φαίνεται πως ελκύουν την προσοχή όχι μόνο των φιλότεχνων αλλά και των κριτικών· ήδη ετοιμάζεται για τη δεύτερη έκθεσή της την ερχόμενη άνοιξη). Όλα πάνε τέλεια στη ζωή της.

Όλα – εκτός από εμένα, τον δυσλειτουργικό σύζυγο. Προσπαθεί με διάφορα τεχνάσματα και ιδέες να με μπολιάσει με τον ενθουσιασμό της, αλλά μάταια. Αμέτρητες φορές μου έχει πει πώς η πρώτη έκθεση και το πρώτο της ταξίδι με ιστιοπλοϊκό σήμαναν το πέρασμά της σ' ένα ωριμότερο στάδιο της ζωής της, έναν διευρυμένο εαυτό. Διαφωνεί κάθετα με τον τρόπο που παρουσιάζω εγώ τα γεγονότα: όχι, δεν βρήκε διέξοδο στη ζωγραφική και την ιστιοπλοΐα. Αποφάσισε απλώς να κάνει όσα ήθελε. Απόψε, για πολλοστή φορά, μου πέταξε το μπαλάκι: «Έχουμε λεφτά, Πέτρο. Γιατί δεν βρίσκεις τι είναι αυτό που πραγματικά θέλεις να κάνεις και κάν' το. Ξέχνα τη δικηγορία, ξέχνα τα πρέπει. Κάνε αυτό που σε γεμίζει.»

Εγώ τέλειωσα το κρασί μου και της είπα πως ήταν ώρα να φεύγουμε. Την έχουμε κάνει τη συζήτηση αμέτρητες φορές χωρίς να καταλήξουμε πουθενά. Δεν εννοεί να καταλάβει ότι δεν είναι εύκολο για μένα να σβήσω τα πάντα μεριάς και να ξεκινήσω απ' την αρχή. Δεν το θέλω στο κάτω κάτω! Και κυρίως δεν θέλω να με ζει εκείνη. Αυτή τη φορά δεν της το 'πα, γιατί ξέρω την επόμενη αποστροφή της: Τότε κάθισε και μιζέριασε· δεν νομίζεις ότι είναι καιρός να ξεπεράσεις τον στενόμυαλο τρόπο με τον οποίο σ' έχουν μεγαλώσει και ν' ανοίξεις τα φτερά σου;

Και μόνο που το σκέφτομαι αυτή τη στιγμή θέλω να τη σκοτώσω. Πίνω τρεις γουλιές κρασί μονοκοπανιά.

«Δεν αξίζει,» μονολογώ, ξαφνιάζομαι από τον ήχο της φωνής μου μες στη σιγαλιά της νύχτας. Δεν είχα σκοπό να μιλήσω φωναχτά. Αφουγκράζομαι να δω αν ξύπνησε η Τίνα. Κοιμάται τον ύπνο του δικαίου. Βέβαια, τι έγνοιες έχει αυτή;

Δεν αξίζει τέτοια ζωή, συνεχίζω τη σκέψη μου. Τι με περιμένει; Και να βρω δουλειά, που μόνο στ' όνειρό μου θα βρω δουλειά στην ηλικία μου και με το περιορισμένο βιογραφικό μου, και ν' αρχίσω να ξαναβγάζω λεφτά, θα ξέρω βαθιά μέσα μου πώς όταν ήρθαν τα δύσκολα, λάκισα, τα 'παιξα, βγήκα νοκ άουτ. Ακόμα και σαν άντρας απέτυχα. Ούτε το πουλί μου δεν με υπακούει πια. Τι αξίζει μια τέτοια ζωή; Πάντα θα ζω με τον φόβο μήπως την ώρα που βρεθώ με γυναίκα, οποιαδήποτε γυναίκα, το

πουλί μου θ' αδιαφορήσει. Αισθάνομαι τόσο βαριά τη ντροπή μέσα μου, που δυσκολεύομαι ν' ανασάνω.

Σηκώνομαι όρθιος, προσπαθώ ν' αναπνεύσω. Από κάτω τα μαύρα νερά γλείφουν τα ίσαλα του σκάφους. Με υπνωτίζει αυτός ο ήχος. Θέλω να χαθώ μέσα του.

Το νερό δεν είναι κρύο. Μάλλον ζεστό, σαν φωλιά. Σαν αγκαλιά. Είναι βαθιά εδώ που έχουμε αγκυροβολήσει, ανοιχτά της ακτής. Βαθύτερα απ' ό,τι περίμενα. Αμέσως τα πόδια μου αρχίζουν να κάνουν ποδήλατο· αυτόματα, χωρίς να τα προστάξω. Τα χέρια μου αναδεύουν τα νυχτερινά νερά αφήνοντας πίσω τους φωσφορίζουσες δίνες. Τα σταματώ. Σταματώ και τα πόδια μου. Ακινητοποιούνται και σιγά-σιγά, αργά και άηχα, βουλιάζω κάτω από το νερό.

Δεν είναι εύκολο να πνιγείς. Δεν εννοώ ότι απαιτούνται ιδιαίτερες ικανότητες ή κάποιο ταλέντο, αλλά δεν είναι εύκολο. Ακόμη κι όταν το θέλεις. Κάτω απ' το νερό οι ήχοι μωλωπίστηκαν. Οι φυσαλίδες που δραπέτευσαν από το στόμα μου ακούστηκαν τελεσίδικες· εκκωφαντικά αντίο του πάνω κόσμου. Άφησα το κορμί μου να χαλαρώσει και το βάρος του μ' έσυρε βαθιά, σε πιο πηχτά σκοτάδια.

Έτσι τελειώνει; Τόσο απλά; Ανώδυνα; Χαράμι μια ζωή. Επειδή δεν μου σηκώνεται. Καγχάζω και μια φυσαλίδα ξεφεύγει απ' τη μύτη μου, τρέχει να προφτάσει την επιφάνεια, να ενωθεί με τον πατέρα αέρα. Ας είναι. Ας είναι.

Η αναπνοή μου σώνεται. Σώνεται και άλλο. Τα πνευμόνια μου αποζητούν αέρα, ζωή, νιώθω μια πίεση τρομακτική, απερίγραπτη, να πιέζει το στέρνο, να φτάνει ίσαμε με τον λαιμό και να με στραγγαλίζει, δεν είναι ανώδυνο, δεν είναι απλό, δεν είναι όπως το περίμενα, ένα απλό πέρασμα στη λήθη. Δεν θα πεθάνω! Τα πνευμόνια μου κυριαρχούν, εισπνέω αυτόματα, και πνίγομαι. Χέρια, πόδια λυσομανούν τυφλά να με βγάλουν πάνω, έξω, εκεί που έχει ζωή!

Πετάγομαι στην επιφάνεια και ρουφάω τόσο αέρα, που πνίγομαι. Τα μάτια μου κοντεύουν να πεταχτούν έξω, καθώς λαχανιάζω να πάρω το πολυπόθητο οξυγόνο μέσα μου.

Όχι, δεν θα πεθάνω!

Δεν το περίμενα. Ούτε στους χειρότερους εφιάλτες μου αυτή η εξέλιξη δεν πέρασε από το μυαλό μου. Ποτέ.

Κολυμπάω αργά μα σταθερά. Αργά και σταθερά. Γύρω ολόγυρα, όπου και να στρέψω το βλέμμα μου, με περιβάλλει το παχύ χαλί της θάλασσας. Παντού. Βάζω τα δυνατά μου να μην πανικοβληθώ· να συνεχίσω να κολυμπώ, αργά και σταθερά. Αργά και σταθερά.

Περίεργο συναίσθημα που είναι ο φόβος. Σε παραλύει αλλά συνάμα, εκεί δίπλα στην παράλυση και το τρέμουλο και τις άναρθρες κραυγές ή τα κλαυουρίσματα, φουντώνει και μια δύναμη πρωτοφανής, ένα μεγάλο καζάνι που κοχλάζει μ' ενέργεια κι εγρήγορση και σε ωθεί σε δράση. Η μισή θέλω να παραλύσω, ν' αφεθώ και να κλάψω. Η άλλη μισή αντιστέκεται. Όχι, δεν θα τα παρατήσω! Θα κολυμπώ αργά και σταθερά, μέχρι να νιώσω γη κάτω απ' τα πόδια μου.

Χαμογελώ ειρωνικά, καθώς ο νους μου πλάθει τους δικούς του συνειρμούς: αυτή είναι η τρίτη φορά στη ζωή μου που η γη κάτω απ' τα πόδια μου χάθηκε αναπάντεχα κι έμεινα να αιωρούμαι στο κενό. Η πρώτη ήταν όταν γνώρισα τον Πέτρο. Χριστέ μου, πόσο μικρή ήμουν τότε – είκοσι; ούτε καν. Άγουρη ναι, αλλά στο κουκούτσι μου ήξερα τι ήθελα. Τον ήθελα. Κι ας σήμαινε την οριστική κι αμετάκλητη ρήξη με τους δικούς μου. Δέκα χρόνια έκαναν να μου μιλήσουν. Δέκα χρόνια! Όλοι τους, εκτός απ' τη Νίκη. Τότε ήταν που για πρώτη φορά ένιωσα όλα όσα ήταν σταθερά και παντοτινά κι ωραία στη ζωή μου να γκρεμίζονται. Άφησα το σπίτι μου, τους δικούς μου, τη ζωή όπως την ήξερα, για να τον ακολουθήσω. Δεν μετανιώνω. Όχι, όχι, ούτε ακόμα και τώρα, που

θαλασσοδέρνω στο Αιγαίο, τώρα που αν δεν προσέξω, ή ακόμα κι αν προσέξω, μπορεί να γίνω τροφή για ψάρια, πλαγκτόν, τίποτα.

Δεν μετανιώνω που τον ακολούθησα. Τον αγαπούσα – ακόμα τον αγαπώ, κι ας μην το βλέπει ο ηλίθιος. Θα 'θελα να μπορούσα να του θυμώσω τώρα, πόσο το λαχταρώ να φουντώσω από οργή, κι η λύσσα μου να με βγάλει στη στεριά. Μα δεν μπορώ. Του θυμώνω, σίγουρα, γι' αυτό που έκανε, μα περισσότερο απορώ και λυπάμαι. Τον λυπάμαι. Τον λυπάμαι που ως μόνη διέξοδο στο δικό του τέλμα βρήκε να με βγάλει εμένα από τη μέση. Λες κι είμαι εγώ το πρόβλημα.

Μήπως είμαι; Όχι, όχι. Δεν θα παίζω το παιχνίδι του· παραλίγο να πέσω σ' αυτή την παγίδα, αλλά δεν θα κάνω κανενός τη χάρη να ενοχοποιηθώ επειδή τόλμησα επιτέλους να με δω όπως θέλω. Μονάχα γι' αυτό μπορώ να του θυμώσω. Μονάχα γι' αυτό θα μπορούσα να τον άφηνα πίσω μου, σε κάποια στροφή της ζωής μου και να συνέχιζα χωρίς εκείνον. Αν δεν κατάφερνε να με δει, αν δεν μου επέτρεπε να με βλέπω όπως θέλω να είμαι. Να είμαι όπως με βλέπω. Αυτό ποτέ πια. Ποτέ.

Κρυώνω. Το αγνοώ. Δεν ωφελεί να το σκέφτομαι. Συνεχίζω να κολυμπώ αργά, ίσως λιγότερο σταθερά, μα συνεχίζω. Τι άλλο να κάνω; Κολυμπώ με ρότα τον ήλιο που κατεβαίνει σκαλί σκαλί τον ουρανό και κάποια στιγμή θα γείρει να κοιμηθεί στον ορίζοντα, εκεί που κάπου υπάρχει στεριά· κάπου μες σ' αυτό το απόλυτο γαλάζιο που με υπομένει, σαν σκουπιδάκι, αδιάφορα. Όπως ένα χνούδι πάνω σε μια μεγάλη τσιμεντένια ταράτσα, έτσι κι εγώ φαίνομαι μόνο αν με δει κανείς ίσια από πάνω μου, σε απόσταση μικρή, πολύ μικρή. Αν όμως το βλέμμα απομακρυνθεί, θα χαθώ μες στην μπλε απεραντοσύνη, θα με καταπιεί η ομοιόμορφη ύφανση του πελάγους. Μπορεί καράβια να περνούν κοντά εδώ, στα πέντε ή δέκα μίλια, αλλά δεν θα με δουν να κολυμπώ, εκτός αν με ψάχνουν. Τυχαία ποιος θα δει ένα καστανό κεφάλι να εξέχει πάνω από τα κύματα; Ποιος;

Έβαλα πριν κάτω την κατάσταση και την ανέλυσα: βρίσκομαι ολομόναχη νοτιοανατολικά της Σερίφου, γύρω στα είκοσι ναυτικά μίλια, απόσταση τεράστια για να την καλύψω κολυμπώντας, και το μόνο που μπορώ είναι να εύχομαι ότι κάποιο πλεύσιμο θα με προσέξει. Οι θάλασσες αυτές είναι πολυταξιδεμένες. Κι απ' το να περιμένω, κολυμπώ. Τόσο για να κάνω κάτι για να με βγάλω από την απελπιστική κατάσταση στην οποία βρίσκομαι όσο και για να εκτονώσω τα συναισθήματά μου, την έκρηξη που σιγοβράζει μέσα μου. Δεν θέλω μείνω με σταυρωμένα χέρια. Όχι άλλο!

Τόσα χρόνια παντρεμένη με τον Πέτρο ανταποκρινόμουν στο πρότυπο της καλής νοικοκυράς και συζύγου με τελειομανία. Είχα αναγάγει το νοικοκυριό και το συζυγίικι σε τέχνη. Και νομίζω πως επιφανειακά ήμουν εντάξει μ' αυτό τον ρόλο. Στο κάτω κάτω, αυτός ο ρόλος ήταν η επανάστασή μου. Πολέμησα για να τον αποκτήσω, ν' απαρνηθώ το μεγαλοαστική μου ανατροφή και το προπαρασκευασμένο μου μέλλον ως χαριτωμένη νεανίδα, η οποία θα γινόταν λεπτεπίλεπτο και θαυμαστό στολίδι στο σπιτικό κάποιου μεγαλογιατρού ή εφοπλιστή της τάξης μου. Παράτησα το σπίτι μου, έφτυσα αυτό το μέλλον, για να παντρευτώ τον Πέτρο και να παλέψω δίπλα του με τα δικά μου χέρια, με τις δικές μου δυνάμεις. Που ποτέ δεν ήξερα πως είχα. Οι δεσποινίδες δεν έχουν δυνάμεις, έχουν χάρες.

Μερικές φορές αναρωτιέμαι πώς θα είχαμε εξελιχθεί εγώ κι ο Πέτρος αν δεν μας έθετε υπό την προστασία του ο θεός Ισίδωρος. Αν δεν μας έδινε τα λεφτά να πιάσουμε το σπίτι και, κυρίως, αν δεν μεσολαβούσε για να βρει ο Πέτρος δουλειά στο γραφείο του Καρυτάκη. Ίσως να είχα αναγκαστεί να πιάσω κι εγώ δουλειά, σε εργοστάσιο; σαν γκουβερνάντα; δασκάλα γερμανικών; Ποιος ξέρει; Κι ίσως ο Πέτρος να πίστευε περισσότερο στον εαυτό του τώρα, να ένιωθε πως έχει δικές του δυνάμεις να στηριχτεί, να καταφέρει πράγματα, να μην αισθάνεται έτσι ανίκανος – με κάθε έννοια της λέξης. Κι ίσως, στην τελική έκβαση αυτού του ανούσιου υποθετικού σεναρίου, να μην ένιωθε παγιδευμένος και άρα να μη μ' έριχνε στη θάλασσα σήμερα, μεσοπέλαγα, επειδή του πάνω μου

έβλεπε τη δική του αποτυχία. Τόσα ίσως πώς τα χώρεσα σ' αυτή τη φράση;

Αρνούμαι να παραδεχτώ ότι έχω κουραστεί μετά από – πόσες ώρες; τρεις ώρες κολύμβησης. Αργής και σταθερής. Προς τη στεριά όπου με περιμένει η ζωή μου για να σμίξω ξανά μαζί της.

Φοβάμαι. Έχει κάτι το πρωτόγονο τρομαχτικό να ξέρεις ότι είσαι μια κουκίδα στη μέση του πελάγους. Δεν είμαι φτιαγμένη για εδώ. Από μικρό κορίτσι λάτρευα να 'μαι στη θάλασσα, να κολυμπάω με τις ώρες, αλλά μόνο τώρα συνειδητοποιώ ότι για τον άνθρωπο το κολύμπι είναι εκδρομή, προσωρινό ταξίδι σε ξένο τόπο. Δεν είμαι φτιαγμένη για εδώ. Το σώμα μου το ξέρει. Φοβάται το θαλασσινό νερό, το αόρατο αλάτι που εισχωρεί και με αποσθρώνει από μέσα.

Νιώθω κουρασμένη. Όχι μόνο εξαιτίας του τώρα μου, του κρύου, κοπιαστικού και επικίνδυνου παρόντος μου, αλλά λόγω και του μετά, του τι με περιμένει όταν φτάσω (θα φτάσω;) στη στεριά. Τι θα κάνω; Θα καταγγείλω τον Πέτρο, τον άντρα μου, για απόπειρα δολοφονίας; Θα συρθώ εξαντλημένη στο πρώτο σπίτι που θα βρω και θα πω τι; Πως έπεσα; Πως μ' έριξε; Κι αν έπεσα, γιατί δεν μ' έψαξε; Τι παραμύθι θα ξεφουρνίσει εκείνος όταν τον βγάλει κάπου το κύμα; Το μέλλον προμηνύεται βαρύ, γεμάτο απειλές, διαζύγια, το σπίτι... Κι ο Αντώνης; Τι θα πάθει η δική του ψυχούλα βλέποντας τους γονείς του να αλληλοσπαράζονται;

Γιατί, ρε μαλάκα Πέτρο, μας έβαλες σε τέτοιες ιστορίες; Γιατί, ρε άχρηστε; Τόσους μπελάδες απ' το τίποτα. Μόνο και μόνο επειδή δεν σου σηκώνεται. Λες και στη ζωή σου υπάρχω μόνο σαν δορυφόρος του πουλιού σου.

Κολυμπώ πιο γρήγορα. Από τον θυμό μου. Όχι γιατί με έριξε στη θάλασσα και τώρα κινδυνεύω να πνιγώ (δεν το πιστεύω, είναι αδύνατο να πεθάνω έτσι!) αλλά για την αδικία. Επειδή κατάφερα να βγω απ' το καβούκι μου και να κάνω αυτό που θέλω στη ζωή μου, ν' ανακαλύψω, ρε γαμώ τη μου, ποια στο διάολο είμαι και τι θέλω να κάνω με τη ζωή μου! Κι εκείνος, με άκρατο εγωισμό με υπονόμευσε, θέλησε να με φέρει πίσω

στον ετερόφωτο ρόλο μου. Δεν άντεχε να με βλέπει ευτυχισμένη, πετυχημένη. Αμέσως να με συγκρίνει με τα δικά του. Όλα γύρω από τον ίδιο στρέφονται.

Κολυμπώ.

Κολυμπώ ύπτιο τώρα. Νομίζω πως με ξεκουράζει περισσότερο, ειδικά τώρα που πέφτει ο ήλιος και με τυφλώνει όταν κολυμπώ πρόσθιο. Έπαψα να προσποιούμαι ότι δεν έχω κουραστεί. Νιώθω τρομερά εξαντλημένη, οι κινήσεις μου είναι πολύ αργές, ασταθείς. Το χέρι σηκώνεται και κατεβαίνει ασχεδίαστα, χώνεται στο νερό και κατεβαίνει ως το πλευρό μου κουρασμένα, το άλλο χρονοτριβεί πριν ακολουθήσει την ίδια ασταμάτητη πορεία. Δεν ξέρω πόση απόσταση έχω διανύσει. Ακόμη αδυνατώ να διακρίνω κάποια φλούδα γης. Ξέρω τουλάχιστον ότι κολυμπώ προς τη σωστή κατεύθυνση –βορειοδυτικά– ο ήλιος μαζί με βάσανο που με ξεροψήνει είναι και αρωγός, μου λέει πού να πάω. Σε λίγο, σε κάνα δώρο, θα χαθεί παραδίδοντας τη θέση του στη νυχτερινή βάρδια του αποσπερίτη και των άλλων άστρων, που θα μου κρατήσουν το φανάρι ως τη στεριά.

Θέλω να πιστεύω ότι θα τα καταφέρω. Ότι θα φτάσω στη στεριά προτού με καταβάλει η υποθερμία. Αυτός είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνος. Και η αφυδάτωση. Αλλά έχω εφόδια. Έχω μάθει πώς να βρίσκω τον δρόμο μου στον αόρατο χάρτη της θάλασσας, ξέρω να διαβάζω την αλφάβητο των άστρων, να υπολογίζω τις ώρες χωρίς ρολόι, χάρη στην πορεία του ήλιου. Ας είναι καλά η σχολή κι η Έλλη, που ήξερε τόσα από τον ψαρά πατέρα της.

Η σχολή... Αν μου έλεγε κανείς πριν από τρία χρόνια ότι θα μάθαινα κάποτε να πιλοτάρω ιστιοπλοϊκό θα έβαζα τα γέλια. Δεν ήμουν εγώ γι' αυτά. Τελικά, για τι ήμουν; Μάνα και σύζυγος... Γι' αυτά με προετοίμασαν από μικρό κοριτσάκι. Η ζωή μου όλη έπρεπε να χωρέσει σ' αυτό το κουτάκι. Ό,τι έκανα έξω απ' αυτό το πλαίσιο, αναγκαστικά

θεωρούνταν λιγότερο σημαντικό, χόμπι, πάρεργο, καπρίτσιο... Το αστείο είναι ότι ποτέ δεν μου απαγόρευσε κανείς ρητά να ασχοληθώ με κάτι άλλο. Δε χρειαζόταν: φρόντισαν να μου εμφυσήσουν από πολύ μικρή πως όλα τ' άλλα είναι ανούσια για μια κοπέλα που θέλει να βρει την ευτυχία. Ότι θα ολοκληρωθώ μόλις γίνω σύζυγος και μητέρα, έτσι απλά κι αυτόματα. Με κάτσιασαν και δεν το πήρα καν χαμπάρι...

Και θα 'χα μείνει έτσι, όχι ακριβώς δυστυχισμένη αλλά ούτε κι ευτυχισμένη. Δεν ξέρω πώς να το περιγράψω... Σαν να 'μουν στο ψυγείο ένα πράμα... Χρειάστηκε να συμβεί μια τραγωδία για να με ταρακουνήσει.

Αχ βρε Νίκη, έπρεπε να πεθάνεις εσύ για να ξαναγεννηθώ εγώ. Σου χρωστώ πολλά, αδελφούλα μου! Πρώτα και καλύτερα που για δέκα χρόνια ήσουν η μόνη απ' όλη την οικογένεια που μου μιλούσες. Κρυφά απ' τους γονείς μας, ήσουν η μόνη που δεν μου γύρισε την πλάτη. Δεν επικρότησες την επιλογή μου αλλά ούτε μ' έκρινες. Κι όταν στο νεκροκρέβατό σου, μες στον πυρετό του πόνου, μου είπες ότι μετανιώνεις που δεν έκανες όσα ήθελες να κάνεις, σάστισα. Εσύ ποτέ δεν παραπονέθηκες για τη ζωή σου. Τι εννοείς, σε ρώτησα. Και τότε, πρώτη φορά σε άκουσα να λες ότι τόσα χρόνια έζησες για τους άλλους, αλλά είχες όνειρα. Τι όνειρα; σε ρώτησα. Δεν μου απάντησες. Τα μάτια σου γέμισαν δάκρυα. Ξεροκατάπιες κι είπες: «Δεν ξέρω, βρε αδερφή, δεν ξέρω. Ποτέ δεν κάθισα να τα ονειρευτώ. Δεν τόλμησα. Γιατί αν τα ονειρευόμουν, θα έπρεπε να κάνω κάτι γι' αυτά. Ξέρω όμως ότι δεν μπορεί να γεννήθηκα μόνο για να είμαι καλή σύζυγος ενός άντρα που δεν διάλεξα. Δεν γεννήθηκα μόνο για να γίνω καλή μητέρα δυο παιδιών που θα 'χαν μεγαλώσει, κουτσά στραβά ποιος ξέρει, και χωρίς εμένα. Δεν γεννήθηκα μόνο για να είμαι καλή κόρη δυο γονιών που είχαν άλλες δυο κόρες και είχαν ορίσει το μέλλον μου προτού γεννηθώ. Πρέπει να γεννήθηκα και για κάτι άλλο. Κάτι δικό μου! Από μένα για μένα. Ή τέλος πάντων από μένα για τον κανένα. Τώρα πεθαίνω και δεν ξέρω τα όνειρά μου».

Σου 'πιασα το χέρι και ορκίστηκα να κάνω όσα δεν τόλμησες να κάνεις εσύ. Να μην αφήσω τη ζωή μου να περάσει αδιάφορα. Έχω λοιπόν

εφόδια. Έχω και θέληση. Δυνάμεις δεν ξέρω αν έχω. Ίσως είναι υπεράνθρωπο να φτάσω στην ακτή. Η υποθερμία караδοκεί. Ίσως το κορμί μου μ' εγκαταλείψει, όπως εγκατέλειψε τη Νίκη το δικό της και στράφηκε εναντίον της, ο εχθρός μες στα ίδια της τα κύτταρα.

Ο ήλιος μόλις έσβησε στον ορίζοντα. Ο ουρανός έχει πάρει φωτιά, ματώνουν τα σύννεφα. Σε λίγο θα σκοτεινιάσει εντελώς. Το Αιγαίο μαυρίζει, πιο μωλωπισμένα τα νερά που με ανέχονται αγόγγυστα. Αδιάφορα.

Κολυμπώ κοντά έξι ώρες. Δεν κολυμπώ ακριβώς τις τελευταίες ώρες. Απλώς επιπλέω με αργές, νωθρές κινήσεις που σέρνουν αργά δυτικότερα. Ευτυχώς δεν έχει θάλασσα, σχεδόν δεν φυσά καθόλου – κι ευγνωμονώ όλους τους θεούς που δεν εισάκουσαν τις πρωινές ευχές μου για δυνατούς ανέμους που θα φούσκωναν τα πανιά μας και θα πήγαιναν μια ώρα αρχύτερα στη Φολέγανδρο.

Άραγε ο Πέτρος θα έχει φτάσει κάπου; Πού να βρίσκεται; Χασκογελώ με την ιδέα να σωθώ εγώ και τελικά να πνιγεί εκείνος με το ακυβέρνητο σκάφος που δεν ξέρει να πλοηγήσει. Θα είναι η αποθέωση της ειρωνείας ή μάλλον της θείας δίκης.

Κι όχι μόνο αυτό, αλλά θα λύσει και τα χιλιάδες προβλήματα που θα σημάνει η επιβίωσή του – και η δική μου. Τελικά, ένας από τους δυο μας καλύτερα να χαθεί, από άποψη περιπλοκών που θα προκύψουν αν ζήσουμε κι οι δυο. Για δεξ σε τι αντιπαράθεση βρεθήκαμε, μετά από είκοσι τρία χρόνια γάμου. Δώσαμε ζωή σ' ένα παιδί και τώρα αλληλοσκοτωνόμαστε.

Όχι ακριβώς. Δεν είμαστε και στην ίδια βάρκα – ούτε κυριολεκτικά ούτε αλληγορικά. Ο Πέτρος μηχανεύτηκε τον χαμό μου, με πέταξε μεσοπέλαγα πάνω στην κουβέντα μας, όταν προσπάθησα να τον βοηθήσω, άλλη μια φορά, να βγει από το αδιέξοδό του. Εγώ ούτε τον έριξα στη θάλασσα ούτε θέλησα να πάθει κακό. Ούτε καν ν' αποχωρήσει απ' τη ζωή

μου. Δεν με πείραξε ο Πέτρος, ποτέ. Δεν μου στάθηκε εμπόδιο στα όνειρά μου ή τις επιδιώξεις μου. Εγώ ήμουν το εμπόδιο· εγώ δεν μου επέτρεπα να κάνω πράγματα.

Τον Πέτρο τον ερωτεύτηκα, τον παντρεύτηκα. Τον διάλεξα. Δεν έχω λόγο να του κρατώ κακία. Κι όλα όσα ξεκίνησα –τη ζωγραφική, την ιστιοπλοΐα, τις σπουδές που θα ξεκινήσω– δεν τα κάνω ενάντια στον Πέτρο. Είναι *συν* τον Πέτρο όλα αυτά· είμαι εγώ που μεγαλώνω. Και θα 'θελα να μεγαλώσω με τον Πέτρο πλάι μου, έναν Πέτρο που θα χαίρεται για μένα, που θα τρέφεται από τη χαρά μου και την επιτυχία μου, το μεγάλωμά μου.

Όμως εκείνος όχι μόνο δεν χαίρεται, θέλησε να με ξεφορτωθεί επειδή είναι άνεργος και δεν του σηκώνεται! Ε όχι λοιπόν, δεν είμαστε στην ίδια βάρκα! Κι αν δεν καταφέρει να βγάλει το σκάφος στη στεριά, τότε θα είναι όντως θεία δίκη. Δεν το εύχομαι όμως. Παραδόξως, ηλιθιωδώς ίσως, δεν του κρατώ κακία. Θα 'θελα να τον χαστουκίσω, ίσως να τον κλωτσήσω στ' αρχίδια, αλλά αυτό είναι όλο.

Ίσως καν ούτε αυτό, τώρα που το σκέφτομαι. Να του ζητήσω να μου εξηγήσει, αυτό θέλω, αυτό με καίει στην καρδιά. Γιατί, Πέτρο μου; Τι σου 'φταιξα; Τι σου έκανα για να ξεσπάς πάνω μου; Είκοσι τρία χρόνια περάσαμε μαζί, έχουμε δώσει ζωή σ' ένα πλάσμα οι δυο μας. Υποτίθεται ότι είμαστε σύντροφοι. Και, ρε γαμώ τη μου, τώρα που επιτέλους μεγαλώνω θες να με ξεκάνεις; Γιατί τέτοια κακία; Γιατί τέτοια αδικία;

Απύθμενη η αδικία όσο και το Αιγαίο. Πού και στα δυο μέτρα να ήταν τώρα η στάθμη του, εμένα δεν θα έκανε την παραμικρή διαφορά. Καμία απολύτως.

Ο ουρανός μελάνιασε. Κρυώνω πολύ, τι να τ' αρνηθώ; Πριν από λίγο βάλθηκα να κολυμπώ γερά και πάλι, να πάψει το τουρτούρισμα που με φτάνει ίσαμε το μεδούλι μου. Να φτάσω όπου είναι να φτάσω μια ώρα αρχύτερα. Γύρισα να δω πού στο διάολο βρίσκομαι, αν τρεμοπαίζουν

τίποτα νησιώτικα φωτάκια πέρα μακριά μες στα σκοτάδια, μα τίποτα. Σκοτάδι αδιαπέραστο σαν τοίχος. Μόνο τ' άστρα καταδέχονται να γίνουν μάρτυρες αυτής της νυχτερινής πορείας ενός κορμιού που παραβγαίνει με το πέλαγος ποιο θα νικήσει πρώτο.

Μου έρχονται στο μυαλό κάμποσες εικόνες, περισσότερες σκέψεις. Άνθρωποι που διέσχισαν τη Μάγχι, την απόσταση από την Κούβα στη Φλόριντα (σωστό; – η μνήμη μου δίνει μάχη με τους ευσεβείς μου πόθους), από ένα εδώ σ' ένα εκεί. Το κατάφεραν μερικοί. Ίσως κι εγώ.

Συλλογίζομαι τι θα πρωτοκάνω μόλις πατήσω στη στεριά. Θα χάσω τις αισθήσεις μου; Θα σωριαστώ κατάκοπη και θα ψελλίζω βοήθεια; Σε ποια στεριά; Μήπως σε κάποιο απόμερο αγκυροβόλι, σε κοφτερά βράχια, που θα ορθώνονται απαγορευτικά και περιπαιχτικά από πάνω μου; Φριχτή αυτή η σκέψη. Είναι ερημονήσι η Σέριφος. Ίσως ν' αναγκαστώ να περπατήσω πολλά χιλιόμετρα μες στη νύχτα μέχρι να συναντήσω άνθρωπο. Έχω τόσες δυνάμεις; Θα με βαστήξουν τα πόδια μου, που τόσες ώρες πλαταγίζουν στα νερά;

Άλλο όμως συλλογίζομαι κυρίως: πόσες ώρες μένει κανείς ζωντανός στη θάλασσα χωρίς νερό. Πόσες ώρες μπορεί να μείνει κανείς στη θάλασσα προτού η υποθερμία του κλέψει λίγο λίγο την ψυχή; Πόσες; Δεν ξέρω. Στη σχολή δεν μας τα έμαθαν αυτά – δεν νομίζω ότι είναι ιδιαίτερα χρήσιμες πληροφορίες, εδώ που τα λέμε. Και να τις είχα τώρα, δεν θα με ωφελούσαν. Το μόνο που ανασύρει η μνήμη μου είναι αποσπάσματα από ειδήσεις, άνθρωποι που σώθηκαν, αφού πάλεψαν με τα κύματα για- πόσες ώρες; ΠΟΣΕΣ ΩΡΕΣ; Πόσες ώρες μέχρι να πάψει να μου συμπαραστέκεται το κορμί μου στον αγώνα μου για τη ζωή; Πόσες;

Ο Ελιάν, ο μικρός Κουβανέζος, που βρήκαν στ' ανοιχτά του Μαϊάμι οι ψαράδες, πόσες ώρες θαλασσόδερνε πιασμένος από ένα ξύλο ή σωσίβιο, τι στο διάολο ήταν εκείνο το πράμα; Εγώ δεν έχω σωσίβιο, όμως είμαι δυνατότερη, μεγαλύτερη απ' το παιδί.

Τους ναυτικούς που τους βρήκαν μετά το ναυάγιο ανοιχτά της Ιταλίας, πόσες ώρες πέρασαν μέχρι να τους εντοπίσουν;

Οι ψαράδες που αναποδογύρισε η βάρκα τους κάπου ανοιχτά της Θεσσαλονίκης, πόσες ώρες έκαναν μέχρι να κολυμπήσουν μέχρι εκείνη τη βραχονησίδα; (κάτι μου λέει έξι, κάποια μισοξεχασμένη μνήμη, μα δεν την εμπιστεύομαι).

Πόσες ώρες;

◆◆◆

Σταμάτησα να κολυμπώ. Απλώς επιπλέω ανάσκελα, δαπανώντας όση λιγότερη ενέργεια μπορώ για να μείνω στην επιφάνεια. Δεν ωφελεί το κολύμπι. Ίσως να ήταν λάθος ευθύς εξαρχής. Ίσως έπρεπε να μείνω εκεί που μ' έριξε στη θάλασσα, ίσως έτσι να μ' έβρισκαν πιο εύκολα. Όταν... αν φτάσει ο Πέτρος σε κάποιο λιμάνι, αν τον εντοπίσει ακυβέρνητο κάποιο άλλο πλοίο ή αν τρομάξει ο ίδιος από την άγνωστη μοίρα που επέλεξε και καλέσει βοήθεια με τον ασύρματο (που δεν ξέρει να χειρίζεται, δεν ξέρει να χειρίζεται, δεν ξέρει να χειρίζεται...) Αν θέλει, μπορεί ν' αποσιωπήσει εντελώς την παρουσία μου στο σκάφος. Να κάνει τον τρελό, να προσποιηθεί αμνησία. Θα μπορούσε να τρενάρει για ώρες, μέρες τις έρευνες για – το πτώμα μου.

Απ' τ' άστρα πιθανολογώ ότι δεν πρέπει ν' απέχω πολύ από τον προορισμό μου, αλλά δεν μπορώ να προσδιορίσω επακριβώς το στίγμα μου. Ζαλίζομαι κιόλας. Τα άστρα παίζουν στα μάτια μου, ενώνονται και χωρίζουν σε μια αμπάριζα που εμένα μ' αφήνει ακινητοποιημένη στο ίδιο σημείο.

Διψάω σαν λυσσασμένη. Εδώ και ώρες. Νομίζω ότι πριν από λίγο με πήρε ο ύπνος, γιατί είδα κάτι σαν όνειρο. Σίγουρα δεν ήμουν εδώ εντελώς. Ίσως ήταν παραίσθηση.

Κρυώνω!

Έχω τα εφόδια. Ένας θεός ξέρει πόση θέληση έχω να ζήσω. Αχ Νίκη μου, αγαπημένη μου αδερφή, τον όρκο μου τον τήρησα κι ας πεθάνω εδώ απόψε. Τέσσερα χρόνια έχεις που έφυγες, αφού μου άνοιξες την καρδιά σου εκείνη τη μοναδική φορά. Ίσως με βλέπεις από εκεί που είσαι τώρα.

Κάνε να σωθώ. Κι αν δεν μπορείς να με σώσεις, κάνε να 'ναι ανώδυνο. Σαν ύπνος.

Δεν μετανιώνω για όσα έκανα. Ούτε για την πρώτη μου επανάσταση, όταν ακολούθησα τον Πέτρο, ούτε για τη δεύτερη, όταν άρχισα το ταξίδι του εαυτού μου. Κι ας είναι αυτό το τέλος τους. Το κρίμα με πνίγει, χειρότερα κι απ' τη θάλασσα, αλλά το περιφρονώ· ένα κρίμα ολόκληρο Αιγαίο, μα τι; Όλα δεν έχουν ένα τίμημα; Ας είναι.

Ίσως με βρουν. Σε λιγάκι. Κάποιο περαστικό πλοίο. Ίσως καθώς γυρίζει η γη, καθώς ο ορίζοντας κυκλώνει, να φανεί κάποιο νησί, κάποια ξέρα. Δεν ξέρεις. Δεν είναι απίθανο. Ακόμα αναπνέω, Νίκη μου. Ακόμη οι πνεύμονές μου θυμούνται την τέχνη τους και δεν λένε να το βάλουν κάτω. Ίσως με βρουν.

Νυστάζω.

Ίσως με βρουν, Πέτρο, και σ' αντικρίσω άλλη μια φορά. Τι να σου πω; Δεν έχω τίποτα να σου πω πια. Δεν ωφελεί. Για σένα θα είμαι πάντα νεκρή, ήμουν νεκρή εδώ και καιρό.

Αντώνη μου, η δική σου εικόνα μου φέρνει δάκρυα στα μάτια, κι άλλη αλμύρα μες στην τόση του πελάγους. Εσύ χαιρόσουν για μένα, περηφανευόσουν για το προχώρημά μου – γεια σου, μάνα καλλιτέχνισσα! μου φώναζες και με χτυπούσες στην πλάτη. Κι έβαλες χέρι στον πατέρα σου που δεν με συνόδεψε στα εγκαίνια. Αντώνη, πάρε λίγη απ' τη δική μου δύναμη. Σου χαρίζω τις επαναστάσεις μου. Κι αν σωθώ, μου τις δίνεις πίσω.

Ακόμη αναπνέω.

μια κομμένη θάλασσα

Από το μπαλκόνι μπορούσε να δει τη θάλασσα. Ένα κομμάτι της, μια μακρόστενη γαλάζια σκελίδα ανάμεσα στα λεκιασμένα άσπρα και μπεζ των γύρω πολυκατοικιών. Η θάλασσα απείχε λιγότερο από διακόσια μέτρα από την πόρτα της, αλλά δεν ήταν από τις θάλασσες που σε προσκαλούν. Έπρεπε να διασχίσεις τη φαρδιά λεωφόρο που δεν ησύχαζε ούτε λεπτό μέρα νύχτα· μετά κατέβαινες κάτι σκαλιά και έφτανες σε μια μικρή, αμμουδερή παραλία· και τη θάλασσα. Η οποία, εδώ, σ' αυτό το θορυβώδες αστικό τοπίο, έμοιαζε να ντρέπεται για τα θολά νερά της.

Έκλεισε την μπαλκονόπορτα και άναψε το κλιματιστικό. Σε λίγο η ζέστη θα υποχωρούσε, η τεχνητή δροσιά θ' απλωνόταν στο χώρο, κάνοντας τα παλιά, ξύλινα έπιπλα να τρίζουν.

Αυτό το σπίτι έκρυβε πολλά «δεν». Δεν ήταν δικό της. Δεν το αγαπούσε. Δεν αισθανόταν ευπρόσδεκτη· περισσότερο σαν εισβολέας ένωθε, μια παρείσακτη που αναστάτωνε την τάξη των πραγμάτων. Και μάλλον έτσι ήταν.

Ταυτόχρονα όλα αυτά τα «δεν» έκαναν ένα μαγικό τρικ και γύριζαν ανάποδα. Το σπίτι ήταν, τυπικά, δικό της. Κάποτε το αγαπούσε. Μάλλον είχε προσπαθήσει να το αγαπήσει. Και όσο κι αν την ενοχλούσε, η ίδια ευθυνόταν για την τάξη των πραγμάτων.

Κοίταξε τριγύρω. Ένωσε να της επιτίθενται όλα όσα περιείχε το δωμάτιο, κόλλησε στην μπαλκονόπορτα, αναστέναξε.

Τι θα τα κάνω όλ' αυτά; μονολόγησε από μέσα της.

Ένωθε κούραση και μόνο με την ιδέα να ασχοληθεί με το ξεδιάλεγμα, το πέταγμα, την αποθήκευση, το άδειασμα ενός διαμερίσματος που στέναζε κάτω από το βάρος των πραγμάτων του.

Αναρωτήθηκε αν είχε άλλη λύση. Ειλικρινά, μπορούσε να φύγει αυτή τη στιγμή, να κλειδώσει την πόρτα πίσω της και να μην ξαναπατήσει ποτέ εδώ μέσα; Υπήρχε κάποια εταιρεία που ν' αναλαμβάνει το άδειασμα σπιτιών νεκρών συγγενών; Ο νους της βρήκε ευκαιρία και έφυγε από το

πρόβλημά της; πώς θα ήταν να δουλεύεις σε μια τέτοια εταιρεία; Να σε προσλαμβάνουν για να μπαίνεις σε ξένα σπίτια και να τα αδειάζεις, ξεσκεπάζοντας και ταξινομώντας τον συρφετό μιας ζωής; Τι θα θεωρούσες αξιοφύλακτο στη ζωή ενός άγνωστου; Τις φωτογραφίες του; Τα βιβλία του; Τα τιμαλφή και τα κειμήλιά του;

Έμεινε κολλημένη στο τζάμι, κοιτάζοντας το κατάμεστο σαλόνι, με τα δεκάδες πραγματάκια που ήξερε τόσο καλά και ταυτόχρονα δεν ήτανε δικά της. Είχε μεγαλώσει ανάμεσα σ' αυτά τα πράγματα. Πολλά απ' αυτά ήταν εκεί προτού έρθει εκείνη στον κόσμο· την είδαν να μεγαλώνει. Έμειναν εκεί, στη θέση τους, ακόμα κι όταν εκείνη έφυγε, ταξίδεψε, ξαναγύρισε και εγκαταστάθηκε σε ασφαλή απόσταση απ' αυτά. Και τώρα, να τα πάλι, την περίμεναν υπομονετικά, λες και ανέκαθεν ήξεραν ότι μια μέρα θα διεκδικούσαν το μερτικό τους στη ζωή της.

Θα τα πετούσε όλα! Όλα! Τι να τα κάνει τα εφτά εβένινα ελεφαντάκια με τους σκαλιστούς χαυλιόδοντες; Ή εκείνα τα δίδυμα βάζα από πράσινο μαλαχίτη, με τις ανάγλυφες, πλεγμένες γυναικείες μορφές; Τα δάχτυλά της θυμήθηκαν ν' αγγίζουν το περίγραμμα των νυμφών, τότε που ήταν ακόμα κοριτσάκι, ασχημάτιστο, κι αναρωτιόταν αν ποτέ θ' αποκτούσε τέτοιο καμπυλώδες σώμα...

Αυτό ακριβώς δεν της άρεσε εδώ μέσα. Όλα αυτά τα πράγματα ήταν σαν θήκες για αναμνήσεις. Και δεν τις ήθελε! Ήταν ειρωνεία να έχει περάσει σχεδόν μια ζωή προσπαθώντας ν' αποτινάξει από πάνω της το παρελθόν της και τώρα, στα σαράντα πέντε της, να αναγκάζεται να ανοίξει ξανά παρτίδες μαζί του με διαμεσολαβητές τα μπιμπελό και τα έπιπλα. Όλον τον χώρο, στην ουσία. Ακόμα και τη θέα πίσω της, τη λωρίδα θάλασσας, τότε που καθόταν και την κοίταζε, με το μέτωπο ακουμπισμένο στο τζάμι, την ανάσα της να το θολώνει ρυθμικά, τα μάτια της να ζητάνε όσα δεν ζητούσε η γλώσσα της.

Χαμογέλασε πικρά. Ήταν ειρωνικό, άλλη μια φορά, μετά από τόσα χρόνια, το ίδιο έργο, απαράλλαχτο: να ξαναβρίσκεται εγκλωβισμένη ανάμεσα στη θάλασσα και σ' αυτό το σπίτι. Ειρωνικό ή μήπως κακιασμένο; Τι μοχθηρή που γινόταν η ζωή ώρες ώρες...

Κούνησε το κεφάλι της, αποδιώχνοντας τις σκέψεις. Δεν ήταν ούτε το 'να ούτε τ' άλλο. Καμία συμπαντική συνωμοσία, καμία νομοτέλεια, κανένα μάθημα να μαθευτεί. Πολύ απλά, δυο γονείς πεθαίνουν, μένει το σπίτι στο παιδί, το σπίτι πρέπει να αδειάσει και να πουληθεί ή να νοικιαστεί. Όλα τ' άλλα είναι φιοριτούρες του μυαλού, συναισθηματισμοί και κουραστικές εκδρομές στο παρελθόν – για ποιον λόγο; Για να μελαγχολήσει; Ή μήπως για ν' αλλάξει κάτι; Άλλαξε ποτέ τίποτα; Αηδίες! Καλύτερα να ξεκινούσε αμέσως, να τελειώνει μια ώρα αρχύτερα, να φύγει απ' αυτό το κωλοδιαμέρισμα και να συνεχίσει τη ζωή της.

Τότε γιατί παρέμενε κολλημένη στο τζάμι;

Λύγισε τα γόνατα και άφησε το κορμί της να γλιστρήσει προς τα κάτω, μέχρι να καθίσει στο παρκέ. Μάζεψε τα γόνατά της και ακούμπησε το πιγούνι επάνω. Κάπου μέσα της ένιωσε μια επιθυμία να κλάψει, αλλά δεν ήταν επιθυμία. Περισσότερο ευχή ήταν, μια ελπίδα πως ίσως τη βοηθούσε σε κάτι. Όμως δεν ήταν λυπημένη. Θυμωμένη ήταν. Με τους γονείς της· που πέθαναν κι άφησαν όλο αυτό το χάος. Όχι φυσικά το χάος των πραγμάτων· το χάος που συμβόλιζαν αυτά τα πράγματα, αυτή ήταν η πραγματική της κληρονομιά.

Όλα αυτά τα χρόνια, δεν ήταν λίγες οι φορές που καθόταν και φανταζόταν πώς θα ένιωθε όταν θα πέθαιναν οι γονείς της. Αν θα ήταν διαφορετικά αν πέθαινε πρώτα η μαμά ή πρώτα ο μπαμπάς. Αν θα λυπόταν, θα μετάνιωνε, θ' ανακουφιζόταν, θ' αδιαφορούσε. Οι σκέψεις αυτές ήταν πάντα ολιγόζωες, σαν να μην είχαν κουράγιο να προχωρήσουν πολύ. Εκεί, στην αρχή αρχή τους, σίγουρα δεν είχαν λύπη. Καημό μόνο. Όχι για το τι θα ένιωθε· καημό για το πώς θα ήθελε να ήταν τα πράγματα.

Και τώρα; Τώρα που ο θάνατός τους ήταν πραγματικότητα; Πώς διάολο ένιωθε; Θα ορkiζόταν ότι μέχρι τη στιγμή που πάτησε εδώ μέσα ένιωθε καλά. Ήταν γέροι, ψιλοταλαιπωρήθηκαν προς το τέλος, ο μπαμπάς, αιώνια δορυφόρος της μαμάς, έκανε τα μαγικά του και φρόντισε να πεθάνει μόλις δυο μέρες μετά τη γυναίκα του.

Δεν λυπήθηκε. Θα ήταν ψέματα αν έλεγε κάτι τέτοιο. Ούτε και χάρηκε, φυσικά. Βασικά ενοχλήθηκε. Που αναγκαζόταν ν' ασχοληθεί και

πάλι μαζί τους. Υπέθετε ότι κάπως έτσι πρέπει να νιώθει ένας δολοφόνος, ο οποίος έκρυψε επιμελώς ένα πτώμα πριν από πολλά χρόνια και το ξέχασε, αλλά άξαφνα αυτό ξεθάφτηκε τυχαία από μια μπόρα.

Κούνησε το κεφάλι της. Τι ηλιθιότητες σκεφτόταν; Γιατί δεν μπορούσε να σηκωθεί απλά και όμορφα και ν' αρχίσει να γεμίζει τις μαύρες σακούλες που είχε φέρει; Γιατί βραχυκύκλωνε;

Όπως καθόταν, έγειρε στο πλάι πάνω στο τζάμι και ακούμπησε το μέτωπό της. Ακόμα και από τόσο χαμηλά φαινόταν ένα κομματάκι θάλασσας. Κάτι μέσα της φτερούγιζε. Ήταν ακριβώς αυτό το κομμάτι – όχι, λάθος!

Σηκώθηκε απότομα και βγήκε από το σαλόνι. Στο διάδρομο έστριψε δεξιά, προσπέρασε τις δύο πρώτες κλειστές πόρτες και άνοιξε την τρίτη. Ήταν σκοτεινά. Το χέρι της βρήκε αυτόματα τον διακόπτη στα αριστερά της, αλλά το φως δεν άναψε. Προχώρησε στα τυφλά, σκόνταψε σε κάτι που δεν διέκρινε τι ήταν, αλλά έφτασε στην μπαλκονόπορτα. Τράβηξε τα στόρια με θόρυβο και το μεσημεριανό φως που εισέβαλε φώτισε τον χώρο· ήταν ένα αρκετά μικρότερο δωμάτιο, αποθήκη πια, αλλά παλιά, πριν από τριάντα χρόνια και, ήταν το δικό της δωμάτιο.

Έσπρωξε στο πλάι δυο κούτες που ήταν αφημένες μπροστά στην μπαλκονόπορτα και γονάτισε μπροστά στο τζάμι. Αυτή ήταν η θέα.

Κάτι μέσα της τσάκισε. Το γαργάλημα στη μύτη προϋπάντησε τα δάκρυα που ήθελαν να βγουν.

Εδώ, γονατιστή, τα μάτια της αντίκριζαν λίγο πολύ την ίδια θέα που έβλεπε χρόνια ολόκληρα σαν παιδί, κολλημένη στο τζάμι, τόσο κοντά στη θάλασσα, τόσο μακριά.

«Είναι βρώμικα εκεί! Θα κολλήσουμε ένα σωρό αρρώστιες! Μόνο οι γύφτοι κάνουν μπάνιο εκεί πέρα! Κάτσε ήσυχα και θα σε πάμε σε κανονική παραλία την Κυριακή».

Μα όσο ήσυχα και να καθόταν, όσες Κυριακές κι αν έρχονταν, ποτέ δεν πήγαιναν σε «κανονική» παραλία. Εξάλλου, τις μετρημένες στα δάχτυλα φορές που πήγαν στη θάλασσα, δεν έκανε μπάνιο. Δεν της άρεσε ιδιαίτερα το νερό. Το φοβόταν. Της άρεσε όμως να το κοιτάζει. Όπως

άλλαζε χρώματα, ανάλογα με το φως, τον καιρό, την ώρα. Φυσούσε, κι αυτό αντάριαζε, άσπριζε, βάθαινε. Έκανε καλοκαιρία και το νερό άστραφτε, σαν μάγια. Της άρεσε η ιδέα να είναι εκεί, στη θάλασσα. Γιατί αν ήταν στη θάλασσα δεν θα ήταν εδώ.

Το δωμάτιο αυτό είχε πάψει προ πολλού να είναι το δωμάτιό της. Ούτε δύο χρόνια αφού έφυγε από το σπίτι, ο μπαμπάς το έκανε βιβλιοθήκη, η οποία με τα χρόνια ξέπεσε σε αποθήκη. Πρέπει να 'χαν να μπουν εδώ μέσα πολύ καιρό, σκέφτηκε, αγγίζοντας το παχύ στρώμα σκόνης στο τζάμι. Ένα νεκροταφείο πραγμάτων. Ότι έμπαινε, δεν ξανάβγαινε.

Αντιθέτως, η ίδια είχε κάνει μια μεγάλη εκκαθάριση. Μέσα της. Άρπαξε ολόκληρα χρόνια ζωής και τα ξεσκόνισε, για να φύγει η βρώμα των συσσωρευμένων συναισθημάτων. Δούλεψε σκληρά, ας ήταν καλά κι η θεραπεύτριά της. Έκανε τ' απομέσα της λαμπίκο! Τέρμα οι τύψεις, τέρμα οι αδιέξοδες ευχές να ήταν αλλιώς τα πράγματα στην οικογένειά της, τέρμα και το μαράζι που η αγάπη τους είχε περισσότερα αγκάθια παρά λουλούδια.

Πράγματι, καθάρισε απ' το παρελθόν και καθαρή μπόρεσε να φτιάξει μια καλύτερη ζωή. Δεν το μετάνιωνε καθόλου. Μόνο που με το καθάρισμα πέταξε πολλά. Πρώτο και καλύτερο τους γονείς της.

Κοιτάζοντας τώρα τη γαλάζια σκελίδα θάλασσας ήταν σαν ν' άκουγε πίσω της τις φωνές τους. Και χειρότερα ακόμα, τις σιωπές τους. Τα ατέλειωτα, ασήκωτα μούτρα, μια οικογένεια σπαρμένη με νάρκες ενοχών· ένα σπίτι θεμελιωμένο πάνω σε κακοφορμισμένα μυστικά. Ο γάμος που έγινε από ανάγκη... ο μπαμπάς που δεν ήταν ο πραγματικός πατέρας ... η μητέρα με το ακόμα και σήμερα άγνωστο παρελθόν ... πώς διάολο χωρούσαν τόσα μυστικά σ' εβδομήντα τετραγωνικά; Εμ δεν χωρούσαν! Στρίμωχναν τους ενοίκους, και όλοι πολεμούσαν για μια ανάσα. Κι εκείνη κολλούσε εδώ, σ' αυτό το τζάμι, παρακαλώντας τη θάλασσα να έρθει πιο κοντά, μια παραλία έχει χώρο, ακόμα κι αυτή η κουτσουρεμένη πλαζ της συμφοράς, μπορείς να τρέξεις, νιώθεις την άμμο στα πόδια σου, βλέπεις

τον ορίζοντα που δεν τελειώνει στα τσακωμένα βλέμματα των γονιών σου, στις ατέρμονες φωνές τους.

Η θάλασσα ήταν η πρόφαση.

Γύρω στα δεκαπέντε έπαψε να τους ζητά να την πάνε στη θάλασσα. Έπαψε να τους ζητά το οτιδήποτε. Μέρα τη μέρα, μάζευε δυνάμεις, μεγάλωνε πιθαμή πιθαμή την απόσταση από την καρδιά της προς εκείνους, για να μπορέσει με το που κλείσει τα δεκαοχτώ να φύγει. Μετά... μετά ήταν σαν όλα να ξεχάστηκαν. Απώθηση λέγεται, έμαθε αργότερα, αλλά όπως και να το λένε, μια χαρά λειτούργησε. Πιο μετά κατάλαβε ότι μερικά παιδιά έχουν ένα βόθρο για παιδική ηλικία και χρειάζεται να τον αδειάσουν, αν θέλουν να πάνε να κουτσαίνουν στη ζωή. Το έκανε. Με δυσκολία και πόνο και θυμό και κλάματα το έκανε. Τους άφησε στ' αλήθεια πίσω. Ας συνέχιζαν να σιγοτρώνε τις σάρκες τους, αλλά χωρίς κοινό.

Βρέθηκε μια ισορροπία. Μερικά αραιά τηλεφωνήματα για τα τυπικά, μια δυο επισκέψεις τον χρόνο, μακριά κι αγαπημένα, μια έκφραση που σίγουρα δεν βγήκε τυχαία σ' αυτή τη χώρα οικογενειακής δικτατορίας.

Κι ύστερα πάνε και πεθαίνουν. Χωρίς κινηματογραφικές στιγμές ομολογιών, μεταμέλειας ή επαναπροσέγγισης. Απλώς πέθαναν. Δεν είπαν πολλά λόγια, ούτε εκείνοι ούτε η ίδια. Και τι να τους έλεγε; Σε τι θα βοηθούσε;

Πιάστηκε από το χερούλι της μπαλκονόπορτας και σηκώθηκε αργά-αργά. Δοκίμασε να το ανοίξει. Κάπου σκάλωνε. Θα είχε ν' ανοιχτεί ένας θεός ξέρει πόσα χρόνια. Μια μπαλκονόπορτα όπως οι ψυχές τους. Μόνιμα κλειστές. Παραχώνοντας μέσα μυστικά, συναισθήματα, ενοχές... Και κάθε τόσο ξεσπούσαν. Μόνο αυτό.

Τράβηξε δυνατά την μπαλκονόπορτα και επιτέλους άνοιξε. Αμέσως ο χώρος κατακλύστηκε από τη βαβούρα της κίνησης στη λεωφόρο. Ήταν ευπρόσδεκτη.

Δεν τους κρατούσε κακία πια, όχι όπως παλιά. Δεν τους δικαιολογούσε, ούτε τους έδινε άφεση αμαρτιών, απλά τους είχε αφήσει πίσω. Για να μπορέσει η ίδια να πάει μπροστά.

Αυτή όμως η εικόνα, η κομμένη θάλασσα, μια ανάσα μακριά αλλά πάντα απρόσιτη, μια θάλασσα λειψή, βρώμικη, θολή και μπαζωμένη, αυτή ήταν η παιδική της ηλικία. Αυτή η λίγη θάλασσα ακόμα πονούσε η γαμημένη.

μια ιστορία για θάλασσες και άδεια χέρια

Όταν γύρισε σπίτι ήταν κουρασμένος. Φαινόταν ότι δεν είχε πάει καλά η μέρα του.

Η μέρα είχε ξεκινήσει άσχημα και γι' αυτό έφταιγα πρωτίστως εγώ. Εδώ στο νησί, στην ερημιά, δεν έβρισκες εύκολα δικαιολογίες για να ρίξεις το φταιξιμο αλλού. Ούτε λεωφορεία καθυστερούσαν ούτε υπάλληλοι σε κακομεταχειρίζονταν ούτε και το τηλέφωνο καλούσε δίχως απάντηση. Ίσως μια μέρα με περισσότερο αέρα απ' ό,τι συνήθως να ήταν αφορμή για λίγη πρωινή γκρίνια, μα πόσο να σε αναστατώσουν τα στοιχεία της φύσης; Δεν είναι άνθρωποι, δεν έχουν την κακία τους. Είναι μικρή η ζημιά που κάνουνε.

Ναι έφταιγα εγώ που ξεκίνησε στραβά η μέρα. Ο Γενς μου είχε πει ξεκάθαρα πως ήθελε να πάει στη Χώρα από νωρίς, να προλάβει τις δουλειές του. Μου ζήτησε να τον ξυπνήσω. Το ξέχασα. Όταν ξύπνησε κόντευε δέκα η ώρα, ο ήλιος είχε ήδη αντρωθεί, δεν χάριζε κάστανα. Ξύπνησα μαζί του, ψηλαφώντας εκείνο το φριχτό απύθμενο κενό που χάσκει μέσα μου κάθε φορά που αντικρίζω τα λάθη μου.

«Ωχ, με πήρε ο ύπνος, Γενς, συγγνώμη,» μουρμούρισα βραχνά. Δε μου απάντησε. Κακό σημάδι.

Σχεδόν έμεινα στο κρεβάτι, γιατί ήξερα πως το να πάω στην κουζίνα μαζί του όσο ετοιμαζόταν δε θα βοηθούσε καθόλου τα πράγματα. Σαν μικρό παιδί, όμως, όπως έκανα και με τη μάνα μου όταν με μάλωνε για κάποια διαολιά μου, κι εγώ αντί ν' αποσυρθώ, να τ' αφήσω να περάσει, την έπαιρνα από πίσω, προσπαθώντας να την εξευμενίσω, να της δείξω ότι δεν ήταν δα και τόσο τρομερό αυτό που έκανα. Συνήθως επιβάρυνα την κατάσταση, εγώ όμως εκεί. Μέχρι που με διαολόστελνε. Μόνο τότε αποσυρόμουν, σέρνοντας από το χέρι την ήττα μου.

Έτρωγε μούσλι με γιαούρτι όταν μπήκα μέσα. Δε σήκωσε το βλέμμα του να με κοιτάξει.

«Θες να 'ρθω μαζί σου;» Ήταν ένας τρόπος να του ζητήσω συγγνώμη και να εξιλεωθώ, επειδή ήξερε πόσο σιχαινόμουν να κατεβαίνω στη Χώρα.

«Όχι,» μου απάντησε μονολεκτικά. Απόφαγε και βγήκε από την κουζίνα. Τσαντίστηκα που το έκανε τόσο μεγάλο θέμα. Τον ακολούθησα μέσα όπου ετοιμαζόταν να φύγει.

«Βρε Γενς, συγγνώμη! Τι άλλο θες να πω; Το ξέχασα. Δεν έγινε και τίποτα.»

Μόνο προτού ανοίξει την εξώπορτα και βγει έξω μίλησε: «Πολλά ξεχνάς τελευταία, Ανθή.»

Γύρισα στο κρεβάτι και κοιμήθηκα ως το μεσημέρι.

Ξεχνώ. Ξεχνώ πολλά πράγματα. Πράγματα καθημερινά, να βάλω το ξυπνητήρι λόγου χάρη, να φτιάξω φαγητό, να κλείσω το μάτι της κουζίνας. Λες κι η μνήμη μου να έχει ξεχειλώσει σαν πολυφορεμένο μπλουζάκι, οι φθαρμένες ίνες αμελούν να συγκρατήσουν το περιεχόμενο.

Το μόνο που δεν ξεχνώ είναι γιατί είμαι εδώ. Πράγμα οξύμωρο, αφού ήρθα εδώ ακριβώς για να ξεχάσω. Παρακαλώ την αρμύρα ν' αποθέσει αλάτι στις κλειδώσεις του μνημονικού μου και να τις σκουριάσει.

Η θάλασσα που φαίνεται από το παράθυρο, από την πόρτα, από παντού στο σπίτι, μου θυμίζει ότι στην άλλη άκρη της υπάρχει ένα παρελθόν που επιθυμώ να μείνει εκεί. Ή εγώ εδώ. Την αποφεύγω τη θάλασσα. Γιατί είναι το μέσο επικοινωνίας, ο υδάτινος δρόμος για τον υπόλοιπο κόσμο. Ο Γενς δεν έχει τόσο μεγάλη επιθυμία απομόνωσης όσο εγώ. Σήμερα πήγε στη χώρα ν' αγοράσει τρόφιμα, καφέ, τσάι, αλλά κυρίως για να πάρει την αλληλογραφία μας. Τη δική του δηλαδή, διότι η δική μου είναι σπανιότατη. Έχω φροντίσει γι' αυτό.

Όταν ξύπνησα, για δεύτερη φορά, το μεσημέρι, έκανα μερικές δουλειές του σπιτιού, έβαλα να μαγειρέψω και μετά στρώθηκα στο τραπέζι μου· θα γράψεις σήμερα, Ανθή, με διέταξα. Τελικά όμως σπατάλησα την ώρα μου κοιτώντας το κενό, δαγκώνοντας με κακία το

μολύβι και περιδιαβαίνοντας αφηρημένα τις ερημιές του νου μου. Βγήκα από τον λήθαργο όταν μύρισα το καμένο φαγητό στην κουζίνα. Πέταξα το μαυρισμένο μιάμ και βάλθηκα να φτιάξω μια σάλτσα για μακαρόνια. Κρίμα τις πιπεριές και τις μελιτζάνες.

Όπως πάντα, άρχισα να γράφω μισή ώρα προτού εμφανιστεί:

*Στην αντίπερα όχθη της ζωής καίει ένα δαδί
Πάρ' το και μπες στα βαθιά νερά του κόσμου.
Δεν ξέρω κολύμπι, πανικός, μια σταλιά νερό κι η θάλασσα*

Άκουσα τη μηχανή της βενζινακάτου κάτω στον όρμο. Πετάχτηκα όρθια, ξέροντας πως θα μου ήταν αδύνατο να γράψω με τον Γενς στο σπίτι. Δικαιολογίες. Με είχαν διακόψει την ώρα που έγραφα. Αυτό ήταν προτιμότερο από το να σταματήσω από μόνη μου επειδή δεν έβρισκα τι να γράψω, επειδή έπεσα σε νοητικό ντουβάρι.

Μόλις τον είδα ν' ανεβαίνει τα σκαλιά κατάλαβα ότι δεν είχε έρθει το γράμμα. Λυπήθηκα πολύ, είναι αλήθεια, γιατί ήξερα πόσα πολλά σήμαινε γι' αυτόν, για κάθε συγγραφέα, μια θετική απάντηση. Δεν είναι μόνο ότι θα εκδοθείς, ότι θα έχεις δουλειά και λεφτά. Είναι μια επιδοκιμασία, μια επαλήθευση ότι σε κάποιον άρεσε το έργο σου, το παιδί που βγήκε από το πάντρεμα των χεριών σου και της γλώσσας σου.

Όμως ένιωθα πολύ κουρασμένη για να τον εμψυχώσω. Ίσως θα έπρεπε ν' αλλάξω φάρμακο. Το 'χα συνηθίσει αυτό. Για να μου δώσουν όμως καινούργιο αντικαταθλιπτικό θα έπρεπε να πάρω το καράβι και να πάω στη Ρόδο. Η ιδέα και μόνο μ' έστειλε στο κρεβάτι.

«Δεν είσαι καλά;» Ήρθε και με βρήκε. Η κρεβατοκάμαρα ήταν θεοσκοτεινή, ποτέ δεν ανοίγαμε τα παντζούρια για να μένει δροσερή.

«Θα σηκωθώ σε λίγο. Ένωσα μια ζαλάδα.»

Έμεινε για λίγο στην πόρτα. «Να σου φέρω τίποτα;»

«Όχι, θα σηκωθώ όπου να 'ναι. Μόλις ξάπλωσα.» Στη φωνή του άκουσα ότι με είχε συγχωρέσει για την πρωινή μου ανευθυνότητα. Γι'

άλλη μια φορά. Πόσα τραβούσε κι εκείνος εξαιτίας μου. *Πόσα τράβηξαν τόσο άλλοι.*

Τον βρήκα στην κουζίνα να τακτοποιεί τα ψώνια. Πήγα και τον αγκάλιασα. «Συγγνώμη για το πρωί», του είπα.

«Καλά, δεν πειράζει τώρα.» Συνέχισε να βάζει τα ψώνια στα ντουλάπια, να είναι χρήσιμος και αποτελεσματικός.

«Καθόλου νέα;» ρώτησα και κάθισα. Το μετάνιωσα πάραυτα. Δεν εννοούσα από τον εκδοτικό οίκο. Ήταν πολύ αργά όμως.

Ξεφύσηξε γεμάτος απογοήτευση. «Όχι. Εσύ όμως έχεις ένα γράμμα. Το άφησα μέσα.»

«Εγώ;» ρώτησα με απορία. Σηκώθηκα και πήγα μέσα.

Τελικά δεν μπορείς να ξεφύγεις, όσο κι αν προσπαθήσεις. Νόμιζα ότι αυτό το νησί ήταν η εσχατιά του κόσμου, ένας ξεχασμένος απ' τον θεό ξερότοπος όπου θα με ξεχνούσαν όλοι. Θα ξεχνούσα κι εγώ, θα γινόντουσαν όλα εντάξει. Ψευδαισθήσεις. Οφείλω να παραδεχτώ ότι ο Γενς με είχε προειδοποιήσει. Δεν μπορείς να κρυφτείς, Ανθή. Κανείς δεν μπορεί να κρυφτεί από τον εαυτό του. Συμφώνησε όμως να έρθουμε να ζήσουμε εδώ γιατί κι εκείνος είχε τους λόγους του. Κι ο ίδιος παραδεχόταν ότι παρόλο που η απομόνωση σ' ένα νησάκι της άγονης γραμμής δεν ήταν πανάκεια, ήταν τουλάχιστον μια αναγκαία ανάπαυλα. Ειδικά επειδή οι μέχρι τότε θεραπείες είχαν αποβεί ανεπιτυχείς, κι οι καρποί μου δεν χωρούσαν άλλες χαρακιές. Φύγαμε με τα ελάχιστα χρειαζόμενα και με πολλά πολύχρωμα χαπάκια που με κρατούσαν ήρεμη, λειτουργική. Τα χαπάκια που τα τελευταία δύο χρόνια έχουν αποικήσει τη ζωή μου εγκαθιστώντας μια δική τους τάξη πραγμάτων.

Όταν ξύπνησα την επομένη, βγήκα και βρήκα τον Γενς να μαγειρεύει. Μόλις με είδε ήρθε και μ' αγκάλιασε. Αφέθηκα στα χέρια του, δωρίζοντάς

του την ευγνωμοσύνη μου. Μου έφτιαξε καφέ και βγήκα στην αυλή. Ήρθε κι αυτός. Ήθελε ν' ανοίξει κουβέντα για χτες βράδυ.

«Γιατί το έσκισες;»

Δεν απάντησα.

«Γιατί δεν το διάβασες καν;» επέμεινε.

Τον κοίταξα χωρίς να μιλάω. Φοβόμουν να μιλήσω. Ίσως οι λέξεις μου να έσερναν από πίσω τους άλλες λέξεις, λέξεις που είχαν τις ρίζες τους χωμένες σ' ένα παρελθόν ποτισμένο με τόσο πόνο που δε χωρούσε πουθενά.

«Ανθή,» είπε παρακλητικά, «πόσο καιρό θα κρύβεσαι; Είμαστε εδώ κοντά δύο χρόνια τώρα. Ακόμα παίρνεις χάπια. Τι θα γίνει;»

«Θέλεις να φύγεις;» του πέταξα το μπαλάκι.

«Δεν έχει να κάνει με το αν θέλω να φύγω ή όχι,» ύψωσε τη φωνή του παραπονεμένα, και με το δίκιο του. Ήταν άδικο αυτό που τον ρώτησα.

«Αν ήθελα να φύγω θα το 'χα κάνει, το ξέρεις. Άλλος είναι ο φευγάτος εδώ πέρα».

Απέστρεψα το βλέμμα μου, πέρα στα βαθυγάλαζα νερά του Αιγαίου. Πόσοι άραγε πνίγονται στα νερά του κάθε χρόνο; Πόσοι έχουν πνιγεί από τις αρχές της ιστορίας; Αυτή τη στιγμή που κάθομαι και κοιτάζω τα κύματα, μήπως κάποιος κάπου πνίγεται, στα ίδια αυτά νερά;

«Ανθή, για πόσο ακόμα θα κρύβεσαι; Είμαι κι εγώ εδώ. Μ' αφήνεις απ' έξω».

Αναστέναξα. Είχε δίκιο. Μα... Μα τίποτα. Δεν είχα δικαιολογίες. Η δύναμη της συνήθειας δεν είναι δικαιολογία. Η αδυναμία μου δε με αθώωνε.

«Θα πάω στην Αθήνα την άλλη εβδομάδα,» είπε ξαφνικά. Γύρισα και τον κοίταξα.

«Γιατί;» τον ρώτησα σαστισμένη, έντρομη. Στα δύο χρόνια που ζούσαμε στο νησί δεν είχε πάει παραπάνω από τρεις φορές, τις δύο για να κάνει επαφές με εκδοτικούς οίκους, την τρίτη για την παρουσίαση του βιβλίου του. Στη Ρόδο πήγαινε πιο συχνά, αλλά και πάλι ήταν μετρημένες οι φορές. Ανεκτές.

«Έχω δουλειά. Πρέπει να πάω να δω προσωπικά κάποιους ανθρώπους».

Το τελευταίο του μυθιστόρημα είχε απορριφθεί από δύο διαφορετικούς οίκους. Τον στενοχωρούσε πολύ αυτό, αν και προσπαθούσε να μην το δείχνει. Τον καταλάβαινα, παρότι εγώ δεν αντιμετώπιζα τέτοια προβλήματα. Η δική μου εκδότρια παρακαλούσε να της στείλω μια καινούργια συλλογή. Ας περίμενε. Τα ποιήματά μου έβγαιναν σαν παιδιά – εννιά μήνες για τη σύλληψή τους, δύσκολη η γέννα, μερικά ήταν και θνησιγενή. Τα περισσότερα όμως τα σκότωνα πριν καν γεννηθούν. Κρίμα να μην εκδίδουν μόνο αρχές ποιημάτων. Ολόκληρες σελίδες από πρώτους στίχους.

«Θα λείψεις καιρό;» τον ρώτησα. Άκουσα τη φωνή μου να τρεμοπαίζει.

«Όχι, μια βδομάδα το πολύ. Όμως δε μ' αρέσει που θα σ' αφήσω μόνη. Δε μ' αρέσει καθόλου».

«Εσύ λες ότι πρέπει να μάθω να φροντίζω τον εαυτό μου.»

Γέλασε.

«Αχ βρε Ανθή, πάντα ετοιμόλογη. Δηλαδή δε σε πειράζει;»

Με πειράζει.

«Τι θέλεις, να βάλω τα κλάματα; Να σου ζητήσω να μην πας;»

«Να 'ρθεις μαζί μου. Αυτό θέλω.»

Γούρλωσα τα μάτια μου.

«Δε νομίζεις ότι είναι καιρός να πας να δεις τον-»

Πετάχτηκα σαν κάτι να μ' έκαψε, μπήκα μέσα.

«Βρε Ανθή...»

◆◆◆

*Μόλις πεθάνει το φως
μόλις κλείσει ο μικρός σου
κόσμος
Έτσι, μικρό, στεγνό, δάκρυ*

πέσε, γιατί το μάτι μου
βαραίνεις
στην άκρη
σαν παραπατάς.

Στα ατυχήματα του κόσμου οι φούχτες των κομμένων χεριών είναι
αδειανές.

Δε μου αρέσουν τα προσχέδιά μου. Τα διαβάζω και ξαναδιαβάζω στο
τετράδιό μου, μα σκοντάφτω σε αόρατα εμπόδια.

Ο Γενς είναι στον κήπο, σκαλίζει τις ντοματιές. Θέλω να πάω να τον
βοηθήσω – ήθελα να το κάνω εγώ για την ακρίβεια, αλλά με πρόλαβε. Δεν
πάω, γιατί ξέρω ότι θ' ανοίξει πάλι την ίδια συζήτηση και δεν έχω όρεξη.
Από χτες τον αποφεύγω. Το έχει καταλάβει και μου ρίχνει βλέμματα όλο
νόημα. Να θυμηθώ να ευχαριστήσω τ' άστρα που μου 'φεραν τον Γενς
και την υπομονή του.

Κατεβαίνω στον όρμο. Έχει βάλει αέρα. Η θάλασσα είναι
φουσκομένη, λες και θέλει κάτι να ξεράσει.

«Τι κάνεις εδώ;» Πλησιάζει και κάθεται δίπλα μου.

Μετά από πολλές στιγμές λέω: «Τίποτα».

Καθόμαστε κι αγναντεύουμε μαζί τα νερά, την απεραντοσύνη τους.
Του χρωστώ κάτι. Μια εξήγηση. Παίρνω αναπνοή και

«Όταν ήρθαμε εδώ νόμιζα ότι με τον καιρό κάτι μέσα μου θα
μαλάκωνε. Πώς βάζεις κάτι σκληρό στο νερό και μαλακώνει; Μα φαίνεται
ότι αυτό που 'χω μέσα μου είναι φτιαγμένο απ' ατσάλι και πέτρα. Αντί να
μαλακώσει καλύφτηκε από γλίτσα. Από κάτω παραμένει το ίδιο. Τελικά
δεν ήταν ανάγκη να έρθουμε εδώ στην ερημιά για να παραμείνω η ίδια».

«Δεν έχεις δίκιο. Σου έχει κάνει καλό το νησί, η ζωή μας εδώ, στο
σπίτι δίπλα στη θάλασσα. Ξεχνάς πώς ήσουν πριν φύγουμε;»

Δεν ξέρεις πόσο προσπάθησα, θέλησα να του πω. Γύρισα και τον
κοίταξα.

«Γενς, φοβάμαι να μείνω μόνη μου αυτή τη φορά. Τα χάλια δε με πάνουν. Νομίζω ότι πισωγυρίζω».

«Βλακείες! Τα πας πολύ καλύτερα-»

«Τότε γιατί έσκισα το γράμμα; Γιατί δεν το διάβασα;»

Από χθεςινός κατήγορος αναγορεύτηκε σε σημερινό συνήγορό μου.

«Φαίνεται ότι ακόμη δεν είσαι έτοιμη να επικοινωνήσεις με τον αδερφό σου. Χρειάζεσαι λι-»

«Ποτέ δε θα 'μαι έτοιμη, Γενς!» φώναξα. «Μένω στάσιμη. Λάθος, ούτε αυτό! Γίνομαι χειρότερα.»

«Μην ακούω μαλακίες! Ξέρεις ότι ήσουν πολύ, πάρα πολύ χειρότερα όταν πρωτόρθαμε. Θυμάσαι πως ήσουν ντοπαρισμένη όλη την ώρα; Ότι έκλαιγες στον ύπνο σου; Θυμάσαι που-»

Σταμάτησε από μόνος του. Μερικά πράγματα προτιμούσε να μην τα θυμάται ούτε εκείνος· έλπιζε να τα 'χα ξεχάσει κι εγώ. Εγώ όμως θυμόμουν, κείνη τη βουτιά από τα βράχια πέρα στο ακρωτήριο. Στο τσακ με πρόλαβε. Κοντέψαμε να πνιγούμε και οι δύο. Την ουλή από τα βράχια την έχω ακόμη. Την χαϊδεύω κι ανακουφίζομαι. Υπάρχει πάντα κι αυτή η λύση.

«Τώρα είμαστε καλύτερα. Γράφεις πάλι, κάνεις δουλειές στο σπίτι, μέχρι και στη Ρόδο έχουμε πάει μια φορά».

Τι παράξενο! Εκείνος το θεωρεί κατόρθωμα, βελτίωση. Εγώ το θυμάμαι σαν ένα εφιάλτη χωρίς τη διέξοδο του ξυπνήματος.

«Καλά, ξέρω, εσύ θεωρείς ότι δεν τα κατάφερες καθόλου καλά, όμως σου θυμίζω για χιλιοστή φορά ότι πριν από ενάμιση χρόνο όχι στη Ρόδο δε θα μπορούσες να πατήσεις το πόδι σου, ούτε καν στη Χώρα του νησιού μας! Και πες μου αν έχω άδικο!»

Δεν είχε. Συμφώνησα με τη σιωπή μου.

«Ευλικρινά νομίζεις ότι... πάω καλύτερα;» ρώτησα δειλά, φοβούμενη την καταφατική απάντηση όσο και την αρνητική.

Μαλάκωσαν τα μάτια του. «Αγάπη μου, φυσικά τα πας καλύτερα. Κάθε μέρα που περνά. Όλοι μας έχουμε τις ανάποδες μέρες μας. Όλοι

περνάμε κρίσεις. Όσο περνάει ο καιρός, τις περνάς πιο ανώδυνα, πιο εύκολα. Δίκιο δεν έχω;»

Ήμουν μπερδεμένη. Φαντάζομαι ότι έδειχνα πως ήμουν καλύτερα. Η πρόσοψή μου ήταν ακυμάτιστη: έκανα πολλά πράγματα που θεωρούνται ομαλά. Κοιμόμουν πιο λογικά, όχι εκείνα τα ατέρμονα εικοσάωρα όπως στην αρχή. Δεν πάθαινα τόσες κρίσεις. Έγραφα...

Όμως... Πώς να του το 'λεγα; Χαιρόταν τόσο να με βλέπει να πηγαίνω καλύτερα. Κι είναι αλήθεια ότι όση πρόοδο σημείωσα ήταν χάρη σ' αυτόν, για αυτόν! Εγώ όμως ξέρω τι περνά απ' το μυαλό μου τις νύχτες, τις ώρες που ξεχνιέμαι κοιτάζοντας το τίποτα, τις ώρες που η θάλασσα τριγύρω ορμά να με πνίξει κι εγώ την καλωσορίζω.

Τις προηγούμενες τρεις φορές που έφυγε είχαμε φωνάξει μια κοπέλα από το χωριό να μου κρατά παρέα. Η Αγγέλα. Καλή ήταν, αλλά με φοβόταν. Η τρελή κυρία, μ' έλεγε, την είχα ακούσει. Βέβαια όλοι στο χωριό το ίδιο έλεγαν. Η τρελή Ανθή, η κόρη του μπαρμπα-Ηλία. Που 'ρθε απ' την πρωτεύουσα μετά τ' ατύχημα γιατί έπαθαν τα νεύρα της. Οι χωριανοί έτρεμαν τις παθήσεις των νεύρων χειρότερα κι απ' τον καρκίνο. Καμώματα του διαβόλου, ψευτοαρρώστιες. Μια χαρά είναι, κοτζάμ γυναίκα να κάνει σαν μωρό παιδί, τι πράγματα είναι αυτά; Αντί να χαίρεται που δεν έπαθε τίποτα. Βέβαια κι αυτό που της έτυχε δεν είναι λίγο, αλλά! Τόσα μας τύχανε εμάς, δε γίναμε έτσι.

Τέτοια άκουγα κι αποθαρρυνόμουν. Ο Γενς μου είχε πει να μη δίνω βάση.

«Είπα στην Αγγέλα να 'ρθει όσο λείπω».

Πήγα να διαμαρτυρηθώ, να του πω ότι δε μ' αρέσει η μουγκή παρέα της. Όμως δεν είχα επιχειρήματα να του παραθέσω. Θα ένιωθε κι εκείνος πιο ασφαλής αν δεν ήμουν εντελώς μόνη, παρότι η παρουσία της Αγγέλας ήταν συμβολική.

«Εγώ πάντως επιμένω ότι μπορείς πια να έρθεις στην Αθήνα, αρκεί να το επιτρέψεις στον εαυτό σου». Το λέει αλλά δεν επιμένει. Ίσως μόνο για την τιμή των όπλων. Πρέπει να 'χει κουραστεί να 'χει μια γυναίκα

συνεχώς στα πρόθυρα νευρικού κλονισμού. Άραγε θυμάται πώς ήμουν πριν γίνουν όλ' αυτά; Πριν καταντήσω έτσι; Πώς με ανέχεται;

«Πάμε να φάμε;» αλλάζω συζήτηση.

Πετάχτηκα στον ύπνο μου. Δε θυμάμαι ακριβώς τι ονειρεύτηκα όμως ήταν κάτι το άσχημο. Σπάνια πια θυμάμαι τα όνειρά μου κι είμαι ευγνώμων γι' αυτό. Αύριο ο Γενς φεύγει. Πάω στην τουαλέτα, μετά στην κουζίνα να πω νερό. Απ' έξω η θάλασσα κοχλάζει. Τα κύματα δεν παύουνε ποτέ. Τον χειμώνα η μουσική τους είναι υπνωτική. Μερικές φορές μου αρέσει όταν καθόμαστε αγκαλιά και τ' ακούμε να σκάνε ολόγυρά μας.

Το σπίτι είναι χτισμένο σε μια προέκταση γης που βρέχεται στις τρεις μεριές από το πέλαγος. Σαν να βρίσκεσαι σε καράβι. Έχω πολλές φορές αναρωτηθεί πώς του 'ρθε του παππού μου να το χτίσει εδώ πέρα. Ούτε δρόμος ούτε κάνα καταπληκτικό τοπίο. Η ίδια ξεραϊλα με το υπόλοιπο νησί. Έχει βέβαια το πηγάδι, αλλά πρέπει να κάνουμε οικονομία. Και το νερό είναι γλυφό. Στη Χώρα είχε σπίτι, ένα μεγάλο τρίπατο αρχοντικό. Μα ήρθε κι έχτισε εδώ. Με βάρκες κουβαλήσανε τις πέτρες, τα ξύλα.

Η γιαγιά μου το μισούσε αυτό το μέρος. Σπάνια ερχόταν και πάντα με το ζόρι. Όταν εκείνη πέθανε, ο παππούς άφησε το σπίτι στη Χώρα κι ήρθε να ζήσει εδώ. Μόνος του στην ερημιά, μια ώρα δρόμο με το καΐκι. Η μάνα μου ήταν εξοργισμένη με την ξεροκεφαλιά του: «Γέρος άνθρωπος να τρέχει στα κατσάβραχα, να του τύχει τίποτα να πάμε να τον βρούμε σκελετό!» ήταν η μόνιμη επωδός της κάθε φορά που η συζήτηση ερχόταν στον παππού. Τον αγαπημένο μου παππού. Κι ας μην τον ήξερα πολύ καλά, αφού τον έβλεπα σπάνια, τον αγαπούσα γιατί κι εκείνος δεν ήταν καλό παιδί. Μοιραζόμασταν κάτι κοινό.

Ο παππούς δεν έγινε ποτέ καλό παιδί. Σ' αντίθεση με μένα. Ακόμη κι όταν έπεσε κι έσπασε το πόδι του κι η μάνα μου τον έπεισε με τα χίλια ζόρια κι άλλες τόσες μαλαγανιές να έρθει να μείνει στην Αθήνα «μόνο

μέχρι να ξαναγίνεις καλά και μετά σύρε πάλι στην ερημιά σου, ευλογημένε!», ακόμα και τότε, κατάκοιτος, ήταν ανυπόταχτος. Αγύριστο κεφάλι. Το μόνο που τον τσάκισε ήταν όταν πλέον κατάλαβε ότι δε θα ξανάβλεπε το νησί του, ότι η κόρη του τού είχε πει ψέματα, τον ξεγέλασε να έρθει στην Αθήνα, τάχατις προσωρινά μέχρι να γιάνει. Πέθανε μ' αυτό το μαράζι. Τον θυμάμαι στο κρεβάτι του, η θλίψη δεύτερο πρόσωπο πάνω στο δικό του, να με κοιτά, μικρό κορίτσι εγώ, με μάτια που ζητούσαν βοήθεια.

Το σπίτι του παππού εδώ στην ερημιά ανέτειλε ως η μόνη επιλογή, το μόνο διέξοδο, έξω απ' τον θάνατο, μετά το...

Θυμάμαι τη μέρα στο νοσοκομείο που το πρότεινα στον Γενς. Μου έπιασε το μπανταρισμένο χέρι μου και δέχτηκε να φύγουμε απ' την Αθήνα και να έρθουμε να εγκατασταθούμε εδώ. Μήνες μετά μου είπε ότι είχε ανακουφιστεί πάρα πολύ από την επιλογή μου, γιατί η ανάληψη αυτής της πρωτοβουλίας ήταν δείγμα υπευθυνότητας και θετικής δράσης. Παραδόξως, η απόπειρα αυτοκτονίας μου ακριβώς το ίδιο μου έμοιαζε. Δεν του το είπα όμως.

Όσες φορές τον ρωτώ, μου απαντά ότι του αρέσει εδώ, ότι δεν το έκανε μόνο για μένα. Αναρωτιέμαι. Οι ενοχές μου κατά καιρούς είναι πιο ηχηρές από τις διαβεβαιώσεις του. Κι η αγάπη του πάντα πιο μικρή απ' τον αυτοοικτιρισμό μου.

Φεύγει αύριο ο Γενς. Κι εγώ μένω με αυτόν που φοβάμαι περισσότερο.

«Ανθή! Ανθή, πού είσαι;»

«Ένα λεπτό!» Σκουπίζομαι, σιάχνω τα μαλλιά μου, με κοιτάζω στον καθρέφτη και σκάω ένα χαμόγελο, αλλά δεν ωφελεί. Τα μάτια μου ξεχειλίζουν απ' το άγχος μου.

«Ανθή, την Αγγέλα θα την φέρει ο μπαρμπα-Στράτος το μεσημέρι, μετά τη δουλειά».

Εγώ γνώφω ότι καταλαβαίνω, ότι αποδέχομαι, ότι θα είμαι καλό κορίτσι.

«Πρέπει να φύγω τώρα γιατί αλλιώς θα χάσω το καράβι για Αθήνα». Η ματιά του πετάει παντού σαν φοβισμένο πουλί.

Θέλω να γελάσω με τα πόσα δε λέμε. Κανείς μας δεν τολμά να κατονομάσει τον φόβο μας, μπας και του δώσουμε υπόσταση. Εκείνος που μ' αφήνει μόνη, εγώ που μένω μόνη. Σαν να έχουμε προαποφασίσει ότι θα συμπεριφερθούμε σαν να είναι όλα φυσιολογικά.

«Να προσέχεις,» του λέω και του κλέβω την ατάκα. Γελάει. Ξέρει καλύτερα να μη μου την ανταποδώσει.

«Θα σε δω σε μια βδομάδα».

Με φιλά και μ' αγκαλιάζει. Με το που φύγει, νιώθω το κενό που αφήνει και φοβάμαι ότι θα με καταπιεί.

Το σπίτι είναι χτισμένο σε μια προέκταση γης που βρέχεται στις τρεις μεριές από το πέλαγος. Σαν να βρίσκεσαι σε καράβι. Ένα καράβι ταξιδεύει τον Γενς, τον άντρα που τα τελευταία τέσσερα χρόνια έχει γίνει τα πόδια και τα χέρια που με γαντζώνουν σ' αυτόν τον κόσμο. Ένα άλλο καράβι ταξιδεύει εμένα, σ' ένα πέλαγος αναμνήσεων που ανταριάζει και απειλεί να με πνίξει.

Δεν είμαι δειλή! Όχι, δεν είμαι. Αναγνώρισα το σφάλμα μου, θέλησα να πληρώσω! Κι αυτό δεν είναι δειλία! Ακούω όμως τον Γενς να λέει ότι η αυτοκτονία δεν είναι πράξη γενναιότητας αλλά παραίτησης. Δεν ξέρω αν έχει δίκιο ή άδικο. Ούτε που με νοιάζει. Στο διάολο, πού είναι τα χάρτια μου; Όπου να 'ναι θα 'ρθει κι αυτή η Αγγέλα που με φοβάται περισσότερο απ' όσο φοβάμαι εγώ τον εαυτό μου. Έτσι μου 'ρχεται να της κάνω *μπου*, αλλά δεν το 'χει σε τίποτα να το βάλει στα πόδια και να γυρίσει πίσω στη χώρα απ' τα βράχια.

Δε μου αρέσει να την έχω μες στα πόδια μου. Η ατσαλάκωτη υγεία της, τα πόδια της που πατούν γερά στη γη χωρίς να ταλαντεύονται

μοιάζουν να ειρωνεύονται τη δική μου ανισορροπία. Θέλω να της πω ότι δεν ήταν πάντα έτσι, ότι κάποτε ήμουν... ήμουν σχεδόν εντάξει. Φυσιολογική. Είχα κανονική δουλειά όπως όλοι, όπου πήγαινα κάθε πρωί και γύρναγα το μεσημέρι. Και μαγείρευα, έκανα δουλειές του σπιτιού. Έβγαινα το απόγευμα για καφέ με παρέες· πήγαινα θέατρο. Αγαπούσα τον άντρα μου και μ' αγαπούσε. Κι εντάξει, η ποίησή μου ποτέ δεν ξεχείλιζε ευτυχία, υπήρχε πάντα κάτι το νοσηρό μες στις λέξεις, που όμως άρεσε σε πολλούς κι έτσι γινόταν αποδεκτή και ασφαλής και, εν τέλει, φυσιολογική. Ίσως μέσα από τη βραδινή ποίησή μου ξόρκιζα όλα όσα με φόβιζαν από μικρό παιδί. Ήμουν φυσιολογική, φοβισμένη όπως όλοι. Μέχρι που...

Έχω εκπαιδύσει το μυαλό μου σαν υπάκουο σκυλί ν' απομακρύνεται βολίδα από τις φόλες της μνήμης. Από εκείνη την ημέρα που όλα έγιναν αίμα και κομμάτια. Κι όταν το μυαλό μου δεν υπακούει, το εξαναγκάζω με τη βοήθεια των χαπιών. Ας είναι καλά η επιστήμη.

Βλέπω σινεμά. Κάποια ταινία παλιά, ασπρόμαυρη. Μ' αρέσει που βλέπω σινεμά, αυτό είναι το μόνο που μου έχει λείψει απ' την παλιά ζωή μου. Ξέρω ότι δίπλα μου είναι ο Γενς, αν και δεν τον βλέπω. Στην ταινία μια γυναίκα κι ένας άντρας μιλάνε, μετά τσακώνονται μετά σταματούν να μιλάνε. Μπαίνουν σ' ένα αυτοκίνητο, οδηγεί εκείνη. Αρχίζει να μη μ' αρέσει η ταινία. Θέλω να φύγω, όμως ο Γενς δίπλα μου με πιέζει να μείνω. Ξάφνου είναι και κάποιοι άλλοι μέσα στο αυτοκίνητο. Θέλω να φύγω, ο Γενς με κράτα.

Ξυπνάω αγκομαχώντας. Στα τυφλά αρπάζω το μπουκαλάκι από δίπλα μου και καταπίνω τέσσερα πολύχρωμα χαπάκια χωρίς νερό. Όχι πάλι τα όνειρα, ό,τι άλλο αλλά όχι τα όνειρα, ικετεύω έναν θεό με τον οποίο δε μιλιέμαι. Πρέπει να μείνω δυνατή. Ανθή, μην πανικοβάλλεσαι. Αν μη τι άλλο, το χρωστάς στον Γενς!

Η πρώτη νύχτα γράφει την παρτιτούρα για όσες ακολουθούν: όσες μέρες λείπει ο Γενς τόσες μέρες εγώ κοιμάμαι έναν ύπνο ποτισμένο με χάπια και μπράντι. Τον κάνω όσο πιο πηχτό γίνεται, για να μη χωρούν να μπουν όνειρα που θα ταρακουνήσουν την ετοιμόρροπη ισορροπία μου. Η Αγγέλα κοιτά και κουνά το κεφάλι της, για την κυρία απ' την Αθήνα που έχει λωλαθεί. Δε με πολυπλησιάζει. Ανταλλάσσουμε λιγοστά λόγια, τα απολύτως απαραίτητα. Την υπόλοιπη ώρα εκείνη κάθετα και διαβάζει Άρλεκιν. Κάποιες στιγμές προσποιούμαι ότι δουλεύω: κάθομαι στο γραφείο μου και μουτζουρώνω λέξεις σε λευκές κόλλες. Ζηλεύω την άσπιλη λευκάδα του χαρτιού. Εγώ νιώθω τόσο μαύρη. Μελανιασμένες βγαίνουνε κι οι λέξεις μου.

Κάθε μέρα είναι πιο βαρύ το βάρος της ημέρας

Χθες με κοίταξα στον καθρέφτη. Εννοώ με είδα πραγματικά. Προσπάθησα να με δω ως εξωτερική παρατηρήτρια, σαν κάποιος άλλος που βλέπει αυτή τη τριανταδύαχρονη γυναίκα. Όπως με βλέπει η Αγγέλα. Ανθή, μου είπα, γιατί απλώς δεν τα βάζεις όλα πίσω σου; Γιατί ζεις σ' ένα παρελθόν που μόνο πόνο έχει; Σαν έκλαμψη μου ήρθε αυτό. Ίσως κάποιες συνάψεις του εγκεφάλου μου ήρθαν στα ίσια τους, για ελάχιστα δευτερόλεπτα.

Πέρασε κι άλλη μια ιδέα απ' το ταλαιπωρημένο μυαλό μου, που πρέπει να έχει γίνει μια πολύχρωμη κουρελού από τα ανομοιόμορφα χαπάκια που παίρνω δυο χρόνια τώρα: να γράψω στον Πέτρο. Ξεφύσηξα πικραμένα, θυμούμενη όλες τις προηγούμενες αποτυχημένες προσπάθειες, τα μισογραμμένα γράμματα γεμάτα συγγνώμες κι όλα τα συνώνυμά της. Αν τα είχα στείλει;

Δεν μπορούσα, ακόμα δεν μπορώ. Κανένα γράμμα, καμιά συγγνώμη, καμιά απόπειρα μεταμέλειας δεν μπορεί ν' αποκαταστήσει το κρίμα που με βαραίνει. Αρνούμαι να πιστέψω ότι μια λέξη, οχτώ γράμματα στη σειρά, αρκούν. Μου είναι αδιανόητο ότι είναι τόσο απλό, δεν μπορεί να γίνονται τέτοια εγκλήματα κι ύστερα μια απλή συγγνώμη να αρκεί.

Σκότωσα και σακάτεψα και τίποτα που μπορώ να πω δεν το αλλάζει αυτό.
Ούτε για μένα πόσο μάλλον για τον-

Βραχυκυκλώνω και νανουρίζομαι στον ρυθμό των ηρεμιστικών.
Αύριο έρχεται ο Γενς και θα με προσέχει.

Όλα τα χάρπια του κόσμου, πολύχρωμα σαν ουράνια τόξα και πεταλούδες· όλο το κρασί του νησιού, της χώρας όλης· όλη η δύναμη που έχω μαζέψει με τόσο κόπο. Δε φτάνουν, δε φτάνουν, τρέχω να φύγω, κι ας φωνάζει ο Γενς από πίσω μου να σταθώ μια στιγμή μονάχα. Με το χαμόγελο της προϋπάντησης ακόμα ξεχασμένο στα χείλη μου τρέχω να δραπετεύσω από το παρελθόν πού μου έφερε έτσι απρόσκλητα και αναπάντεχα. Τα μάτια μου βουρκώνουν, επειδή περίμενα με λαχτάρα να του πω ότι τα κατάφερα κουτσά στραβά και χωρίς αυτόν για μια ολόκληρη βδομάδα· ότι ίσως τελικά γίνομαι καλά. Θα χαιρόταν, ήμουν σίγουρη καθώς βγήκα να τον προϋπαντήσω μόλις άκουσα τη μηχανή της ακάτου. Δεν ήμουν όμως τόσο καλά ώστε να δεχτώ αυτό που είδα.

Τρέχω, τρέχω, προσπερνάω το σπίτι της ερημιάς του παππού και του ψεύτικου καταφύγιού μου, σκαρφαλώνω τα βράχια, ενώ το όνομά μου κυματίζει ξοπίσω μου σαν σημαία κόκκινη και αγωνιώδη από το στόμα του Γενς. Τρέχω, τρέχω μακριά από το παρελθόν που ήρθε να βρει πάνω στην αναπηρική του καρέκλα. Τρέχω, τρέχω πάνω στα κοφτερά βράχια ξέροντας ότι σε λίγο σώνονται και μετά δεν έχει παρά την άδεια θάλασσα. Που δεν είναι άδεια. Πώς μπορούν να λένε άδεια μια θάλασσα που έχει μέσα της τόσα πτώματα;

Σκοντάφτω, πέφτω πάνω στα βράχια και το αίμα στα χέρια μου μού μιλάει. «Ανθή!» φέρνει τ' όνομά μου ο άνεμος, μα όχι με τη φωνή του Γενς. Είναι η φωνή που έχω ν' ακούσω τρία χρόνια τώρα, η φωνή που όταν για τελευταία φορά είπε το όνομά μου ήταν με τόσο μίσος που μου έκαψε τ' αυτιά σαν πυρακτωμένη μασιά. Κοιτάζω το αίμα που βγαίνει απ' τα χέρια μου, μα είναι τόσο λίγο, τόσο λίγο σε σχέση με το αίμα που

χύθηκε εξαιτίας μου. Μου κόβεται η αναπνοή! Η θάλασσα! Πρέπει να φτάσω στη θάλασσα για να πλυθώ.

Ο Γενς με προφταίνει. Γι' άλλη μια φορά.

Παραδίνομαι.

Είμαι ναρκωμένη. Πόσες ώρες; Το σκοτάδι της κρεβατοκάμαράς μας με προστατεύει σαν πάπλωμα. Θέλω να μείνω εδώ για πάντα. Έξω πονάει. Ξυπνάω όμως. Ο ύπνος είναι απατηλός σύμμαχος και δε στέκεται πάντα στο πλευρό μου. Ξυπνούν κι οι σκέψεις μου, τανύζονται κι αρχίζουν να τρέμουν μπροστά σε όσα κατέγραψε ο νους μου:

Ο Πέτρος είναι εδώ.

Δεν τολμώ να κουνηθώ. Ελπίζω παρ' ελπίδα να εξαφανιστώ, να μην αναγκαστώ ν' αντιμετωπίσω αυτό που κρύβεται έξω απ' το σκοτάδι μου. Δεν είμαι τόσο δυνατή, Θε μου! Γιατί με βάζεις σε τέτοιες δοκιμασίες; Παραδίνομαι. Έκανες λάθος αν νόμιζες ότι θα κατάφερνα να βγω ζωντανή απ' αυτή την κατάσταση. Έχω ήδη πεθάνει, μη με βάζεις να δω το πτώμα με το ζόρι.

Σας αρέσουν τα αίσια τέλη; Αυτά όπου ο ήρωας βγαίνει απ' τη φωτιά έχοντας κερδίσει γνώσεις και εμπειρίες, νέα δύναμη και τη δεσποσύνη; Εμένα πάντα μου άρεσαν, αν και συγχρόνως μου άφηναν μια ταγκή γεύση στο στόμα. Όπως όλα τα ψεύτικα πράγματα. Γιατί δεν υπάρχουν παραμύθια όπου ο δράκος είναι αυτός που τρώει το παλικάρι στο τέλος; Που η δεσποσύνη μαραζώνει για πάντα κλεισμένη στον πύργο, μέχρι να πεθάνει ξεχασμένη απ' όλους; Ακόμη και από τους ποιητές! Που ο Χάνσελ και η Γκρέτελ πεθαίνουν από ασιτία χαμένοι στο δάσος; Που η Χιονάτη σαπίζει από το δηλητήριο στο στομάχι της; Διότι συμβαίνουν αυτά. Το ξέρετε ότι συμβαίνουν. Μα δεν έχουμε παραμύθια να τα

διηγηθούν. Ίσως αυτό να προσπαθώ να πω, όπως μπορώ, με την ποιήσή μου τόσα χρόνια. Ακόμα περισσότερο από το ατύχημα και μετά.

Έξω αυτή τη στιγμή περιμένει ο Γενς, ο άντρας που απέδειξε ότι υπάρχει πραγματική αγάπη στον κόσμο. Ένας άντρας που αρκείται στα ψίχουλα που του δίνω και δεν παραπονιέται. Ό,τι και να πω είναι λίγο. Όπως πάντα.

Περιμένει και κάποιος άλλος έξω. Ο μόνος, μερικώς επιζών της δικής μου απροσεξίας. Αίμα από το αίμα μου, λέει η σοφή γλώσσα. Όταν όμως έχυσα τόσο πολύ εγώ, πώς μπορώ να επικαλούμαι τέτοιες εκφράσεις; Ο Πέτρος, τ' αδέρφι μου. Ποτέ πια δε θα σηκώσω το βλέμμα μου για ν' αντικρίσω το δικό του ένα κεφάλι πιο ψηλά. Τον καταδίκασα να σηκώνει τώρα εκείνος το βλέμμα του για να με δει, εμένα. Του στέρησα το μισό κορμί του.

Λένε πως ο Θεός συγχωρεί. Ίσως κι οι άνθρωποι, μερικές φορές. Μ' έχει συγχωρέσει; Είναι τώρα εκεί έξω, τον είδα στην αναπηρική του πολυθρόνα μες στην άκατο. Θυμάμαι που κυνηγιόμασταν μικρά, σκαρώναμε σκανταλιές και μοιραζόμασταν το ξύλο. Του 'χω στερήσει τόσα. Κι αν ο Θεός συγχωρεί, κι αν ακόμη ο Πέτρος μπορέσει ποτέ να συγχωρέσει, εγώ δεν μπορώ να μου το συγχωρέσω.

Πώς χαλάει ο νους ενός ανθρώπου; Κι αν χαλάσει ξαναφτιάχνει; Βουλιάζω κι άλλο στο κρεβάτι. Γιατί δεν ανοίγει να με καταπιεί;

Έξω περιμένουν. Είμαι σίγουρη. Δεν τους ακούω αλλά ξέρω ότι είναι εκεί. Ο Γενς θέλει να συμφιλιωθώ με το παρελθόν μου για να έχω μέλλον. Δεν καταλαβαίνει ότι το παρόν μου είναι αβάσταχτο. Συγγνώμη, Γενς.

Σηκώνομαι σαν από όνειρο, άηχα, απαλά. Μ' έχει ξεντύσει ο Γενς, φορώ μόνο ένα λευκό μπλουζάκι και την κιλότα μου. Μεσ στο απόλυτο σκοτάδι της κάμαρης που φιλοξενεί τον ύπνο και τους εφιάλτες μου δύο χρόνια τώρα περπατώ με την τυφλή σιγουριά της οικειότητας του χώρου. Ανοίγω το παράθυρο, αυτό που δεν ανοίγουμε ποτέ. Τρίζει. Βογκά σαν να το ξύπνησα πριν την ώρα του. Δε μου αντιστέκεται όμως. Να το θεωρήσω σημάδι;

Δε χρειάζομαι σημάδια. Σκαρφαλώνω το χαμηλό περβάζι, πηδώ πάνω στα βράχια έξω. Συνειδητοποιώ ότι είμαι ξυπόλητη. Και ξέρω ότι θα πονέσω πάνω στα άγρια ηφαιστειογενή βράχια.

Αρχίζω να περπατώ στην αφέγγαρη νύχτα. Με βήματα προσεχτικά, προσπαθώντας να ακουμπήσω όσο λιγότερη σάρκα στα κοφτερά βράχια. Η αστροφεγγιά μόλις που ζωγραφίζει το περίγραμμα της χερσονήσου μας. Το πιο ανοιχτό μαύρο είναι τα μαύρα νερά του Αιγαίου.

Οι μνήμες έρχονται, ελεύθερα πια. Τις αφήνω. Γ' αυτιά μου ακούν τον ίδιο κρότο, τα γυαλιά που σπάνε. Κι ύστερα όλο το κόκκινο, όλο το αίμα. Εγκλωβισμένη ανάμεσα στο τιμόνι, την πόρτα και τον ουρανό, μόλις που χωρώ ν' αναπνεύσω, γιατί το τιμόνι έχει χωθεί στα σωθικά μου. Γυρνώ να κοιτάξω δεξιά μα η μαμά δεν είναι πλάι μου. Τα σπασμένα γυαλιά του παρμπρίζ έχουν το αίμα της. Εκείνη δε φαίνεται πουθενά. Μόνο ένα χέρι βλέπω στον δρόμο. Ένα κομμένο χέρι, με τη φούχτα γυρισμένη προς τα πάνω, μισόκλειστη. Και μες στο αυτοκίνητο τόσο αίμα. Θέλω να γυρίσω να δω που είναι ο Πέτρος, ο μπαμπάς πίσω μου. Μα δεν μπορώ. Μόνο φωνάζω, φωνάζω, φωνάζω. Εγώ κι η κόρνα που δεν λέει να πάψει. Εγκλωβισμένη μες στο αίμα που εγώ έχυσα. Το μόνο που βλέπω είναι το χέρι της μάνας μου, με τη φούχτα αδειανή.

Η θάλασσα δεν είναι άδεια.